

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра економічної безпеки та фінансових розслідувань

СТАРОДУБ Сергій Анатолійович

**Охорона та захист прав інтелектуальної власності в
глобалізаційній сфері засобів масової комунікації /
Intellectual property protection in globalization field of the
media**

спеціальність: 081 - Право
магістерська програма – Інтелектуальна власність

Магістерська робота

Виконав студент групи
ПІВзм-21
С.А. Стародуб

Науковий керівник:
к.ю.н., доцент Н.Б. Москалюк

Магістерську роботу допущено
до захисту:

« ____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ **Н.Б. Москалюк**

ТЕРНОПІЛЬ - 2018

АНОТАЦІЯ

Стародуб С.А. Охорона та захист прав інтелектуальної власності в глобалізаційній сфері засобів масової комунікації. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 081 «Право», магістерська програма «інтелектуальна власність». – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2018.

Розглянуто охорону та захист прав інтелектуальної власності у глобалізаційній сфері ЗМК; проаналізовано систему охорони та захисту інтелектуального продукту на рівні сучасних глобалізаційних світових процесів; обґрунтовано шляхи удосконалення українського законодавства в сфері інтелектуальної власності авторських і суміжних прав; досліджено можливість покращення розподілу інтелектуальної продукції на основі впровадження відкритої електронної бази авторських та суміжних прав на інтелектуальну, літературну, кіно,- телемистецтво, музичну, художню сфери і не тільки даних описаних продуктів інтелектуальної власності на прикладі світової практики.

ANNOTATION

Starodub S.A. Safety and protection of intellectual property in the field of globalization of the media - Manuscript.

Research on obtaining an educational qualification level "Master" in specialty 081 "Law", master's program "Intellectual property". - Ternopil National Economic University, Ternopil, 2018.

We consider protection and enforcement of intellectual property in the field of mass media globalization. The system of protection and enforcement of intellectual products to modern globalization of world processes. The ways of improvement of Ukraine legislation on intellectual property copyright and related rights.

The possibility of improving the distribution of intellectual property through the introduction of an open electronic database of copyright and related rights in intellectual, literary, film - TV-art, music, artistic sphere and not just data described intellectual property products for example international practice.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ГНОСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	9
1.1. Історична ретроспектива становлення системи охорони інтелектуальної власності.....	9
1.2. Міжнародна система охорони інтелектуальної власності на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства.....	20
1.3. Національний досвід охорони інтелектуальної власності в контексті впливу на нього глобалізаційних процесів.....	37
Висновок до розділу I.....	54
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ РЕЗУЛЬТАТІВ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЩО СТВОРЮЮТЬСЯ І ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В МЕДІА ІНДУСТРІЇ.....	56
2.1. Охорона результатів творчої діяльності в медіа індустрії інститутом авторського права і суміжних прав.....	56
2.2. Аналіз можливостей охорони створюваних і використовуваних результатів інтелектуальної діяльності інститутом патентного прав.....	74
2.3. Охорона комерційних позначень в медіа просторі.....	84
Висновок до розділу 2.....	93
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗМК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	95
3.1. Актуальні проблеми ЗМК у сфері інтелектуальної власності, що породжені глобалізаційними процесами і можливі шляхи їх вирішення.....	95
3.2. Вектори розвитку українських медіа та їх вплив на міжнародну медіа індустрію.....	104
Висновок до розділу 3.....	113
ВИСНОВКИ.....	116
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	121

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЄС- Європейський союз

СОТ – світова організація торгівлі

ВОІВ – Всесвітня організація інтелектуальної власності

ВТО – Всесвітня торгова організація

ГУТТ – Генеральна угода з торгівлі та тарифів

ТРИПС (TRIPS) - Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності

ІВ – інтелектуальна власність

ІТ – інформаційні технології

ЗМК – засоби масової комунікації

ЗМІ - засоби масової інформації

ДП – Державне підприємство

DMCA – Закон про авторські права в цифрову еру (США)

EUCD – Директива ЄС про авторські права

DRM – договір про використання інформації на управлінням авторських прав

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що засоби масової комунікації, як канали та засоби передачі інформаційних повідомлень на великі території та маси, зорієнтовані на процес взаємодії між реципієнтом та комунікатором, займають на сьогодні одне із визначальних місць не лише серед ліцензіатів, а й серед правовласників, володіючих правами інтелектуальної власності. Належне правове регулювання охорони та захисту прав інтелектуальної власності в діяльності засобів масової комунікації має надзвичайно велику вагу, оскільки їх діяльність спрямовується на практично необмежене коло осіб, а від того формується суспільна думка про систему охорони прав у державі в цілому.

Діяльність кожного із засобів масової комунікації регулюється окремими законодавчими актами публічно-правового характеру. Вказане регулювання стосується і кожного із видів комунікаційної діяльності. Проаналізувати це нормативно-правове регулювання усіх засобів масової комунікації в межах однієї дипломної роботи було б просто неможливим. Проте, коли ми говоримо про приватно-правові відносини і їх правове регулювання, то це цілком можливо. Так, кожен засіб масової комунікації, використовуючи об'єкти права інтелектуальної власності, що належать іншим особам, є ліцензіатом і зобов'язаний укладати і дотримуватись різного роду ліцензійних договорів, за виключенням випадків вільного використання чи інших обмежень майнових прав правовласника, якими можна цілком законно скористатись. При створенні об'єктів права інтелектуальної власності в межах здійснюваної діяльності засіб масової комунікації може набути статусу правовласника і потенційно стати ліцензіаром.

Незалежно від виду засобу масової комунікації і роду здійснюваної ним діяльності, правовий статус правовласника, ліцензіара чи ліцензіата чітко передбачений нормами національного законодавства і сучасні наукові дослідження спрямовуються лише на його вдосконалення.

Науково-технічний прогрес, який впливає і на сферу діяльності засобів масової комунікації щодня створює нові можливості використання об'єктів права інтелектуальної власності, а від того і нові можливості для порушень прав законних правовласників. Тому виявлення і наукове обґрунтування сучасних проблем у досліджуваній сфері є вкрай актуальним.

Теоретичну базу наукового дослідження склали праці вчених як І.В. Абдуліна, К.О. Афанасьєва, С.Ю. Бурлаков, М.К. Галянтич, О.Г. Германова, С.М. Клейменова, В.М. Коссак, О.В. Кохановська, В.В. Луць, О.М. Мельник, І.О. Панкєєв, М.В. Петров, О.А. Підпригора, О.О. Підпригора, В.Я. Письменницький, Т.О. Приступенко, М.А. Райгородський, В.В. Різун, О.П. Сергєєв, Р.О. Стефанчук, А.Р. Єрмакова, В.Л. Чертков, Р.Б. Шишка, І.Є. Якубівський та ін.

Метою дослідження є комплексний аналіз нормативно-правового регулювання охорони та захисту прав інтелектуальної власності у глобалізаційній сфері засобів масової комунікації та практики його впровадження.

Для досягнення поставленої мети необхідно було виконати наступні **завдання:**

- дослідити історичну ретроспектива становлення системи охорони інтелектуальної власності;
- охарактеризувати міжнародну систему охорони інтелектуальної власності на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства;
- вивчити національний досвід охорони інтелектуальної власності в контексті впливу на нього глобалізаційних процесів;
- проаналізувати охорону результатів творчої діяльності в медіа індустрії інститутом авторського права і суміжних прав;
- здійснити аналіз можливостей охорони створюваних і використовуваних результатів інтелектуальної діяльності інститутом патентного права;
- дослідити охорону комерційних позначень в медіа просторі;

- встановити актуальні проблеми ЗМК у сфері інтелектуальної власності, що породжені глобалізаційними процесами і запропонувати можливі шляхи їх вирішення;

- окреслити вектори розвитку українських медіа та їх вплив на міжнародну медіа індустрію.

Об'єкт дослідження – охорона та захисту прав інтелектуальної власності у глобалізаційній сфері засобів масової комунікації.

Предмет дослідження – суспільні відносини у сфері правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в цілому.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у процесі наукового дослідження автором було застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема застосовувалися системно-функціональний, порівняльно-правовий, емпіричний та історичний методи дослідження.

В результаті дослідження сформульовано та обґрунтовано низку наступних положень, що відрізняються **науковою новизною**:

Вперше:

- визначено ознаки результатів творчої діяльності в сфері медіаіндустрії;
- проаналізовано перспективи патентного захисту результатів інтелектуальної діяльності засобів масової комунікації;

- зроблено висновок, що медійне середовище є складним механізмом виробництва власного продукту, який формується не окремою людиною-автором, а створюється цілими колективами, що вимагає від правової бази посилені охоронних та захисних функції для твору створеного в умовах колективно-суміжної діяльності. Так би мовити захистити права авторів творчого колективу в умовах співпраці із роботодавцем.

- доведено, що на сучасному етапі розвитку системи аудіовізуальних ЗМІ в Україні державна політика в цій галузі має бути спрямована на вирішення таких основних завдань: забезпечення прозорості медіа-власності, підтримання конкуренції на ринку, запобігання надмірної концентрації ЗМІ

в одних руках, не залежно від форми власності; запровадження альтернативного комерційному сектору «Загальнонаціонального Суспільного телемовлення»; створення конкурентоспроможної національної кіноіндустрії із замкненим технологічним циклом;

- зроблено висновок, що українському медійному середовищу потрібно формуватися в рамках оптимально дуальних відносин у моделі існування телерадіомовлення у співвідношенні: громадське (державне), комерційне телебачення. Але для досягнення відповідних результатів необхідно вдосконалити систему регулювання розвитку комерційного телемовлення.

Дістали подальшого розвитку:

- висновок про необхідність кодифікації законодавства України про інтелектуальну власність;

- перелік основних проблем в глобалізаційних процесах засобів масової комунікації, серед яких: транскордонний потік даних, культурний імперіалізм, засоби масової інформації і, потік інформації.

Апробація результатів дослідження. Сформульовані в роботі наукові положення, оцінки, рекомендації та пропозиції були відображені в тезах виступів на науково-практичній конференції та конкурсі студентських наукових робіт з інтелектуальної власності.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи становить 132 сторінки друкованого тексту, обсяг використаних джерел - 118 позицій.

РОЗДІЛ 1. ГНОСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1. Історична ретроспектива становлення системи охорони інтелектуальної власності

Для кращого функціонування у суспільстві та розуміння появи правової сфери інтелектуальної власності в системі масовокомунікаційних глобальних процесах, необхідно зазирнути до історичних глибин. Саме на історичних подіях і формується сучасна гілка юриспруденції захисту авторських прав в контексті Інтелектуальної власності які дійшли до наших днів.

Тому розглянемо основні історичні віхи даного напрямку права, отже право інтелектуальної власності – у найширшому розумінні означає закріплені законом права на інтелектуальний продукт в промисловій, науковій, художній, виробничій та інших галузях. Але доцільнішим визначення інтелектуальної власності через зазначення об'єктів які відповідають поняттю інтелектуальна власність включають такі напрямки-складові:

- ✓ *авторські права (літературні, художні, аудіо-, відео- твори, комп'ютерні програми, бази даних, карти, фотографічні твори);*
- ✓ *суміжне право;*
- ✓ *право промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, товарні знаки);*
- ✓ *фірмові та комерційні найменування;*
- ✓ *географічні зазначення;*
- ✓ *сорти рослин та породи тварин;*
- ✓ *топографії інтегральних мікросхем;*
- ✓ *комерційна таємниця;*

Але відповідно до законодавства, Інтелектуальну власність яка визначає права базується на праві кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності, які, будучи благом не

матеріальним, зберігаються за його творцями і можуть використовуватися іншими особами лише за узгодженням з ними, крім випадків, визначених законодавством.

Дослідники виділяють чотири основні етапи в еволюції правової охорони інтелектуальної власності. На зорі розвитку людського суспільства розпочався перший етап захисту прав інтелектуальної власності. Так, за 4 тис. років до н.е. майстри Ассирії і Вавилону вирізали на камінні збудованих ними споруд свої фірмові знаки. У стародавніх Єгипті, Греції і Римі використовувались маркування ремісників, що свідчили про належність товарів певній майстерні. Англійське слово *brand (тавро)*, яке часто вживають сьогодні як синонім товарного знака, засвідчує цю практику: брендом фермери називали маркування худоби клеймом за допомогою розжареного заліза. Вже в той час клейма і тавра реалізували важливий елемент законодавства про товарні знаки, що діє донині, а саме, фіксували зв'язок між товаром і виробником. І хоча не було визначено межі між інтелектуальною власністю і власністю на матеріальні об'єкти, підробка цих знаків досить суворо каралася. Відомо також те, що в древніх Греції і Римі охоронялися права авторів творів, каралися літературна крадіжка і плагіат. Так, у 330 р. до н.е. в Афіській республіці було прийнято закон, який забезпечував право на захист цілісності творів найбільш шанованих авторів трагедій – Есхіла, Софокла і Еврипіда. Відповідно до цього закону оригінали їх творів підлягали зберіганню в офіційному архіві, а актори, виконуючи їх, повинні були дотримуватися офіційного тексту. Таким чином, охорона інтелектуальної власності виникла з появою перших її об'єктів, але які саме покарання було встановлено за той чи інший злочин, нам невідомо. Цей етап захисту інтелектуальної власності тривав приблизно до XII ст.[33;с.14]

Правового-юридично закріпленого розвитку інтелектуальної власності як елементу права був подальший кроком, який виписаний у в законах Середньовіччя. Саме вперіод середньовіччя з'являються так звані «*привілеї*» і

які існували досить тривалий час на території тогочасної Європи та світу. Першими привілеями в царині інтелектуальної власності стали *«привілеї» для* захисту видавничої справи.

Надаючи привілеї, які охороняли відносини в сфері інтелектуальної власності (корисні винаходи, нові технології), Держава, у свою чергу, одержувала нову технологію виробництва, що сприяло зміцненню її економічної незалежності. Основними з правових засад надання привілеїв були такі: корисність розробки, її новизна для держави, монополія на використання привілейованою особою, покарання порушника.

Першою прийняла положення про привілеї «Парте Венеціана» Венеціанська Республіка у 1474 р. Згідно з цим положенням автор нового і такого, що містить творчу думку, пристрою, мав виключне право на його використання протягом 10 років. Відзначимо, що у 1594 р. венеціанський патент на засіб для перекачування води отримав Г. Галілей. Однією з найрозвинутіших країн тогочасного світу в економічному, військовому, правовому й інтелектуальному сенсі була Англія. У ній монопольні права закріплювалися документом, який називався *«Letters Patent»*, що означало *«відкрита грамота»*. Найдавніший патент на території Англії був подарований Генріхом VI в 1449 р. вихідцеві з Фламандії Джону з Ютімана на виготовлення кольорового скла для вікон Ітонського коледжу. А перший патент на винахід у світі був видний у 1421 р. міською управою Флоренції на ім'я Філіппо Брунеллескі, який винайшов корабельний поворотний кран. Патенти як вид інтелектуальної (промислової) власності використовуються дотепер у ролі інструменту, що регулює створення і передачу нових технологій [34;с.15]

Лідером у видачі привілеїв в ті давні часи є Англія, що підтверджується тим, що у 1567 році королева Єлизавета видала Гастінгсу привілеї на виключне право торгувати особливою тканиною *«he could have the sole trade»*. Дещо пізніше було видано привілеї Гумфрею на інструмент для виплавки свинцю [22;с.91]. Також слід зауважити, що привілеї надавалися за

особисті заслуги без будь-якої законодавчої регламентації порядку їх видачі. Система привілеїв, тобто монопольних прав, зазнавала дедалі більшої критики, автори та винахідники все активніше заявляли про свої права.

В процесі все більшого обурення винахідників та авторів, адже в той час поняття плагіату було досить поширене та й і зараз цим не гребують, тому лише в Європі у XV-XVII ст. виникають закони, які охороняють права творчості. Основоположником охорони та захисту прав винахідників вперше розпочалося у Венеціанській республіці, а саме 19 березня 1474 року там було прийнято закон про монопольне право автора на використання свого винаходу протягом 10 років. Подальшим кроком у захисті інтелектуальної творчості стає виданий у 1546 році, королівський указ згідно з яким будь-який твір, що було надруковано в Англії, повинен мати відомості про автора і типографа, містити дату опублікування, зараз це відомо як вихідні дані, які поширено застосовуються в засобах масової інформації (газетах, книгах, журналах та в іншій періодиці), такі ж вихідні дані в подальшому почали застосовувати і до творів мистецтва, кінематографії, музики, винахідництва, по іншому їх ще називають паспорт твору. Але взагалі то Англія вважається і першою країною, в якій об'єкти права інтелектуальної власності підлягали офіційній охороні. Так, ще у 1623 році за правління короля Якова Стюарта було прийнято *«Статут про монополії»* [61;с.10], яким визнавалося виключне і незалежне монопольне право автора на користування протягом 14 років вигодами та перевагами створеної і застосованої технічної новинки.

Першим значним положенням в юридичній літературі про авторське право прийнято визнавати Статут королеви Анни, прийнятий 10 квітня 1710 року, все таж Англія .

Також свій значний внесок в розвиток захисту інтелектуальної власності зробили і інші країни тогочасної Європи. Згадуючи законодавство Франції XVIII століття у якому також передбачалася охорона права інтелектуальної власності. Так, ще за Людовика XVI було видано у 1777 році *6 ордонансів*, які визнавали за авторами права на публікацію і продаж своїх творів. Пізніше

ці права були підтвердженні декретами 1791 і 1793 років в яких було зазначено і встановлено право на використання твору і виключне право автора на відтворення своєї літературної праці [69; с.26].

Наступним ключовим моментом у розвитку авторського права послужив винахід друкарства, що створило можливість копіювання творів письменства механічним способом, а не переписуванням від руки. Однак це вимагало великих додаткових витрат. У цих умовах знадобився захист від конкуренції з боку виробників і продавців незаконних копій. Королі Англії та Франції, а також курфюрсти Німеччини стали надавати підприємцям привілеї у вигляді виключних прав на відтворення друкованих копій та їх поширення протягом обмеженого терміну. У випадку порушення цих прав вживали примусові заходи захисту через накладення штрафів, арешт, конфіскацію незаконних копій і вимог відшкодувати можливий збиток. З упровадженням друкарства різко зріс обсяг продажу, а отже, й дохід друкарів і продавців. Тому автори книг, у свою чергу, підняли питання про захист своїх прав. Унаслідок цього в Англії у 1709 році з'явився відомий Статут королеви Анни – *перший закон про копірайт*. Закон забезпечував автору виключне право друкувати і публікувати книгу протягом 14 років від дати виходу в світ, а також передавати це право видавцеві. Законом передбачалося, що після закінчення цього строку розпочинається другий строк тривалістю також 14 років, який надавали, якщо автор був живий. Закон також встановив, що опубліковані книжки потрібно було зареєструвати в Центрі книговидавців, а 9 примірників – депонувати для використання університетами і бібліотеками. Система привілеїв існувала також в інших країнах і була схожою за своїм змістом.

Континентальна частина Європи також розвивалася у правовому полі інтелектуальної власності. Так наступною європейською країною, яка закріпила авторські права є тогочасна німецька держава Саксонія. Саме Саксонія першою у 1694 році прийняла закон про захист авторських прав. І саме тоді також виникають перші федеральні закони Північно-

Американських Сполучених Штатів щодо охорони книг, карт, вистав та інших форм творчості.

Можна зауважити і те, що Україна теж була залучена до формування законів та прав щодо захисту інтелектуальної власності у давні часи як країна в якій у різні часи діяли закони тих держав, до складу яких входили українські землі: Великого князівства Литовського, Речі Посполитої, Російської держави, Австро-Угорщини [62; с.76-77].

На прикінці XVIII ст. система охорони промислової власності у формі привілеїв швидко втрачає своє значення і масштаби, суттєво падає також роль гільдій і цехів. У Франції гільдії були скасовані у 1791 році, в Англії привілеї гільдій протримались до 1835 року. На зміну системі привілеїв в економічно розвинених країнах вступає в силу патентна система.

Перший патентний закон був прийнятий у США в 1790 році, а в 1791 році подібний закон приймає Франція. Патентна система встановила кілька важливих засад: будь-який творчий результат визнавався власністю його автора; держава гарантувала охорону прав власності шляхом видачі охоронного документа; вводилась система експертизи заявки на встановлення відповідності вимогам законодавства й обов'язкова державна реєстрація. У цей же час на зміну привілеям на книговидання у Франції в 1791 і в 1793 роках приймають декрети, якими закладено фундамент системи авторського права. Вони вперше в історії гарантували захист усіх форм творчості (літературної, драматичної, музичної, образотворчої) при відтворенні всіма відомими тоді методами. Так, декрет 1793 р. надавав автору виключне право на відтворення власних творів протягом життя, а також право спадкоємцям і правонаступникам робити це протягом 10 років після його смерті. Однак і в Англії, і у Франції авторські права розглядалися, по суті, як права власності, що мають економічну цінність. Наступний імпульс розвитку авторського права дали філософи Німеччини, зокрема, Кант. Вони розглядали права автора не просто як форму власності, що забезпечує економічний зиск, а щось більше – як частину його особистості,

на охорону якої він мав право через природну справедливість. Зрештою, ця ідея привела до створення системи неекономічних або моральних прав.

Проте патентна система мала як позитивні так і негативні наслідки. Це в першу чергу пов'язано з тією обставиною, що вона почала заважати міжнародній торгівлі. Річ у тім, що вироби, в яких було використано запатентований винахід, не можна було ввозити до країни патентування без дозволу патентовласника. Ідея міжнародної охорони винаходів вступила в гостре протиріччя з принципом свободи міжнародної торгівлі.

Після довготривалого застою, подальший розвиток інтелектуальної власності припадає аж на кінець XIX ст. і триває донині. Він характеризується поглибленням міжнародної співпраці в галузі правової охорони інтелектуальної власності і був започаткований Паризькою конвенцією 1883 року, яка заснувала Союз промислової власності. Конвенція передбачала, що країни-учасниці зобов'язані надавати громадянами інших країн-учасниць цієї конвенції таку ж саму охорону, що і власним громадянам. У 1886 році було підписано Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів, яка заснувала Міжнародний союз з охорони літературних і художніх творів. Ця конвенція також зобов'язувала країни-учасниці надавати громадянами інших країн учасниць таку ж саму охорону, що і власним громадянам.

Інтернаціоналізація правової охорони товарних знаків була започаткована Паризькою конвенцією і Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків, підписаною в 1891 році.

XIX ст. стало важливим рушійним століттям у розвитку права на інтелектуальну власність, саме XIX ст. було започатковували міжнародну систему охорони інтелектуальної власності, у літературній та винахідницькій діяльності визначальну роль відігравали автори одинаки, як, наприклад, Жюль Верн або Томас Едісон. Тобто, інтелектуальна власність була персоніфікованою. Саме необхідність охороняти права авторів стала

політичним та ідеологічним підґрунтям для укладання перших угод про охорону права інтелектуальної власності.

На відміну від західноєвропейських країн становлення і розвиток правової охорони авторського права у нашій державі припали на ХІХ століття. Переважно, більш пізній розвиток обумовлювався її соціально-економічним та політичним становищем України, своєрідністю її історичного розвитку. Першими вітчизняними законодавчими актами у сфері інтелектуальної власності стали: Патентний закон Російської Імперії «Про привілеї на різні винаходи і відкриття у мистецтві та ремеслах» (1812) і Цензурний статут (1828) з окремою главою «Про складачів і видавців книг».

Подальший розвиток законодавства у ХІХ ст. відбувався шляхом розширення переліку об'єктів охорони. Наприклад, у 1845 і 1848 роках було визнано права на музичну та художню власність [20;с.8].

Також варто згадати і про Україну в історії розвитку права на Інтелектуальну власність. Хоча Україна у ХІХ ст. і входила до Росії про цей період не варто забувати тому можна виділити цей період як початковим етапом розвитку авторського права в нашій країні. Таким етапом стало прийняття у 1911 році Закону «*Положення про авторське право*», який був чинним і на території сучасної України. Лютнева буржуазно-демократична революція 1917 року не змінила норми щодо інтелектуальної власності, а вже Жовтнева соціалістична революція 1917 року рішуче скасувала нормативні Російської імперії і оголосила намір будувати нове, соціалістичне право, у тому числі й право інтелектуальної власності.

Щоб краще зрозуміти історичний ракурс законодавства України в сфері інтелектуальної власності, необхідно виділити кілька часових проміжків, які дають зрозуміти послідовність появи такого права та вдосконалення його до норм міжнародного.

Отже період з 1917-1924 рр. характеризувався занепадом розвитку вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності. 1924-1928 рр. є значним етапом розвитку інституту інтелектуальної власності яке стало

завдяки прийняттю двох нормативно-правових актів: 12 вересня 1924 року ЦВК СРСР прийнято Положення про патенти на винаходи, згідно з яким патент знову стає єдиною формою охорони винахідницьких прав [42;с.18-22], а у сфері охорони авторського права 30 січня 1925 року - загальносоюзний Закон **«Основи авторського права»**, який набув досить широкого практичного застосування. Етап розвитку у період з 1928-1961 рр. відзначився прийняттям нового загальносоюзного Закону **«Основи авторського права»** (16 травня 1928 року). Після набрання чинності даного Закону у всіх союзних республіках теж було прийнято республіканські закони. Так 6 лютого 1929 року постановою ЦВК і РНК УРСР затверджено перший український Закон **«Про авторське право»**. Щодо права промислової власності, то тут законодавець теж не стояв на місці. У 1931 році закон **«Про патенти та винаходи»** було замінено положенням **«Про винаходи і технічні вдосконалення»**. За цей період законодавство про винаходи переглядалося ще двічі - у 1941 і в 1959 роках. Закон про промислові зразки 1924 року скасували в 1936 році. Нового акту прийнято не було. Охорону промислових зразків здійснювали у межах законодавства про авторське право [26, с.42]. 1961-1973 рр. даний період розпочався після прийняття у 1961 році загальносоюзного Закону **«Основи цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік»**. Який містив перевагу цього нормативно-правового акту, і полягала ця перевага в тому, що інститут інтелектуальної власності було включено до складу цивільного законодавства, що збільшило його правове значення.[27;с.42]

У період з 1973-1991 рр. простежується активна участь держави у міжнародній охороні інтелектуальної власності. У зв'язку з чим виникає потреба вдосконалення національно-правового регулювання у сфері інтелектуальної власності. Юристи-фахівці висловлюють думки про необхідність наближення правового регулювання у вищезазначеній сфері до принципів, характерних для більшості розвинених країн. Для цього пропонувалося узгодити законодавство у сфері інтелектуальної власності з

вимогами основних міжнародних конвенцій. 1991 р. і до сьогоднішніх днів від набуття Україною статусу самостійної держави та її напрямок на розвиток ринкових відносин дався взнаки недостатній рівень охорони інтелектуальної власності. У створенні власного законодавства у сфері інтелектуальної власності і розширенні сфери системи охорони інтелектуальної власності виникла потреба з поступовою адаптацією національного законодавства до міжнародних норм [64]. Подальше становлення інтелектуальної власності вимагало напрацювань в теоретичній основі. На початку становлення законодавчо було прийнято низку законів, нормативно-правових актів та під-актів та норм.

На сьогоднішній глобалістичний день в Україні відносини в сфері інтелектуальної власності регулюються окремими положеннями Конституції України, нормами Цивільного, Кримінального, Господарського та Митного кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також нормами десяти спеціальних законів і близько ста підзаконних нормативно правових актів. Законодавство України в сфері інтелектуальної власності сьогодні є розрізненим і нескоординованим, тому потребує певної систематизації. Подальшим розвитком та удосконалення правових норм в сфері ІВ було прийняття 16.01.2003 року Верховною Радою України Цивільному кодексу України, четвертої книги яка отримала назву «Право інтелектуальної власності»[65]. Окрім зазначених національних нормативно-правових актів, в Україні застосовують ся норми міжнародного права. Коли глобальний світ не стоїть на місці Україні та іншим державам потрібно активно долучатися до світового життя не як країна на території якої відбувається реалізація закордонної інтелектуальної сировини, а також мати і можливість реалізовувати свій інтелектуальний продукт закордоном. Із прийняттям незалежності, Україна отримала можливість стати учасницею 18 багатосторонніх міжнародних договорів в сфері інтелектуальної власності, які підтримує та пропагує Всесвітня організація інтелектуальної власності, а

також п'яти міжнародних угоди держав СНД і десяти двосторонніх міждержавних угод у цій сфері [50; с.4-14].

Отже можна сказати, що сьогодні Україна стоїть на шляху реформування своєї власної системи права інтелектуальної власності (інтелектуального права). З іншого боку Україна бере участь у всіх основних (базових) загальновизнаних міжнародних договорах у сфері охорони інтелектуальної власності, а з іншого - українське законодавство сформоване далеко не в остаточному вигляді.

Підсумовуючи історичний ракурс можна визначити те, що універсальне тлумачення такого права, як інтелектуальна власність, визначалось за допомогою укладання своєрідного переліку правочинів власника. З часів римського права трьома основними правочинами (так звана тріада власності) були володіння (відносини, пов'язані з наявністю у того чи іншого суб'єкта об'єктів власності), користування (відносини з приводу використання корисних властивостей об'єкта відповідно до їх функціонального призначення) і розпорядження (вища і всеохоплююча категорія прав власності, яка передбачала, що розпорядник об'єкта має право самостійно вирішувати долю певного об'єкта або делегувати таке право іншим). До початку ХХІ століття в суспільстві сформувалась класична доктрина власності, побудована на двох принципах:

***перший** – власником є суб'єкт, який має права володіння, користування, управління та права на дохід і відчуження об'єкта власності;*

***другий** – ознаками власності є суспільні відносини щодо гарантії від експропріації, право передавати річ та безстроково нею користуватися, можливість використовувати річ для сплати боргу, а також заборона використовувати річ на шкоду іншим.[6;с.5-11]*

Більш розширене значення терміну «*Інтелектуальна власність*» виникло завдяки тривалому практичному процесові юридичного закріплення за певними особами їхніх прав на результати інтелектуальної діяльності у галузі науки, виробництва, мистецтва і літератури. Сам термін

інтелектуальна власність вперше увійшов до широкого вжитку тільки у 1845 році Чарльз Вудбарі коли суддя Окружного суду штату Массачусетс Сполучених штатів Америки.[66] На європейських просторах вперше цей термін вжив Альфред Ніон у своєму трактаті «*Droits civils des auteurs, artistes et inventors*» («*Цивільні права авторів, артистів та винахідників*»), що була вперше опублікована у 1846 році. Справжня ж історія народження та розвитку напрямку захисту творчих прав розпочалася тільки у 1967 році, після створення *Всесвітньої організації інтелектуальної власності*. [87]

Дана конвенція закріпила багаторічний, можна сказати тисячолітній, процес формування такого юридично-правового напрямку як «*інтелектуальна власність*» і остаточного закріплення в правових кола і не тільки в правових, а і серед громадян світу був закріплений саме після створення ВОІВ який є ключовою складовою частиною її назви.

З початку ХХ ст., і продовжуючи вже у ХХІ столітті ситуація кардинально змінилася, з постіндустріального періоду з початку 20 століття та теперішнім індустріально-технократичним 21 ст. ситуація із процесом дії законів ІВ багато в чому змінилася. Технічні винаходи та наукові досягнення стають здебільшого результатом цілеспрямованої діяльності групи людей, які здійснюють свою інтелектуальну діяльність на замовлення певного роботодавця, користуючись потужною фінансовою та матеріальною підтримкою. Основними виробниками інтелектуальної власності на сьогодні є великі міжнародні корпорації. Такі корпорації мають великий вплив на економіку окремих країн або цілих груп країн, тому вони мають змогу активно лобювати свої права на законодавчому рівні.[43;с.14-16]

1.2. Міжнародна система охорони інтелектуальної власності на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства

Сучасне становлення глобальної інформаційної охоронної системи інтелектуальної власності в умовах постійного розвитку міжнародних

економічних відносин суспільства характеризується завершенням становлення формування нової ефективної охорони та захисту права на інтелектуальної власності. Сучасна система захисту та охорони Інтелектуальної власності на сьогоднішній день залежать від багатьох факторів, одним із яких є найголовнішим, а саме наявність досконалого законодавства та дієвих елементів механізму його застосування, в тому числі при захисті прав. Тому питанням вдосконалення правового поля в сфері інтелектуальної власності, за останні роки зазнали значних змін, яким на міжнародному рівні приділялася особлива увага. Адже за багатолітню історію становлення прав щодо Інтелектуальної власності суспільство не стояло на місці. Ключовим фактором на сьогодні є те, що право на інтелектуальну складову увійшло до загальної глобальної системи Інформаційного суспільства. Основні тенденції якого визначені в угоді підписаної на Окінаві і 2000 роках відомої, як «Окінавська хартія». Тоді як суспільство йшло до нових систем інформаційних технологій потреба у вдосконаленню міжнародного законодавства не могла б бути без наявних важливих міжнародних та національних договорів та угод у правовому полі охорони авторських прав, які розвивалися століттями.

Відповідно до нових систем розвитку інформаційного суспільства, з'явилася і необхідність вдосконалення охорони та захисту інтелектуальних прав, така тенденція була зумовлена зростанням значення Інтелектуальної власності у глобальній економіці та виникненням більш інтенсивних торговельних відносин. Усвідомлення необхідності міжнародної охорони інтелектуальної власності (прав на твори, винаходи, промислові зразки, торговельні марки, інші об'єкти інтелектуальної власності) існувало впродовж століть. Однак забезпечити універсальний режим охорони інтелектуальної власності одночасно в різних країнах було неможливим. В країнах світу діяли різні закони в цій сфері. Систематично порушувалися права інтелектуальної власності іноземних власників.

Прикладом може бути XVII-XVIII ст. саме у цей час у США поширеною практикою було незаконне відтворення творів, що були об'єктом охорони у Великій Британії, оскільки на той час право Великої Британії не визнавалося Сполученими Штатами. Ще одним порушником першої половини XX ст. був і Радянський Союз так як повноцінної охорони інтелектуальної власності практично ніколи в цій країні не існувало, що дозволяло порушувати права іноземних власників інтелектуальної власності, передусім, авторського права. Нині розвиток міжнародної торгівлі вимагає створення глобальної системи охорони інтелектуальної власності, що обумовлює інтенсивний процес гармонізації світового законодавства: країни укладають двосторонні і багатосторонні договори, приєднуються до міжнародних угод, таким чином поступово приводячи національні режими охорони відповідно до світових стандартів. Глобалізація економіки вимагає глобальної правової охорони інтелектуальної власності.

До компетенції державних органів належить охорона права інтелектуальної власності, а також поступово здійснюються удосконалення законодавства. Разом з тим, багато проблемних питань виявляє практичне його застосування. І це стосується, як законодавчих суперечностей та колізій, так і неоднозначного, а іноді неправильного трактування тих чи інших норм, зокрема, суддями. З цього випливає втрата дієвого в усьому світі механізму захисту прав інтелектуальної власності в судовому порядку, та низькі гарантії можливості в повній мірі захистити свої права правовласникам [88;2]. Постійне нехтування міжнародним законодавством та міжнародними нормами, які налічують тисячолітню історію призводить до невілювання цих законодавчих актів. Щоб краще з орієнтуватися міжнародному законодавстві в сфері захисту та охорони Інтелектуальної власності, що і зробимо далі по тексту. З розвитком міжнародного або світового інформаційного суспільства у формуванні нового глобалістичного напрямку інтелектуальної власності є сприятлива тенденцією розвитку світової економіки яка і є її глобалізацією.

Світовий доосвід виявив, що багато проблем може бути вирішено лише на міжнародному рівні, бо тільки міжнародні міжурядові організації можуть ефективно здійснювати регулювання глобальних процесів в сфері ІВ. Якщо розглянути більш детально окремі статті Конституції України то можна знайти той принцип яким керуються у світі, що проблему інтелектуальної власності можна вирішити спільними зусиллями, там міститься положення про те, що міжнародні договори, на обов'язковість яких дала згоду Верховна Рада, є частиною правової системи України (стаття 9).

Таким чином, міжнародне право активно впливає на національне законодавство так, як Україна є членом ВОІВ, національне законодавство у сфері інтелектуальної власності повинно вдосконалюється саме під впливом міжнародних угод і в цілому повинна відповідати світовим стандартам.[21;28-32]

У ХХ ст.. із швидкими темпами розвитку вугільної галузь, металургії, автомобілебудування і саме у цих галузях було зроблено та запроваджено найбільшу кількість технічних винаходів, які задали темп розвитку сучасним технологіям. Але у наш час, варто зазначити, найбільш активно створюють об'єкти інтелектуальної власності компанії, що функціонують у сфері розробки програмного забезпечення, фармакології, у сфері розважального бізнесу тощо. Базуючись на правах інтелектуальної власності промислові компанії часто висували суперечливі вимоги щодо захисту своїх прав. З одного боку вони вимагали доступу на ринки інших країн, а з другого – вимагали закрити ринки країн свого розташування від імпорту подібної продукції з інших країн. Деякі галузі людської діяльності більш активно розвиваються навпаки за умов більш вільного пересування товарів та послуг.[44;12-18]

Найбільшим, прикладом, саме продукту інтелектуальної власності як винаходу, є виробництво комп'ютерів, а наслідком розвитку комп'ютерних технологій можна вважати створення зон вільної торгівлі, а в подальшому і міжнародної організації на яку покладені і певні обов'язки дотримання норм

захист інтелектуальної власності товарів, патентів, ліцензій. Подальші обставини які передували формуванню нового глобального напрямку розвитку економіки в світових масштабах сприяло і створенню низці міжнародних організацій та союзів таких як: Європейський союзу, укладання Північноамериканської угоди щодо вільної торгівлі. Далі тенденція створення нових угод та союзів не знижувалася а розвивала. Ще можна відмітити, що цей період відповідає пост воєнному періоду коли практично весь світ відходив від жахів Другої світової. Так війна це погано, але саме під час війни відбувається найбільший інтелектуальний прогрес у розвитку технологій, науки та медицини.[45;12-18]

Подальші кроки у вдосконаленні світової глобальної економіки сприятливо впливало на перетворення міжнародних організацій, які діяли до кінця 40 – вих. Років ХХ – ст., Генеральної угоди з тарифів та торгівлі – ГУТТ (General Agreement on Tariffs and Trade, 1947 р.) у Всесвітню торговельну організацію – ВТО (World Trade Organization, 1995 р.).

Значний внесок у розвиток системи інтелектуальної власності зробила Всесвітня торговельна організація (ВТО) була створена у 1995 р. з метою удосконалити міжнародні економічні відносини, які не було врегульовано ГУТТ. Дана організація мала на меті передбачати та здійснювати регулювання питань пов'язаних з продажем послуг та купівлею інтелектуальної власності. Крім того, ГУТТ не передбачала примусових механізмів, що здатні забезпечити виконання положень угоди.

Перші спроби поставити питання щодо захисту прав інтелектуальної власності у рамках ГУТТ була здійснена у 1978 р. на Токійському раунді багатосторонніх торговельних переговорів (1973—1979 рр.). Тоді США та ЄС виступили з ініціативою укласти відповідну угоду з інтелектуальної власності, насамперед стосовно фармацевтичної та хімічної продукції, а також програм електронних обчислювальних машин. У той час угода не була укладена, вирішення проблеми фактично було відкладено ще на десять років — до початку роботи СОТ.[24;19-24].

Переговори на міждержавному рівні між зацікавленими сторонами були непростими і увійшли в історію, як Уругвайський раунд міжнародних переговорів. Цей раунд розпочався у 1986 і завершився у 1994 р. з підписанням Завершального акту про створення ВТО. Цікавим є те, що одним із головних складових акту угоди про формування ВТО була Угода щодо торгових аспектів прав інтелектуальної власності – ТРІПС (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights — TRIPs). До угоди увійшли положення про те, що кожна країна-член ВТО поділяє вимоги міжнародних договорів щодо інтелектуальної власності, забезпечує на своїй території рівень її охорони не менший, ніж це впливає з чинних міжнародних угод, а також забезпечує застосування ефективних механізмів примусового виконання договірних зобов'язань. У разі виникнення претензій щодо неправомірного використання інтелектуальної власності скаргу буде розглянуто у Комісії з регулювання суперечок. Ця комісія може або відхилити скаргу як необґрунтовану, або може підтвердити факт порушення. У другому випадку стороні-порушниці надають попередньо обґрунтований час достатній для усунення порушень.[71] Якщо порушення не буде усунено, тоді країні, що виграла спір може бути надано право застосувати проти порушниці репресії (здійснити заходи відплати). Прикладом може бути ситуація, що виникла через скаргу Сполучених Штатів Америки, до якої згодом приєднався і Європейський Союз, до Індії. США вважали, що Індія не виконує своїх зобов'язань щодо патентної охорони фармацевтичної та хімічної продукції для сільського господарства. Цю скаргу було визнано обґрунтованою і Індія доопрацювала свою систему патентної реєстрації.

Поняття інтелектуальної власності, які покладені в основну міжнародного права, у міжнародному розумінні визначені окремими положеннями міжнародного права, в пункті з проблем інтелектуальної власності, що почало формуватися на основі міждержавних угод, укладених ще в ХІХ сторіччі. Першим міжнародним документом, положеннями якого було окреслено поняття *«інтелектуальна власність»*, стала підписана

одинадцятьма державами світу в 1883 р. Паризька конвенція з охорони промислової власності (далі - Паризька конвенція). У 1993 році склад учасників Паризької конвенції налічував уже 108 країн, у тому числі учасником конвенції стала й Україна. На продовження процесу розвитку охорони авторських прав у світі 1886 році десятьма державами було підписано Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів. У преамбулі Бернської конвенції проголошено її мету: охороняти настільки ефективно і однаково, наскільки це можливо, права авторів на їхні літературні та художні твори. Бернською конвенцією визначено чіткі критерії для надання такої правової охорони. Зараз учасниками цієї конвенції є також уже більше 100 країн [12;8].

З того часу як були підписані перші міжнародні договори щодо розвитку та захисту Інтелектуальної власності в глобальному суспільстві поняття *«інтелектуальна власність»* і *«права інтелектуальної власності»* постійно уточнювалися, відповідно, неодноразово переглядалися положення вказаних вище конвенцій. Багаторазовий перегляд зумовлений розвитком суспільних відносин у сфері авторського права - це об'єктивний і закономірний процес удосконалення міжнародної охорони прав інтелектуальної власності [58].

З метою подальшого удосконалення та розвитку цього процесу, 6 вересня 1952 р. у Женеві було підписано ще одну угоду - Всесвітню конвенцію про авторське право (далі - Женевську конвенцію). Положення Женевської конвенції базуються на законодавчих засадах охорони авторських прав, що є логічним продовженням принципів, закладених Паризькою та Бернською конвенціями. Отже, викладені в цьому документі поняття принципово не відрізняються від затверджених раніше та, завдяки відмінностям окремих положень, більш ґрунтовно враховують ті соціально-економічні й політичні зміни, що сталися у світі [47;99].

Певні корективи та вдосконалення які були додані із окремими внесенням зроблених змін, зумовлених вимогою глобалізаційних світових

процесів, які були зазначені до того вище вказаних конвенціях та здійснювалося шляхом укладання їх учасниками додаткових угод, що стосуються окремих питань. Всі питання які були необхідно внести, внесли в 1967 році завдяки укладанню додаткової угоди-акту у м. Стокгольм. Укладачами додаткового акту виступили учасники Паризької конвенції, адже учасники Бернської конвенції останнього разу переглянули її положення на зустрічі в Парижі 24 липня 1971 р. Стокгольмською угодою достатньо повно і докладно виписано сучасні межі, що охоплюють сферу приналежності об'єктів до прав інтелектуальної власності.

За статтею 2 Стокгольмської угоди на права інтелектуальної власності поширюються на:

- *літературні, художні й наукові здобутки;*
- *виконавську діяльність артистів, звукозапис, радіо і телевізійних передач;*
- *винаходи в усіх сферах людської діяльності;*
- *наукові відкриття;*
- *промислові зразки;*
- *товарні знаки, знаки обслуговування, фірмі найменування*
- *й комерційні позначення;*
- *сфери захисту від несумлінної конкуренції; а також усі інші права, що стосуються інтелектуальної діяльності у*
- *виробничій, науковій, літературній і художній галузях [73].*

Що стосується понять сучасного національного законодавства, то згідно з чинними законодавчими актами України, об'єктами інтелектуальної власності, що охороняються, є:

- 1) здобутки науки, мистецтва, літератури, а також програми для електронних обчислювальних машин і бази даних;*
- 2) артистичне та музичне виконання, фонограми, передачі організацій ефірного чи кабельного віщання;*
- 3) винаходи;*

- 4) *корисні моделі;*
- 5) *промислові зразки;*
- 6) *відкриття;*
- 7) *раціоналізаторські пропозиції;*
- 8) *селекційні досягнення;*
- 9) *топології інтегральних мікросхем;*
- 10) *фірмові найменування;*
- 11) *товарні знаки і знаки обслуговування;*
- 12) *найменування місць походження товарів;*
- 13) *відомості, що складають службову або комерційну таємницю;*
- 14) *інші результати інтелектуальної діяльності і прирівняні до них засоби індивідуалізації, що охороняються законом відповідно до міжнародних договорів України [74].*

Інтелектуальна власність є особливим різновидом прав, що охороняються законом, й суттєво відрізняються від прав на матеріальні об'єкти, тому що об'єкти інтелектуальної власності є нематеріальними. Так як *матеріальний* об'єкт можна продати одній особі або обмеженій групі осіб то *нематеріальний* об'єкт (ідею) можна буде використати необмеженим колом осіб. Наприклад на відміну від матеріальних речей, повернути ідею власнику, шляхом примусового вилучення вже є неможливим. Тому *матеріальні* та *нематеріальні* об'єкти потребують різних механізмів захисту. Найбільш поширені механізми які зазвичай використовують у охороні інтелектуальної власності поділяють на дві частини *авторське право* (так звані об'єкти інтелектуальної власності до них відносять: *здобутки науки, мистецтва, літератури, а також програми для електронних обчислювальних машин і бази даних; артистичне та музичне виконання, фонограми, передачі організацій ефірного чи кабельного віщання;*) та *промислову власність* (об'єкти інтелектуальної власності такі як *винаходи, корисні моделі; промислові зразки; фірмові найменування;*

товарні знаки і знаки обслуговування; найменування місць походження товарів;)

Попередньо перераховані ще називають традиційними елементами інтелектуальної власності, хоча є і третя група менш розвинена та популярна, це група до якої належать *нетрадиційні* об'єкти інтелектуальної власності (*відкриття; раціоналізаторські пропозиції; селекційні досягнення; топології інтегральних мікросхем; відомості, що складають службу або комерційну таємницю*).

Громадянин або юридична особа має *виключне право* на результати своєї інтелектуальної діяльності. *Виключне право* – в основному майнове право особи-громадянина, яка має до твору виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжні права лише нею і на видачу лише цією особою у межах встановленого строку [4;5]. Для кожної країни строк різні, але якщо визначити термін користування правами не встановлено застосовують міжнародне право. Це права забезпечує особам наділим таким правами правомочність здійснення різних дій з використанням результатів творчої праці, одночасно із заборонаю всім третім особам робити зазначені дії. Виключні права характеризують терміном дії та територією, на якій вони забезпечені.

Терміни дії виключних прав є однією із важливих характеристик. Так, як для кожного об'єкта *інтелектуальної власності* національним та міжнародним законодавством, в даній галузі права, встановлено термін дії виключних прав.

Наприклад: термін дії авторського права в деяких країнах (про них згадаємо трохи далі) дорівнює терміну життя автора і 50 років після його смерті. Термін дії права на об'єкти промислової власності з моменту реєстрації теж різні і становлять:

- *для патенту на винахід - 20 років;*

- *для товарного знака – 10 років, з можливістю кількарізового продовження цього терміну;*
- *для промислового зразка – 10 років з можливістю продовження не більш ніж на 5 років;*
- *для корисної моделі – 5 років з можливістю продовження не більше, ніж на 3 роки [46;15-16].*

Та все ж основним центром системи міжнародних організацій, які діють досить незалежно від конкретних держав та урядів, є організація Об'єднаних Націй. Одним з напрямків її діяльності є координація і узгодження питань, що відносяться до інтелектуальної власності. Зараз у системі ООН діють два координуючі центри – ВОІВ та СОТ. Система міжнародної охорон прав ІВ базується на конвенційних принципах, тобто сукупності взаємопов'язаних багатосторонніх та двосторонніх міжнародних угод, які містять уніфіковані правові норми та взаємні права та обов'язки держав-учасниць щодо охорони прав на об'єкти ІВ. Основою міжнародної системи інтелектуальної власності є 23 угоди, які регулюють правовідносини у цій сфері та адмініструються ВОІВ. З яких 15 міжнародних договорів регулюють правовідносини у сфері промислової власності, а інші 8 – у сфері авторського права та суміжних прав. Дані договори можна поділити таким чином.

І. Міжнародну систему охорони (базові):

- Паризька Конвенція про охорону промислової власності (1883, Україна – з грудня 1991 р.).
- Угода про закони щодо торгівельних законів (TLT) (1994, Україна – 03.11.95).
- Мадридська угода про санкції за неправдиві та неправильні позначення походження виробів (1891).
- Міжнародна конвенція про захист нових сортів рослин (UPON) (1961, Україна – 03.11.95).
- Вашингтонська угода, про інтелектуальну власність стосовно інтегральних схем (1989, досі не є чинною).

- Найробський договір про охорону олімпійського символу (1981, Україна – 20.12.1995).
- Бернська конвенція про захист літературних і художніх творів (1886, Україна – 25.10.1995).
- Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій ефірного мовлення («Римська конвенція») (1961, Україна – 12.06.2002)
- Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм (Конвенція про фонограми) (1971, Україна – 19.02.2002).
- Брюссельська конвенція про розповсюдження сигналів, що несуть програми через супутник («Конвенція по супутниках») (1974). – Договір ВОІВ про авторське право (ДАП) (1996, Україна – 06.03.2002).
- Договір ВОІВ про виконання фонограми (ДВФ) (1996, Україна – 20.05.02).
- Договір про патентне право (PLT) (28.04.2005, Україна – 31.03.2003).
- Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури (1977, Україна – 02.07.1997).
- Договір про міжнародну реєстрацію аудіовізуальних творів (FRT) (1989).
- Сінгапурський договір про право з торговельних марок (2006, Україна – 15.04.2009)[15;29-30]

II. Угоди, що полегшують отримання охорони одночасно в декількох країнах:

- Договір про патентну кооперацію (РСТ) (1970, Україна – 25.12.1991).
- Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків (1891, Україна – 25.12.1991).
- Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків(1989, Україна – 01.06.2000).

– Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків (1925, Україна – 1925, Україна – 17.01.2002).

– Лісабонська угода про охорону зазначень місця походження виробів та їх міжнародної реєстрації (1958).

III. Угоди, що встановлюють міжнародні класифікації:

– Локарнська угода про утворення міжнародної класифікації промислових зразків (1968, Україна - 07.07.2009).

– Ніщцька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків (1957, Україна – 29.12.2000).

– Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію (1971, Україна - 07.04.2010).

– Віденська угода про утворення міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків (1973, Україна - 18.02.2009).

ВОІВ не адмініструє наступні угоди:

– Всесвітня конвенція про авторське право (1952, Україна – 23.12.1993).

– Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) (1995, Україна – 16.05.2008) [16;29-30]

Завдяки постійному глобальному перетворенню у суспільстві, яке тривало багато років і триває досі, починаючи із давніх-давен, сформувалося сучасне інформаційне суспільство. Вибуховим та переломним моментом у внесенні сучасних змін до національних і міжнародних договорів з охорони та захисту Інтелектуальної власності стала поява та розвиток глобальної мережі Інтернет. Яка на сьогоднішній день, за останні 57 років є найбільшою порушницею прав з Інтелектуальної власності. Так, багато країн та міжнародних організацій намагаються взяти цей інтелектуальний винахід під контроль, але спроби марні. Розбіжності у підконтрольності Інтернету виникають на багатьох рівнях від авторів-літераторів і до власників винаходів. Суспільство поділилося на дві групи. Одна з груп відстоює вільний доступ до інтелектуальної власності ті хто підтримує рух ***Відкрите програмне забезпечення -Open Source Initiative***, а інша група за обмеження

таких прав. Хоча рух відкритого програмного забезпечення і стосується комп'ютерного програмного забезпечення його намагаються розповсюдити і на інші складові сучасного інформаційного суспільства. Протівниками ж даного руху є комерційні структури. Можна коротенько охарактеризувати таке поняття як боротьба між вільнодумством та обмеженістю в певних правах людства, привілеї для обмежених.

Але все ж таки навіть у відкритому програмному забезпеченні є теж основні правила і ці правила стосуються того, що автор є автором, зміни можна вносити і вже вдосконалений продукт буде продуктом того хто вніс ці оновлення та вдосконалення, по своїй характеристиці це нагадує спільні, суміжні права на розробку або винахід.

Нажаль поки не всі готові відмовитися від свої творів інтелектуальної власності на користь всіх або окремих груп. Ні є і випадки які стосуються терміну як Державне надбання або надбання світу, то тоді в таких випадках є певні норми законодавства, як міжнародного так і національного яке регламентує визначення до якого надбання і які праці інтелектуальної власності права надавати гриф народного надбання чи світового.

Особливістю права Інтелектуальної Власності є його подвійна природа – економічна і духовна. В цьому розумінні кажуть про дуалізм ІВ. Право ІВ містить: - *особисте немайнове* право творця на створений ним продукт інтелектуальної праці; - *майнове право* на цей продукт (тобто право власності на матеріальне втілення). Власник має абсолютне і безстрокове право на матеріальний об'єкт, а на об'єкти інтелектуальної власності його право є строковим, має просторові обмеження, і в передбачених законом випадках може мати додаткові обмеження. Після того, як результат інтелектуальної діяльності стає надбанням суспільства, творець (автор) не може контролювати його використання іншими особами, тобто неможливо охороняти об'єкт завдяки лише володінню ним. Саме цей факт є основою законодавства в галузі права ІВ [17;7-8].

Сучасний світ в таких питаннях жорстокий, якщо в до інформаційно-суспільну епоху власник творів був повноцінним власником, то у епоху інформатизації суспільства потрібно ще доказувати те, що саме ти є повноцінним власником своєї інтелектуальної діяльності.

Міжнародне законодавство чітко дає зрозуміти як розвиватися інформаційному сучасному суспільстві. Ті міжнародні договори які згадувалися попередньо постійно вдосконалюються і до них вносяться корективи відповідно до щоденних змін в глобально-інформаційному середовищі. Технології не стоять, а розвиваються, відповідно і національне законодавство постійно потребує змін.

Хоча в багатьох країнах світу до змін у законодавстві щодо питань Інтелектуальної власності ставляться досить суворо, і підхід до внесення змін досить виважений. Адже сьогодні країни з високорозвиненою ринковою економікою характеризуються високим рівнем освіти, науки і культури, що в цілому зумовлює і сам рівень цивілізованості суспільства. Оскільки залучення до країн із високорозвиненою економікою відбувається з тими країнами, де усвідомлюють значення і роль цих чинників, приділяють їм значну увагу і визначають їх як основні вектори державної політики. Якщо проаналізувати досвід США (Силіконова долина), Південної Кореї, країн Східної та Південної Азії, можна побачити явно прогресуюче зростання національних економік, що базуються на суспільстві знань, навіть за умови відсутності власних сировини та енергоресурсів. Там, де поважають науку, культуру і мистецтво, люди живуть краще, адже досягнення інтелектуальної діяльності зумовлюють рівень виробництва, культури, освіти тощо. Зазначені досягнення, безперечно, будуть визначати рівень виробництва, що стане лише засобом чи способом реалізації здобутків науки, культури, техніки. Не викликає сумніву, що досягнення науки мають пріоритетне значення і можуть бути використані у будь-якій сфері діяльності людей. Науково-технічні досягнення формують рівень і характер виробництва. Інтелектуальні досягнення у сфері художньої літератури, мистецтва і культури в цілому

формують моральні засади суспільства, його світогляд, ставлення до навколишнього середовища, його бачення, тобто ті засади, які ми називаємо людськими цінностями і які визначають духовний світ людини і суспільства.

Саме правові засади є найбільш важливими у формуванні світогляду суспільства і кожного окремого індивіда. Духовний характер суспільства формують саме діячі художньої літератури, культури і мистецтва, особливо найбільш видатні їх представники. Від характеру духовного світосприйняття залежать характер і напрями науково-технічного прогресу. Розвиток суспільства супроводжується науково-технічним прогресом. Однак слід розуміти, що поняття інтелектуальної діяльності і науково-технічного прогресу жодною мірою не збігаються. Поняття науково-технічного прогресу стосувалося лише розвитку науки, техніки і на цій основі — виробництва. Поза межами цього поняття залишалися література, культура і мистецтво. У свою чергу поняття інтелектуальної діяльності охоплює весь комплекс складових, що є основою соціально-економічного розвитку будь-якого суспільства [51;14-21].

Одним із прикладів можна взяти законодавство Сполучених штатів Америки, адже в США Інтелектуальній власності приділяють велику увагу. Цей факт свідчить про те, що у Штатах є близько 10000 патентних повірених, які спеціалізуються в даній галузі. Дана галузь також є однією із найвпливовіших так як патентні повірені об'єднані в потужне об'єднання – *«Американську асоціацію законодавства з ІВ»*. Тому країни загального права (США, Великобританія) розглядають авторське право фактично як форму власності, яку може створити автор і яку можна використати з комерційною метою, як будь-яку власність. Крім того в таких країнах, як Франція і Німеччина цивільне право теж розглядає право автора як виключно право на майнову складову. В інших країнах цивільне право розглядає авторське право як таке, що має риси власності та охороняє майнову складову, але вважається, що твір уособлює особистість автора і повинен мати таку саму охорону, як і майнова складова твору.

Тому Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій ефірного мовлення *«Римська конвенція»*, яка хинна з 1961 р. дає саме право на захист майнової складової твору автора. Станом на 01.01.2010 р. учасниками *«Римської конвенції»* є 88 країн саме же членство обмежене тільки членами Бернської конвенції або Всесвітньої конвенції з авторського права з одночасним членством у ООН. Спеціальне законодавство у сфері суміжних прав, які є правовою формою реалізації прав авторських, стало нагальною проблемою через виникнення міжнародного ринку аудіо та відеопродукції, яка характеризується розвитком сучасного інформаційного простору і має поширення на всі сфери суспільства. В межах сучасного інформаційного суспільства і не тільки Конвенція в глобальних масштабах підкреслює те, що охорона суміжних прав повинна здійснюватись таким чином, щоб не зашкодити авторським правам.

Що стосується глобалістичного інформаційного простору і суспільства, яке є кінцевим споживачем та й не тільки споживачем, а й виробником інтелектуальної продукції, то в такому суспільстві переваги надаються в основному національним законодавчим та правовим актам, які відповідають за охорону та захист прав. Такі критерії та переваги які надаються національним правовим сферам і регламентує дана конвенція. В чому полягають такі привілеї? А полягають вони в тому, що Артист-виконавець та виробники фонограм отримують національну охорону у разі, якщо вони є громадянами цієї або будь-якої іншої договірної держави, виконання, передача в ефір чи запис фонограми у достатній кількості для публіки вперше здійснені на її території або при виконанні спеціальних умов (*наприклад, виконання транслюється безпосередньо (не з фонограми) у передачі, яка охороняється Конвенцією; фонограма, яка опублікована у Договірній державі у термін, не більший за 30 днів після першої публікації у країні, що не є учасницею конвенції, вважається вперше опублікованою у Договірній країні; тощо*) [52;38-49].

Головним чинником у національних законодавства інформаційного суспільства є те, що правила та умови використання записів організаціями ефірного мовлення визначає національне законодавство. В якому також дано перелік винятків з охорони авторських прав у сфері інтелектуальної власності, стосовно використання для власних потреб, виключно з навчальною та науково дослідницькою метою або у формі коротких уривків в репортажних передачах. Беручи до уваги вище викладене можна підсумувати те, можливості в галузі гармонізації законодавства держав-членів пов'язані як зі сферою реалізації майнових прав, так і з особливістю виконання директив – обов'язкових для кожної держави-члена міжнародних договорів в сфері Інтелектуальної власності спираючись на національне законодавство. Правове регулювання інтелектуальної власності у сучасному інформаційному суспільстві має за мету забезпечити високий рівень охорони цих прав, оскільки вони є правовою основою для захисту результатів творчої діяльності. Саме тому якісна правова регламентація інтелектуальної власності гарантує розвиток творчого потенціалу та інтересів авторів, винахідників, творців, а також сприяє інноваційному розвитку суспільства, покращує конкурентно-спроможність економіки ЄС та членів СОТ.

Сукупність доктрин, принципів та судових рішень як результат та зміст міжнародного права, а також наявність актів вторинного права, які спрямовані на уніфікацію законодавств держав-членів глобального інформаційного суспільства у галузі інтелектуальної власності, дають підстави стверджувати, що на сьогодні у світі сформувалося автономне право на охорону та захист інтелектуальної власності не залежно від того чи це територія ЄС чи це інші союзи та міжнародні угоди, як поодиноких країн так і в рамках ООН та інших міжнародних об'єднань.

1.3. Національний досвід охорони інтелектуальної власності в контексті впливу на нього глобалізаційних процесів

В умовах глобалізаційних процесів Україна опинилася під впливом нових глобальних тенденцій розвитку суспільства – інформаційного суспільства. Яку потребує все більше і більше інтелектуального продукту, який на даний час створює на світовому ринку попит та пропозицію на даний товар, що дало можливість вступити на шлях розвитку ринкової економіки. Так глобалістична особливість економіки потребує та передбачає високий рівень творчої діяльності, освіти, інтелектуальної власності, тому охорона і захист інтелектуальної власності відіграє важливу роль у національному розвитку сфери права для потреб, саме забезпечити суспільство від неякісного інтелектуального продукту. Тому Інтелектуальна власність таких глобальних умовах має важливу роль у виробничий, підприємницькій, комерційній, підприємницькі та організаційній будь-якої форм власності. Розвиток правових аспектів Інтелектуальної власності розпочався одразу після проголошення незалежності України з 1991 р.. довга історія, яка і заклала основи сучасного законодавства України. А доти на території України діяло законодавство тих країн, до складу яких вона входила: Великого князівства Литовського, Речі Посполитої, Російської держави, Австро-Угорщини, Радянського Союзу.

Водночас історичний екскурс дозволяє зробити висновок, що в Україні питання правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності були на порядку дещо раніше, щонайменше — у часи створення незалежної Української держави часів республіки та гетьманщини на початку ХХ ст.

В 1918 р. до складу Народного міністерства торгу і промисловості, що було складовою уряду Української народної республіки, входило 10 департаментів, серед яких були Департамент винаходів та Департамент з охорони промисловості. В Українській Державі часів діяльності уряду Скоропадського замість вищезазначеного міністерства діяло Міністерство

торгу і промисловості, до якого входив Департамент фабрично-заводський. У складі цього департаменту працював відділ винаходів, який «завідував справами по виданню патентів на винаходи, реєстрував товарні знаки, фабричні рисунки і зразки». Для проведення експертизи, яка мала відношення «до видачі патентів і реєстрації товарних знаків, фабричних рисунків і зразків», при відділі було утворено Експертний комітет. Зазначений комітет складався зі штатних урядовців організаційно-технічного відділу цього департаменту та фахівців окремих галузей, представлених зацікавленими міністерствами, зокрема Військового, Внутрішніх справ, Морського, Шляхів, Праці, Фінансів та Земських Справ. Начальник відділу міг залучати до Експертного комітету по вільному найму осіб для попереднього розгляду заяв, з правом вирішального голосу. Кількість членів комітету встановлював міністр торгу і промисловості. При відділі винаходів діяли також канцелярія, бібліотека, архів патентних списків і альбомів, зареєстрованих марок, зразків фабричних рисунків [53].

Особи, які бажали отримати охоронний документ на винахід, товарний знак чи фабричний зразок, повинні були написати заяву за встановленим зразком (на спеціальному друкарському бланку відділу винаходів), до якої необхідно було додати квиток Державної скарбниці про сплату «на депозит відділу винаходів за привілею» 30 крб., два примірники опису винаходу та два малюнки. Урядовою постановою від 13 листопада 1918 р. сплата за розгляд прохань про видачу привілеїв була збільшена з 30 до 100 крб., за процедури, пов'язані з оформленням товарних знаків, - з 3 до 30 крб., фабричних моделей — з 50 коп. до 50 крб. 27 червня 1918 р., на підставі ст. 76 Зводу Законів Російської імперії, т. XI ч. 2, 1913 р., було видане «Регістраційне свідоцтво» за № 1 (як охоронне до видачі патенту). Даний документ засвідчив, що 19 червня 1918 р. від жителів Ростова-на-Дону, інженерів Грюнталя П. та Антошевського Л. одержано заяву про видачу патенту на дерев'яну подошву, яка заміняє калоші. Заявників повідомили, що необхідно, «з огляду на те, що м. Ростов-на-Дону не належить до України

додати довіреність на імення якого-не-будь повіреного, який мешкає в Україні». Свідоцтво № 1 було виготовлене на художньому бланку з емблемою (тризуб у восьмикутній зірці), прикрашене пишним рослинним візерунком із використанням шрифту, стилізованого під давньоукраїнській скоропис. Про видачу реєстраційного свідоцтва № 1 було оголошено у «Державному Віснику» № 28 від 29 липня 1918 р. 12 вересня 1924 р., коли Україна була вже у складі СРСР, ЦВК і РНК СРСР прийняли Положення про патенти на винаходи, за яким патент став єдиною формою охорони винахідницьких прав [89].

У 1924 р., 12 вересня, було прийнято і постанову ЦВК і РНК СРСР «Про промислові зразки (рисунок і моделі)». Зазначений акт передбачав охорону промислових зразків, під якими розумілися нові за виглядом або формою художньо-промислові рисунки, призначені для відтворення у відповідних виробках; нові за виглядом, формою, будовою або розташуванням частин моделі, призначені для промисловості, торгівлі, ремесла, домашнього вжитку і взагалі для будь-якої роботи.

У 1931 р. було прийнято Положення про винаходи і технічні вдосконалення, яке замінило патенти на авторські свідоцтва як основну форму охорони винахідницьких прав. Винагороду автору відповідно до зазначеного Положення виплачували не підприємства, які використовували винахід, а галузеві органи з винахідництва, які враховували розмір річної економії, одержаної від впровадження винаходу. У 1925 р. були прийняті Основи авторського права, які були доповнені у 1928 р. Документ визнав за авторами виключне право на їхні твори, яке за законом 1925 р. було чинним протягом 25 років від моменту першого видання або публічного виконання твору, а у 1928 р. перетворилося щодо більшості творів на довічне право автора. Основи закріплювали перехід авторських право до спадкоємців на 15 років після смерті автора. Наступного 1929 року починаючи із 6 лютого за постановою Центрального виконавчого комітету і Ради народних комісарів

УРСР було затверджено перший закон «Про авторське право», положення якого спрямовувалися на стимулювання творчості, захист прав авторів.

За тридцять чотири роки патентне законодавство переглядали тричі — у 1941, 1959 і 1973 роках, коли приймалися чергові базові акти про винахідництво. Значні зміни в Інтелектуальній власності прийшли із впровадженням та затвердженням у 1963 р в липні Закону Української РСР Цивільний кодекс Української РСР, а саме четвертого розділу який присвячувався авторському праву.

Але все одно та кількість законів які приймалися Україні, як і у всьому Радянському Союзі, в силу свої переваг у сфері суспільної форми власності були відсутні і спеціальні закони про охорону інтелектуальної власності, а правове регулювання відносин у цій сфері забезпечувалося, в основному, підзаконними актами. Основою ж для подальшого розвитку захисту та охорони Інтелектуальної власності в незалежній Україні був IV розділ «Авторське право» і розділ VI «Винахідницьке право» Цивільного кодексу УРСР, а також «Положення про відкриття, винаходи і раціоналізаторські пропозиції», затверджене постановою 21.03.1973 року. Відповідно дане законодавство закріплювало загальні можливості широкого використання результатів творчої праці громадян в інтересах держави і суспільства.

Після затвердження Цивільного кодексу Української РСР через десять років потому в 1973 р СРСР приєднався до Всесвітньої конвенції про авторське право (1952 р.), що дало можливість внести зміни до тогочасного дійсного законодавства, і в ньому було закріплено право автора на переклад твору, також було збільшено до 25 років строк дії авторського права після смерті автора, розширювалося коло суб'єктів авторського права. Щодо патентного права то у 1965 році на засіданні Ради Міністрів СРСР було прийнято постанову про промислові зразки, а Патентне відомство затвердило, на підставі постанови, Положення про патентні зразки. Згідно до внесених змін охоронялися нові промислові зразки які були придатні для виготовлення промисловим способом художні рішення, пов'язані із

зовнішнім виглядом промислового виробу, які демонструють єдність технічних та естетичних якостей. Нове ж положення про промислові зразки було розглянуто і затверджено через п'ятнадцять років 8 липня 1981 р [90].

Подальший розвиток охорони та захисту Інтелектуальної власності в Україні розпочалося вже в період становлення незалежності від 1991 року. Саме з проголошенням у 1991 році «Акту проголошення незалежності України» країна вступила в складний, але одно-час і у стрімкий потік глобалістичний світових процесів які формували та й продовжують формувати нове інформаційне суспільство.

Одним із перших став Закон України «Про власність», в якому зафіксовано два основні положення стосовно інтелектуальної власності. У цьому Законі результати інтелектуальної діяльності визнані об'єктами права власності та наведено перелік результатів інтелектуальної власності, які підлягають правовому захисту. Тому основи правової охорони та захисту Інтелектуальної власності України закріплені як національними так і міжнародними законами та угодами до яких Україна долучилася вже при становленні як окремої держави, це дало можливість активно співпрацювати із світовим суспільством у вирішенні глобальних питань з охорони та захисту Інтелектуальної власності як в межах угоди та членства в СОТ та і у ВОІТ, що також дало можливість на міжнародному рівні захистити права на результати інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, і художній сферах.

В загальному *Інтелектуальна діяльність* – характеризується як творча діяльність, а творчість – це цілеспрямована розумова праця людини, результатом якої є щось нове, що вирізняється неповторністю, оригінальністю, унікальністю. Основні норми права інтелектуальної власності закріплені у Конституції України, Цивільному кодексі України. Знання норм законодавства про інтелектуальну власність на сучасному етапі має важливе теоретичне і практичне значення щодо відносин по відношенню до інтелектуальної власності.

Захист та охорона інтелектуальної власності регламентуються значною кількістю законів, підзаконних нормативно-правових актів, міжнародних договорів та угод.

Національне право інтелектуальної власності представлене чотирма інститутами:

- ✓ інститут авторського права та суміжних прав що захищає права на літературні твори, наукові винаходи і витвори мистецтва (авторське право), на фонограми, стилі виконання, постановки, передачі та організації ефірного і кабельного мовлення (суміжні права);

- ✓ інститут патентного права регулює майнові, а також пов'язані з ними особисті немайнові відносини, що виникають у зв'язку зі створенням і використанням винаходів, корисних моделей та промислових зразків;

- ✓ інститут охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обігу й виготовленої ними продукції (робіт, послуг): товарні знаки, знаки сервісу тощо;

- ✓ інститут охорони нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності, що забезпечує захист селекційних досягнень, топологій інтегральних мікросхем, інформації, службових і комерційних таємниць, наукових відкриттів і раціоналізаторських пропозицій (нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності).

Законодавство України у сфері інтелектуальної власності, ще недостатньо сформоване, оскільки його становлення продовжується одночасно зі становленням державності. У процесі будівництва правової держави Україна надзвичайно важливу роль відіграє цивільне законодавство, складовою частиною якого є законодавство у сфері інтелектуальної власності. Основною формою охорони винаходів був не патент, а авторське свідоцтво, що давало виключне право на використання об'єкта інтелектуальної власності не їхнім творцям, а державі. Авторське законодавство містило істотне вилучення зі сфери виключних авторських прав [48;81].

Указом Президента України від 18 вересня 1992 р. було затверджено «Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій». Тоді ж Україна і приєдналася до основних міжнародних договорів про охорону промислової власності: Паризької конвенції, Мадридської угоди і Договору про патентну кооперацію. Основу законодавчої бази про промислову власність закладено в Законі України «Про науково-технічну інформацію» від 25 липня 1993 р. У цьому ж році прийнято пакет законів про промислову власність, у зв'язку з ухваленням цього пакету внесено відповідні зміни і в інші законодавчі акти України, які регулювали питання, що стосувалися інтелектуальної власності. Паралельно із основними прийнятими законами уряд займався розробкою інших складових захисту та охорони права на інтелектуальну власність. Умовно їх можна поділити на кілька груп законодавства:

I. Загальне законодавство:

- Конституція України;
- Цивільний кодекс України;
- Цивільний процесуальний кодекс України;
- Кримінально-процесуальний кодекс України;
- Господарський процесуальний кодекс України;
- Кодекс законів України про працю.

II. Спеціальне законодавство у сфері охорони інтелектуальної власності:

- Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;
- Закон України «про охорону прав на промислові зразки»;
- Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»;
- Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»;
- Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»;
- Закон України «Про охорону прав на позначення місця походження товарів»;

- Закон України «Про авторське право і суміжні права».

III. Митне законодавство:

- Митний кодекс та інші нормативно-правові акти щодо питань інтелектуальної власності.

Окрім цих груп законодавства які розроблялися було прийнято низку різних підзаконних актів - Постанови Кабінету Міністрів України, укази і розпорядження Президента України. У разі, коли необхідно було врегулювати суперечки щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності між фізичними або юридичними особами України й іноземних держав, верховенство над національними законами мали і мають міжнародні договори, до яких приєдналася Україна. На сьогоднішній день Україна є учасницею 18 міжнародних договорів у цій сфері.

Але за двадцять п'ять років своєї незалежності Україна сформувала досить ефективну організаційну систему органів, які займаються діяльністю у сфері інтелектуальної власності. Верховна Рада України в складі Комітету з питань науки і освіти сформувала підкомітет з питань інноваційної діяльності та захисту інтелектуальної власності. В системі виконавчої влади до контролюючих установ увійшли наступні підрозділи:

✓ *Міжвідомчий комітет з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності - орган, що постійно діє, при Кабінеті Міністрів України та створений в 2000 р. з метою координації діяльності органів виконавчої влади у сфері охорони інтелектуальної власності;*

✓ *Державний департамент інтелектуальної власності (Департамент) створений в 2000 р. у складі Міністерства освіти і науки України.*

Основні завдання Департаменту:

- *участь у розробці та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності;*
- *прогнозування і визначення перспектив і напрямів розвитку в сфері інтелектуальної власності;*

- розробка нормативно-правової бази державної системи охорони права інтелектуальної власності;
- організаційне забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Крім того при Департаменті створено консультативну раду з представників усіх творчих союзів України і відомих творчих діячів України, а також Апеляційну палату для розгляду в адміністративному порядку заперечень проти рішень по заявках на винаходи, корисні моделі, промислові зразки та інші об'єкти інтелектуальної власності [10;24-29]

Інші міністерства і відомства, які пов'язані з охороною прав інтелектуальної власності:

✓ Антимонопольний комітет України - центральний орган, що забезпечує захист від недобросовісної конкуренції, пов'язаної з неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності;

✓ Міністерство юстиції України - бере участь у розробці законодавчих актів з питань інтелектуальної власності;

✓ Міністерство внутрішніх справ України - здійснює заходи щодо попередження і припинення порушень, пов'язаних з інтелектуальною власністю [116].

З 2001 р. у структурі Державної служби з боротьби з економічними злочинами створено підрозділи з боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності;

✓ Державна податкова адміністрація України - здійснює контроль за нарахуванням і виплатою податків при ввезенні чи виробництві на території України аудіо і відеопродукції. На підставі чинного законодавства викриває і знищує контрафактну (піратську) продукцію з метою захисту інтелектуальної власності, в тому числі авторських прав на аудіо і відеопродукцію;

✓ Державна митна служба - фіксує переміщення через кордон України товарів, у складі яких є об'єкти інтелектуальної власності, а також

перешкоджає перевезенню через митний кордон України товарів з порушенням змісту інтелектуальної власності.

Важливу роль у системі органів регулювання правової охорони інтелектуальної власності відіграють організації інфраструктури в цій сфері. Державне підприємство «Український інститут промислової власності» (Укрпатент) - підпорядкований Державному департаменту інтелектуальної власності, є основою інфраструктури охорони промислової власності в Україні. Держдепартамент в рамках своїх повноважень забезпечує діяльність, пов'язану із набуттям, здійсненням та захистом прав інтелектуальної власності; здійснює роботи по удосконаленню законодавчої і нормативної бази; координує роботу з інформаційного забезпечення в сфері інтелектуальної власності; здійснює міжнародне співробітництво; опікується питаннями підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності. До сфери управління Держдепартаменту включено Державні підприємства: «Український інститут промислової власності», «Українське агентство з авторських і суміжних прав», «Інтелзахист» та учбовий заклад ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права». Головною функцією ДП «Український інститут промислової власності» є здійснення експертизи заявок на такі об'єкти права інтелектуальної власності, як винаходи, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральних мікросхем, а також торговельні марки, географічні зазначення. Експерти ДП «Український інститут промислової власності» проводять експертизу поданих заявниками матеріалів на предмет відповідності заявлених об'єктів умовам набуття прав інтелектуальної власності і надають експертний висновок. На підставі експертного висновку Держдепартамент приймає рішення щодо видачі або відмови у видачі охоронного документа (патенту, свідоцтва). ДП «Український інститут промислової власності» має філію – Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг. Тоді як головна функція ДП «Українське агентство з авторських та суміжних прав» є колективне управління

майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав. За бажанням таких суб'єктів ДП «Українське агентство з авторських та суміжних прав» здійснює підготовку до державної реєстрації прав на об'єкти авторського права і суміжних прав та видачі їм охоронних документів. Відповідні державні реєстри та видачу охоронних документів здійснює Держдепартамент. Діяльність ДП «Інтелзахист» переважно зосереджена на боротьбі з порушеннями прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема на об'єкти авторських і суміжних прав (аудіо і відеопродукції, комп'ютерні програми, бази даних та ін.) [25;41-42]

Інспектори - це повноправні представники Державного департаменту інтелектуальної власності в регіонах України. До структури системи охорони права інтелектуальної власності належить низка громадських і недержавних організацій, діяльність яких спрямована на забезпечення взаємодії авторів, правовласників і державних органів у сфері охорони права інтелектуальної власності. Важливу роль у цій функціональній системі правової охорони інтелектуальної власності України відіграє інститут патентних повірених - представників у справах інтелектуальної власності, які є незалежними і діють на підставі Положення про представників у справах інтелектуальної власності. Патентні повірені надають фізичним і юридичним особам послуги, пов'язані з охороною інтелектуальної власності, представляють їхні інтереси у Державному департаменті інтелектуальної власності та установах, що входять до сфери його управління, у судових органах, кредитних установах. Згідно чинного законодавства саме через патентних повірених здійснюють патентування вітчизняних винаходів за кордоном [11;29]

Основу законодавчої бази про промислову власність закладено в Законі України «Про науково-технічну інформацію» від 25 липня 1993 р. У цьому ж році прийнято пакет законів про промислову власність. У зв'язку з ухваленням цього пакету внесено відповідні зміни і в інші законодавчі акти України, які регулювали питання, що стосувалися інтелектуальної власності [77].

В умовах глобалізаційних процесів творчість цілеспрямовано можна умовно розподілити на два основних види: *духовну творчість* і *науково-технічну творчість*. До першого виду можна віднести результати художньої творчості. До другої ж - науково-технічну. І перша і друга охоплюють великі кола різноманітних видів творчості. На підставі Стаття 5 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. дає перелік результатів художньої творчості, на які поширюється авторське право: це твори літератури, мистецтва, науки. Крім того 21 квітня 1993 р. прийнято ще один закон в сфері захисту Інтелектуальної власності в умовах глобальних процесів яке суттєво відповідає міжнародному законодавству - Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» цей закон важливий тим, що Україна є однією із лідерів в аграрній сфері, який регулює відносини, що виникають у зв'язку з одержанням, використанням, захистом, відчуженням і припиненням дії права щодо сортів рослин в Україні. Так основним джерелом права інтелектуальної власності є пакет законів, прийнятих у грудні 1993р.: «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про племінне тваринництво», «Про авторське право і суміжні права». 1993 р. багатий ще й на інші прийняті Закони України «Про видавничу діяльність», «Про телебачення і радіомовлення» та інші закони такі як Закон України:

- ✓ Про професійних творчих працівників та творчі спілки (від 07.10.97 р.)
- ✓ Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів (від 23.09.97 р.)
- ✓ Про інформацію (від 02.10.92 р.)
- ✓ Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні (від 16.11.92 р.)
- ✓ Про телебачення і радіомовлення (від 21.12.93 р.)
- ✓ Про внесення змін до Закону України "Про телебачення і радіомовлення" (від 22.10.97 р.)

- ✓ Про внесення змін до Закону України "Про телебачення і радіомовлення" (від 20.10.98 р.)
- ✓ Про інформаційні агентства (від 28.02.95 р.)
- ✓ Про видавничу справу (від 05.06.97 р.)
- ✓ Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України (від 18.07.97 р.)
- ✓ Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації (від 23.09.97 р.)
- ✓ Про внесення змін до Закону України "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації" (від 30.09.98 р.)
- ✓ Про науково-технічну інформацію (від 25.06.93 р.), Про державну таємницю (від 21.01.94 р.).

Дані закони є ключовими законами України які формують основну складову розвитку держави в умовах сучасних глобалізаційних світових процесів по формуванню нового інформаційного суспільства. Інтелектуальна власність в сучасних глобальних процесах вже не є окремою складовою певного напрямку захисту ідей, а є невід'ємно-зв'язуючою системою окремих структур формування нового інформаційного прориву суспільна все в тих же глобальних процесах [78].

Наступним кроком Кабінетом Міністрів України в сфері авторських прав та ІВ став листопад 1994 р. коли було прийнято постанову «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва». Наступного року 19 січня 1995 р. Верховна Рада України своєю постановою затвердила «Положення про порядок оформлення та використання прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки, що становлять державну таємницю», а з липні 1995 р. вже затверджено інструкції про порядок видачі патентів України на винаходи та промислові зразки, що

охороняються охоронними документами СРСР. В період з 1996 по 2003 рр. було прийнято наступні Закони України в сфері правового захисту ІВ:

«Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», «Про охорону прав на зазначення походження товарів», «Про внесення змін до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм», «Про внесення змін до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності». Прийнята у 1996 році Конституція України проголосила: «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами інтелектуальної, творчої діяльності». За роки незалежності створено 10 спеціальних законів України з питань інтелектуальної власності. Важливим моментом у створенні законодавства [35;19]

Новим витком розвитку захисту Інтелектуальної власності є 2004 р. адже із січня цього року в дію вступив новий Цивільний кодекс України, в якому питанням інтелектуальної власності приділено значну увагу. Прийняття нової редакції Цивільного кодексу України дало можливість на законодавчому рівні Державному Департаменту інтелектуальної власності України (ДДІВ) розробити і прийняти ряд відомчих актів, які покращили регулювання діяльність ДДІВ в напрямку оформлення прав на об'єкти промислової власності. Важливим джерелом права інтелектуальної власності є міжнародні конвенції і договори, до яких приєдналась Україна. Передусім Україна вступила до Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), членами якої є понад 150 країн світу. Законом України від 31 травня 1995 р. Україна приєдналась до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. Законом України від 27 січня 1995 р. Верховна Рада України ратифікувала Угоду про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав країн СНД. У червні 1999 р.

Україна приєдналась до Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення [79]

Цікавим елементом у діяльності сфери Інтелектуальної власності України є *Громадська рада* яка утворена при Державній службі інтелектуальної власності, яка є постійним дорадчо-консультативним органом у підтримці представників наукових установ, громадських організацій, професійних спілок та інших об'єднань громадян, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації. Громадська рада в сонові своїх основних функцій виконує представницькі та захисні та охоронні функції які включають в свою основу такі завдання:

- представлення інтересів громадськості у її співпраці з Держслужбою;
- проведення консультацій з громадськістю, проведення публічних громадських обговорень,
- здійснювати інші заходи щодо організації і проведення консультацій з громадськістю, громадських обговорень відповідно до Порядку проведення консультацій з питань формування та реалізації державної політики в сфері охорони та захисту Інтелектуальної власності України в нових глобалістичних процесах;
- організовує громадські, наукові і науково-технічні експертизи проводити громадські обговорення проектів нормативно-правових актів, що розробляються Держслужбою;
- здійснює дорадчі функції під час обговорення і прийняття Держслужбою рішень з питань формування та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, а також моніторинг реалізації зазначених рішень.

Підсилюючими представниками від іноземних структур до Громадської ради входить Коаліція яка відповідає за права інтелектуальної власності (CIPR) - Американської Торгівельної Палати в Україні, Української групи Міжнародної асоціації з охорони інтелектуальної власності (AIPP), Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності, Всеукраїнська асоціація представників у справах інтелектуальної власності,

Українська асоціація власників товарних знаків, Київська міська рада Товариства винахідників і раціоналізаторів України. Також членами Громадської ради Держслужби є також представники Засобів масової інформації – редакції таких ЗМІ, як науково-практичних журналів «Інтелектуальна власність», «Теорія та практика інтелектуальної власності», інформаційна агенція «Укрінформ», газети «Україна-Бізнес», «День», «Бізнес», а також телеканал «ICTV», вищий навчальний заклад - Національна академія державного управління при Президентові України, а саме кафедра соціальної і гуманітарної політики. Громадська рада діє на підставі прийнятого положення Держслужбою 30 травня 2005 р. № 51. [56;87-89]

При захисті та охороні ІВ Держава використовує певні механізми, які забезпечують автору юридичний захист. В основному захисними елементами які застосовують держустанова із ІВ є: патенти, свідоцтва на право власності на виріб або продукт ІВ, ліцензійний сертифікат для представників ЗМІ, авторі музики, літераторів, кінематографістів та митців. Дані папери забезпечують охорону та захист Інтелектуальної власності автору за умови дотримання правил та норм зазначених в Законодавстві України та іншими нормативними актами. Тому право у автора та у всіх суб'єктів права інтелектуальної власності права виникають за умови приналежності до однієї із визначених груп:

1) особисті немайнові права;

2) майнові права на об'єкти інтелектуальної власності.

В чому ж полягають ці права, а полягають вони в тому, що особисті немайнові права належать авторові незалежно від його майнових прав і зберігаються за ним у разі переходу його майнових прав на результати інтелектуальної діяльності до іншої особи. Але не варто забувати, що суб'єктом права на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг щодо цих засобів належать лише майнові права. Право авторства визнається тільки автором і тільки за результатом інтелектуальної діяльності, що згідно законодавства є особистим немайновим правом і може

належати лише тій особі, яка своєю творчою працею створила продукт інтелектуальної діяльності.

Правові відносини авторства є таким, що не відчужується і не передається. Передача та відчуження майна можливе тільки у тому випадку, якщо результатом спільної праці створено інтелектуальний продукт за умови створення такого продукту двома або більше осіб, вони визнаються співавторами. У випадку із результатами окремих видів інтелектуальної діяльності то законом може бути визначене коло осіб, які визнаються співавторами твору в цілому. Чинне законодавство України про інтелектуальну власність наділяє суб'єктів права виключними правами на об'єкти інтелектуальної власності [91].

Висновки до першого розділу.

Підсумовуючи вище викладене в Першому розділі даної роботи, можна прийти до наступного висновку. Більшість процесів, які століттями розвивалися в умовах тогочасних глобальних змін, і які на сьогоднішній день практично досягнули рівня однієї третьої частини розвитку інформаційного суспільства призвело до того, що суспільство в більшій своїй мірі переходять до нових сфер існування людства в складних інформаційно-глобалістичних умовах. Глобалізація зачіпає практично всі напрямки людського буття, але значного прогресу глобалізаційні процеси досягли в сфері Інтелектуальної власності. Адже із багатолітнім розвитком Інтелектуальної власності сформувалася система охорони та захисту продукту авторської, інтелектуальної діяльності людства, завдяки чому суспільство змогло досягнути за короткий час значного інформаційно-технологічного процесу. Саме технологічно інформаційні процеси призвели до того, що інтелектуальна складова сучасного світу відіграє важливу роль у розвитку світових процесів. Так як на передову розвитку суспільства вийшла

інформації та інтелектуальна власність, а саме кінцевий продукт ІВ, світова громадськість змушена була влитися в цей складний інформаційний процес.

Але ідея безумовного поєднання в одному систематизованому нормативно-правовому акті загальних умов регулювання суспільних відносин так званого цілісного утворення являє собою складову елементів, що трансформуються один в одного у процесі взаємодії, та заслуговують на увагу. Узагальнення та систематизація розрізнених елементів ІВ у загальну логічно структуровану систему норм права значно полегшує їхнє правозастосування. Так, що національні та міжнародні нормативні акти повинні стати основою для формування Кодексу України про інтелектуальну власність, який повинен буде створювати відповідну структуру та містити принципові важливі положення щодо сфери захисту та охорони інтелектуальної власності.

Проте на сьогодні ні законодавець, ні наукові кола не змогли запропонувати законопроект, який відповідав би реаліям сучасності. Напевно, це справа часу і законодавець прийде до прийняття відповідного кодифікованого нормативно-правового акту, а поки здійснюватиме приведення законодавчого масиву у відповідність з Цивільним кодексом України і гармонізуватиме українське законодавство з нормативно-правовими актами Європейського Союзу у сфері інтелектуальної власності.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ РЕЗУЛЬТАТІВ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЩО СТВОРЮЮТЬСЯ І ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В МЕДІА ІНДУСТРІЇ

2.1. Охорона результатів творчої діяльності в медіа індустрії інститутом авторського права і суміжних прав

Інформаційне суспільство новий напрямок розвитку людства в глобалізаційних умовах. Саме інформація стала в останні роки провідним рушійним елементом формування інтелектуальних творів розвитку суспільства, якщо до середини ХХ століття суспільство перебувало в індустріальному середовищі яке ще розпочалося в кінці вісімнадцятого у так звану Вікторіанську епоху і завершилося із кінцем Другої світової війни саме короткий період постіндустріальної епохи дав швидкий тем розвитку інформаційного суспільства. Адже із появою телебачення в 30 роках ХХ століття і швидкого темпу його розвитку в 50 роках призвело до появи нового інтелектуального продукту, який потребував захисту, захист полягав у визнанні творчого матеріалу - інтелектуального продукту за автором той хто створив цей продукт.

Загальновизнаним є і той факт, що культура, науково-технічний рівень виробництва, ефективність економіки, добробут суспільства, соціально-економічний прогрес в цілому залежать від рівня й ефективності творчої діяльності людини, яка є однією з основних рушійних сил розвитку цивілізації.

Сама сутність побудови структури охорони результатів творчої діяльності в медіа індустрії інститутом авторського права і суміжних прав, полягає у формуванні ефективної законодавчої бази для захисту авторських та суміжних прав, як в умовах внутрішнього ринку та і в умовах світових. Дотримання вітчизняних та міжнародних прав в сфері Інтелектуальної власності дає більше можливостей для держави у співпраці із СОТ.

Оскільки останні роки Україна, та й ряд інших країн, активним діями у зміні законодавства та суспільної складової намагаються влитися до Євроатлантичних структур в рамках обраного курсу на Європейську інтеграцію. Водночас відповідно до підписаних угод, необхідними передумовами вступу до Європейського співтовариства стали – створення ефективної системи авторського права та уніфікація вітчизняного законодавства з нормами Європейського Союзу. Це стало причиною стрімкого розвитку цієї галузі права.[2] Але, щодо діяльності сучасних мас-медіа, які стрімко розвиваються із входженням суспільства до нової глобально-інтеграційної сфери інформаційного суспільства, авторське право розпочало свою одну з провідних ролей як основний стимул для творчої діяльності та істотний чинник конкурентоспроможності галузі. Тому забезпечення належного рівня охорони авторських прав в системі медіаіндустрії, безпосередньо пов'язане із захистом свободи слова та прав людини. Зростаюча комерціалізація інтелектуального капіталу та актуалізація його економічної цінності спонукає Медійний простір переглядати свої позиції відносно авторських прав на продукти своєї праці, що підтверджено збільшенням кількості судових позовів від журналістів та фахівці сфери індустрії інформаційного простору із приводу порушення їхніх авторських прав.

Для подальшого розуміння поняття авторське право, як складової медіа індустрії необхідно розібратися в термінології. Так от *авторське право* є складовою інституту цивільного права і однією із ключових галузей права інтелектуальної власності. Основне завдання авторського права охороняти та захищати зовнішню форму вираження об'єкта (твір, малюнок, збірник, фотографія та інше), тобто їхнє *«матеріальне втілення»*. Авторське право не може використовуватись для захисту абстрактних ідей, концепцій, фактів, стилів та технік, що можуть бути використані у творі. Так як авторське право історично виникло внаслідок потреби захистити права авторів літературних творів та творів мистецтва то нині Авторське право поширюється фактично

на будь-які результати творчої діяльності, включаючи комп'ютерні програми, бази даних, фільми, фотографії і скульптури, архітектурні проекти, рекламні проспекти, карти і технічні креслення. До *авторські права також належить* набір суб'єктивних виключних прав, які дозволяють авторам літературних, мистецьких та наукових творів отримати соціальні блага від результатів своєї творчої діяльності. Авторським правом може бути захищене практично всі інтелектуальні твори незалежно від того належать вони медіа сфері чи ні, і підпадають вони під захист як інтелектуальна власність. В основі систематизації комплексу прав, які охоплюється поняттям «авторське право» в медіа сфері, лежить їхній поділ на *майнові* та *немайнові*. Ці два види прав відрізняються один від одного тим, що майнові права автор може передати третій особі, а немайнові права автора є його невід'ємними правами — і тому не можуть бути передані будь-кому іншому. Строк тривалості немайнових прав не обмежується, строк тривалості майнових прав встановлюється міжнародними договорами та національним законодавством. Відповідно до поширених в багатьох міжнародних та національних законодавствах, немайнові права належать виключно фізичній особі і їй належать такі немайнові права:

- бути визнаним автором твору (*право авторства*)
- дозволяти або забороняти використання твору під справжнім ім'ям автора, псевдонімом або без зазначення імені, тобто анонімно (*право на ім'я*)
- дозволяти або забороняти оприлюднення твору у будь-якій формі включно із правом відкликати твір у будь-який момент до оприлюднення (*право на оприлюднення*)
- захищати твір, включно із його назвою від будь-якого викривлення, що може нанести шкоду честі та гідності автора (*право на захист репутації*)

До майнового авторського права відносять наступне, дозволяти та забороняти:

- відтворювати твір (*право на відтворення*)

- поширювати екземпляри твору будь-яким способом (***право на поширення***)
- імпортувати екземпляри твору у цілях розповсюдження (***право на імпорт***)
- здійснювати публічну демонстрацію або виконання твору (***право на публічну демонстрацію або публічне виконання***)
- публічно сповіщати твір для загального доступу шляхом передання у ефір або по кабелю чи за допомогою інших аналогічних засобів або таким чином, що будь-яка особа може мати до нього доступ в інтерактивному режимі із будь-якого місця у будь-який час на власний вибір (***право на публічне сповіщення***)
- перекладати твір (***право на переклад***)
- дописувати, домальовувати, аранжувати або іншим способом переробляти твір (***право на переробку***) [3;13-18]

В більшості випадках в системі інтелектуальної власності до авторського права також відносять такі об'єкти:

- ✓ Літературний твір
- ✓ Музичний твір; Твір образотворчого мистецтва; Твір декоративно-прикладного мистецтва; Твір архітектури
- ✓ Твір картографії (*наприклад, ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури*)
- ✓ Фотографічний твір
- ✓ Складений твір
- ✓ Виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори
- ✓ База даних
- ✓ Комп'ютерна програма
- ✓ Аудіовізуальний твір
- ✓ Сценічний твір (*драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші номери*)

✓ Твір в області науки

✓ Твір у перекладі (зокрема, *тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів*)

✓ Твір у переробці.

Також є деякі твори які апріорі не можуть бути об'єктами авторського права, до таких об'єктів належать:

1. повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації;

2. твори народної творчості (фольклор);

3. видані органами державної влади у межах їх повноважень офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного характеру (*закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо*) та їх офіційні переклади;

4. державні символи України, державні нагороди; символи і знаки органів державної влади, Збройних Сил України та інших військових формувань; символіка територіальних громад; ***символи та знаки підприємств, установ та організацій***;

5. грошові знаки;

6. розклади руху транспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності і на які поширюється право *sui-generis* (*своєрідне право, право особливого роду*).[117]

Результат творчої діяльності в сфері медіаіндустрії, який відповідає вимогам законодавства, є об'єктом права інтелектуальної власності, яке закон закріплює за творцем. Цим результатом є втілений в об'єктивній формі продукт, який, залежно від змісту називають літературним або художнім твором, або продуктом інформаційно-медійного простору. Творчість властива лише людині, мозок якої може створювати тільки ідеальні образи, а не предмети матеріального світу. Тому результати творчої діяльності, які є

об'єктами права інтелектуальної власності, на відміну від об'єктів речового права, мають ідеальну природу, не зазнають зношення й амортизації та застарівають лише морально [8;1]

Ще у XVIII ст., французький письменник Бомарше, який чимало зробив для визнання прав авторів у законодавчому порядку, писав, що авторам несправедливо дорікають у прагненні до наживи на додаток до того, що вони користуються славою та суспільним визнанням. Під час укладання з користувачами договорів на той або інший вид використання творів встановлюють зобов'язання щодо виплати авторської винагороди, розмір якої залежить від ринкової кон'юнктури та популярності автора. Остання значно підвищує вартість договору [9;14]. Розвиток інформаційних технологій поступово змінює уявлення про усталені авторсько-правові категорії та вимагає вдосконалення законодавчої бази. Оперативність, з якою сучасні Засоби масової комунікації, в тому числі і сучасні медіа, отримують та розповсюджують інформацію, не дає можливості вчасно відстежувати та запобігати порушенням, контролювати процес подальшого використання авторських матеріалів та, відповідно, отримання грошової винагороди. Неможливість застосування традиційних правових норм до діяльності сучасних ЗМІ стала причиною поступового відокремлення діючих законодавчих актів у цій сфері від основної системи права та утворення нової підгалузі – права масової інформації. Водночас важливу роль у регулюванні діяльності мас-медіа відіграють соціальні нормативні системи, як то суди честі, етичний кодекс журналіста та професійна репутація. До регулятивних норм, що безпосередньо пов'язані із діяльністю мас-медіа, слід віднести політичні, правові, корпоративні, а також звичаї, традиції, морально-етичні імперативи тощо. Законодавче закріплення за сферою масової комунікації можливості укладання договорів в усній формі лише підтверджує пріоритетність морально-етичних норм у авторсько-правових відносинах. Більш за все такий підхід до укладання договорів на авторські права стосується діяльності періодичних друкованих видань. Серед порушень

домінують два: без договірне використання авторського матеріалу та невіплата авторського гонорару. Використання мережі Інтернет як безкоштовного джерела інформації стало причиною масового поширення явища плагіату. Форми плагіату мають такі різновиди: за обсягом привласненого матеріалу – повний та частковий; за ступенем автентичності текстів – прямий та опосередкований; смисловий, в основі якого лежить зміна форми подачі матеріалу.

Головними та найтипівішими порушеннями в аудіовізуальній сфері є неправомірне використання об'єктів авторського права – кіно-, відео- та телефільмів; об'єктів суміжних прав – фонограм, відеограм та передач організацій мовлення, окремих частин аудіовізуальних творів та оригінальних назв. Зі значно меншою кількістю порушень відбувається діяльність радіостанцій, що зумовлено застосуванням схеми управління правами авторів на колективній основі [5]

Послідовно розвиваючись інформаційне суспільство формує нові технології в галузі інформатизації суспільства, тому із новими відповідностями та потребами суспільства виникають нові медіа та цифрові технології, які вже у подальшому формують медійну термінологію, яка стає все більш поширена серед звичайних слухачів і глядачів, тоді як кілька років ще назад термінологічні медійні особливості були на вустах у фахівців Масових комунікацій. Така термінологія, «фонограма» і «відеограма» пішла в широкий вжиток та закріплена статтею 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права», це є відповідні записи на певному матеріальному носії.

Враховуючи рівень розвитку нових цифрових технологій, значні проблеми виникають при встановленні моменту виникнення суміжних прав на фонограму та відеограму, оскільки фіксація запису в електронній (цифровій) формі не може братися до уваги у цьому випадку. Закон визнає за організаціями мовлення право на фіксацію своїх програм виключно на

матеріальному носії. Таким чином, щодо організацій мовлення не враховані два важливих моменти:

- можливість фіксації сигналу у нематеріальній (електронній або цифровій) формі;
- здійснення запису частини програми, а не всієї програми у цілому (оскільки найчастіше записується саме певний фрагмент програми).

Щодо світової практики то в ній теж відбуваються дискусії щодо правового врегулювання тенденції розвитку нових медіа та цифрові технології. Найбільш дискусійним питанням щодо регулювання авторського права та суміжних прав у цифрову еру залишається питання обмежень та виключень з охорони авторського права і суміжних прав – так звані способи «вільного використання творів та об'єктів суміжних прав»

Правовласники хвилюються стосовно втрати контролю щодо використання об'єктів авторського права та/або суміжних прав у цифровому середовищі та побоюються зниження через це своїх доходів. Користувачі, навпаки, вбачають у цифровізації можливість посилення контролю правовласника за використанням об'єктів авторського права та/або суміжних прав та апелюють до свободи слова для вільного використання контенту. Найбільш гостре питання – право на вільне відтворення об'єктів авторського права та/або суміжних прав в особистих цілях, оскільки з розвитком цифрових технологій є цілком можливим створити копії матеріалів без погіршення їхньої якості у дуже стислі строки. Правове регулювання у світі щодо сфери нових медіа та цифрових технологій, ведеться між світовою спільнотою можливість надання авторам та/або суб'єктам суміжних прав повноважень на використання об'єктів авторського права та/або суміжних прав необмеженому колу осіб на умовах «вільних ліцензій» («*Creative Commons*», «*GNU Free Documentation License*»). За таких умов права автора та/або суб'єкта суміжних прав зберігаються, але вказуються межі вільного використання творів та об'єктів суміжних прав [92;24]

На сьогоднішній день дія законодавства у сфері авторського права та суміжних прав стосується випадків поширення об'єктів авторського права та/або суміжних прав для загального відома, тобто, коли контент транслюється для сприймання широкою публікою «*point-to-multipoint*». В даному випадку можливі декілька основних підходів до кваліфікації інтерактивних елементів: - на них не поширюється авторсько-правова охорона, тому що вони не відповідають концепції поширення (доведення) для публіки; - вони призначені для сприйняття загальною публікою, оскільки будь-який учасник має можливість отримати доступ до зазначеної послуги. Тому дія законодавства у сфері авторського права та суміжних прав на них поширюється. У Європейському Союзі ще 19 грудня 2002 року була прийнята Резолюція Ради «Про інтерактивний медіа-контент в Європі» (Council Resolution of 19 December 2002 on interactive media content in Europe (2003/C 13/04) [94], яка закликала Комісію Європейських Співтовариств оцінити потребу у додаткових правових регулюваннях у світі питань щодо тенденції розвитку нових медіа та інтерактивність [93;27].

Правове регулювання медіаіндустрії та Інтернет-відносин регламентується та контролюється Всесвітньою організацією інтелектуальної власності ВОІВ. Відповідно до міжнародного права на інтелектуальну власність за авторами, виконавцями і виробниками фонограм визнається право на доведення творів, виконавців і фонограм до загального відома через дротові або не дротові засоби зв'язку у такий спосіб, що представники публіки можуть мати доступ до таких об'єктів у будь-якому місці і в будь-який час за їхнім власним вибором. Таке право чітко прописано у договорах ВОІВ про авторське право і про право виконання фонограми, яке було прийнято 20 грудня 1996 року. Але на сьогодні жодна міжнародна угода не надає охорону для сигналів організацій мовлення, які розповсюджуються по кабелю та у мережі Інтернет. Ця проблема була вирішена на сесії Постійного комітету ВОІВ з авторського права і суміжних прав, що відбувалась у травні 2006 року на якій була досягнута домовленість, що спочатку робота Комітету

буде зосереджена на охороні традиційного ефірного і супутникового мовлення, а також кабельного мовлення. Всі згадки про «web-casting» або «simul-casting» повинні бути видалені з тексту проекту Договору ВОІВ про охорону організацій мовлення.

Все ж таки правове регулювання світових та національних медіа-індустрій, а також та Інтернет є і досі проблемним питанням. Так як «Медіа-послуги або подібні до медіа послуги зв'язку набули транскордонного значення» (як зазначається у *Політичній декларації Першої конференції Ради Європи на рівні Міністрів з питань медіа та комунікаційних послуг «Нове поняття медіа?»*, що проводилась у Рейк'явіку 28-29 травня 2009 року). Відповідно до нового договору про транскордонне мовлення, на рівні Європейського Союзу в січня 2008 року було схвалено Повідомлення Комісії Європейських Співтовариств, Раді Європейського Парламенту, Комітету з економічних і соціальних питань і Комітету регіонів *«Щодо креативного онлайн-контенту на єдиному ринку»* (*«On Creative Content Online in the Single Market»*), яким передбачено впровадження ряду заходів, направлених на підтримку транскордонної доставки онлайн-контенту. Гранадською міністерською декларацією, завдяки зусиллям країн-учасниць ЄС, повинні бути утверджені поваги авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет шляхом спрощення процедури ліцензування, розрахованої на багато територій (*«multiterritorial licensing»*).

Кожна країна яка врегульовує питання інтелектуальних відносин, приймають нові законодавчі зміни, які відповідають сучасному інформаційному суспільству. Європа та Сполучені Штати Америки у правовому напрямку регулювання медіаіндустрії та мережі Інтернет внесли відповідні зміни в США - Закон про авторське право у цифрове тисячоліття (*«Digital Millennium Copyright Act»* – *«DMCA»*) від 1998 року, Інтернет - провайдери не можуть бути притягнуті до відповідальності за порушення авторського права за трансляцію або розміщення творів у своїх мережах та/або надання посилань на такі об'єкти, що порушують авторське право.

У Європейському союзі діє багато в чому аналогічна Директива ЄС про авторське право *EUCD – European Union Copyright Directive* [95]

Новим кроком який є у світі правового регулювання авторського права в сфері Інтернет технологій та мультимедій є поняття *Використання інформації про управління правами*, «*Digital Rights Management*» – “*DRM*”. Основною проблемою застосування “*DRM*” – так як однією із головних проблем сучасного інформаційного суспільства – це масовість розповсюдження Інтернет технологій, послуг, для цифрових пристроїв. Позитивом у використанні “*DRM*” є не тільки ідентифікатор об’єкта авторського права та/або суміжних прав та/або правовласника, але і інформує про умови використання матеріалу. Більше того, «*DRM*» надає правовласникам можливість відстежити і здійснити моніторинг використання об’єктів авторського права та/або суміжних прав, що також допомагає захистити належні їм права [96]

Однією із проблематик медіа виробництва є результат їх діяльності, так як висвітлюючи хід розвитку багатоманітних суспільних відноси, мас-медіа є не тільки учасниками інформаційних правовідносин, але й виступають як суб’єкти авторського права, оскільки в процесі своєї діяльності використовують та поширюють твори, що є об’єктами авторського права.

Результатом їх діяльності є газети, журнали, телепередачі тощо, які складаються з окремих об’єктів творчої діяльності, котрі різняться між собою за жанром, тематикою, стилем. Організації мас-медіа, як суб’єкти авторського права у процесі своєї діяльності набувають певні комплексні авторські права. Досліджуючи зміст суб’єктивних авторських прав організацій медіаіндустрії, спершу необхідно визначити їх місце серед суб’єктів авторського права. Отже суб’єктами авторського права є власники (володільці) суб’єктивних прав і носії суб’єктивних обов’язків у правовідносинах, пов’язаних зі створенням і використанням твору науки, літератури і мистецтва. У юридичній літературі прийнято розрізняти

первісних і похідних носіїв авторського права. Первісним суб'єктом є автор твору, чиєю творчою працею він створений.

До категорії похідних відносять спадкоємців, правонаступників, тобто ті особи, котрі не брали безпосередньої участі у створенні твору, проте в силу договору чи закону є носіями окремих авторських прав. Питання про доцільність поділу суб'єктів авторського права на первісних і похідних у юридичній літературі є дискусійним. Втім передумовою з'ясування змісту суб'єктивних авторських прав організацій медіа такий підхід є виправданим тому організації медіа зазвичай, мають статус юридичної особи. Сучасна доктрина авторського права відмовилась від закріплення первісних авторських прав за юридичною особою. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» юридичні особи не є первісним суб'єктом авторського права, оскільки у статті 1 Закону чітко вказано, що автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір, а отже організації медійної сфери, як юридичні особи не можуть бути авторами творів.

Не дивлячись на відмову законодавця від закріплення права авторства за юридичними особами, в науковому світі з цього приводу все ж існує дискусія. Зокрема, окремі дослідники допускають можливість визнання первісних авторських прав за юридичною особою. Автори такого підходу, насамперед, вважають, що ряд юридичних осіб за родом своєї діяльності, в силу особливих відносин із авторами творів, можуть бути носіями первісного авторського права. До юридичних осіб відносять організації, які випускають періодичні друковані видання, кіностудії і фотографічні підприємства [1;75] Питання авторського права юридичних осіб, зазначає: «коли в результаті діяльності юридичної особи поряд з творами, створюваними працею окремих авторів, виникає особливий об'єкт права (кінофільм, журнал, газета, телепрограма, збірник наукових праць), у цьому випадку одночасно з правом авторів окремих частин твору виникає авторське право юридичної особи» [49;24]

Щодо закріплення первісного авторського права за юридичними особами як можливості набуття права на твір шляхом власних дій, виходить з того, що авторське право на збірки, словники, кіно-твори виникало в результаті їх творчої спільної (суміжної) діяльності, необхідної для об'єднання самостійних творів окремих авторів в єдиний цілий твір. Дане значення правового регулювання було прописане у законодавстві УРСР [29;143]

Організаційна структура медіа сфери є похідними суб'єктом авторського права, якому належать первинні майнові права на складений твір (газету, журнал, телепрограму, радіопрограму, тощо), що походять від первісного права автора. Організації аудіовізуального медійного продукту, розглядається в Законі України «Про авторське право і суміжні права» як організації мовлення. Захист та охорона їхніх прав визначена розділом III Закону – «Суміжні права», а саме статтею 36 у якій визначено, що організації мовлення є суб'єктами суміжних прав. Тому поняттям суміжні права в контексті юридичних осіб, якими виступають виробники медіа продукції, охоплюється комплексом прав для організацій мовлення які визначені законодавством (*ст. 452 ЦК України, ст. 38 та 41 Закону України «Про авторське право і суміжні права»*). [13;201]

По своїй структурі телевізійний продукт схожий на кінематографічний. Якщо ж брати до уваги кінематографічний продукт то в ньому чітко розмежовуються авторські права за шістьма авторами – режисер, композитор, художник постановник, оператор-постановник, сценарист і шостий продюсер-власник кіностудії або фінансист проекту. В останнього право власності визначалося і досі визначається за кінцевим продуктом, тоді як за творчими створювачами фільму-продукту закріплюється право виключно на їхній творчий внесок в це продукт. Зараз в сучасних умовах і стрімкому розвитку кіно до колективу авторів в кінематографії ще приєднують актора, який претендує на ексклюзивні права втілення тексту створеного сценаристом. Що стосується, телебачення музики, так і кіно в

даний час то вони отримали єдину назву медіа продукт або медіа індустрія – в поняття цього терміну входять наступні творчі напрямки: музика, кіно, телебачення, радіомовлення, книга, фотографія, Інтернет, шоу-бізнес як такий, преса –ЗМІ, мистецтво і так далі. Практично все, що об'єднується в єдиному слові культура, в сучасному розумінні цього слова, або те, що має аудіовізуальну складову.

Медійний світ за своє творчою характеристикою складний і не однозначний світ де ведеться боротьба за аудіовізуальні твори, виконавців, та їх творчі надбання. Більшість з яких крадуться один в одного без якогось сумління.

Так от медіа індустрію в контексті інтелектуальної власності можна розглянути на прикладі телебачення. Чому саме телебачення? А тому, що на прикладі телебачення чи телевізійного процесу можна чітко зрозуміти структуру право власності на медійний продукт і як його можна захистити законодавчо.

По перше на відміну від кіно, про, що вже писалося, в телебаченні досить складна структура право власності. Почнемо з простого колективу. До творчого колективу, відповідно на нього і розповсюджується один із елементів авторського права, як колективні права або суміжне право, входить:

Автор – сценарист-журналіст; Оператор; Звукорежисер, композитор-але не завжди, в окремих випадках; *Відео-інженер*, або новомодне слово яке прийшло із кіно, *режисер монтажу; Художник-постановник; Фахівець із комп'ютерної графіки-дизайну; Ведучий*, іноді і автор проекту;

Продюсер – але в телевізійному випадку в процесі виробництва телевізійного продукту може бути ціле розгалуження продюсерів, кожен з яких відповідає за власний виробничий процес. За такої кількості колективної інтелектуальної команди, авторські права належать колективу відповідно – *колективне право*, а відносини із власниками *суміжні*. Але є

одне, але, творчий телевізійний колектив без дозволу телеканалу або студії продукт розповсюджувати не має право, а ось телестудії-телеканалу без дозволу колективу це робити може.

Національне законодавством щодо суміжних прав охороняються процеси передачі (сповіщення) програм (передач) організаціями мовлення. Результатом їх діяльності, організацій телерадіомовлення, вважається трансляція в ефір і по кабелю. Іншими словами, суміжне право виникає внаслідок факту оприлюднення або сповіщення передач (програм) організаціями мовлення. Організації мовлення можуть транслювати програми (передачі) як власного виробництва, так і виробництва інших організацій. Програми (передачі) власного виробництва варто розглядати як окремі об'єкти авторського права – складені твори, тому Законодавство про суміжні права надає охорону лише трансляції створених передач організацією телерадіомовлення, що проводить таку трансляцію. Охорона ж самих передач (програм) як окремих об'єктів авторського права повинна здійснюватися у відповідності до норм авторського законодавства. Організації медіа-ринку, як суб'єкти авторського права набувають певного обсягу суб'єктивних авторських прав. Суб'єктивні авторські права визначені у законодавстві як майнові та особисті немайнові права. Будь-які права організації ЗМІ набувають на основі закону або договору (трудового та цивільно-правового), і ці права є майновими. До майнових прав телерадіоорганізації як суб'єкта суміжних прав стосовно власної передачі (програми) мовлення належать: право на використання; виключне право дозволяти використання; право перешкоджати неправомірному використанню, у тому числі забороняти таке використання. Такі ж майнові права, щодо періодичних видань належать і організаціям друкованих ЗМІ.

Обсяг майнових авторських прав організацій ЗМІ на окремі твори, що складають друковані та аудіовізуальні ЗМК визначається договором між автором (журналістом) та організацією ЗМК. Правова природа особистих

немайнових прав виявляється у їх тісному взаємозв'язку з особою автора (творця) і ці права є невідчужуваними [30;145]

Така ж неоднозначна ситуація і з музичним напрямком медіа індустрії. В музичному бізнесі, або в шоу-бізнесі, іноді права на логотип, назву гурту, музику (музичні партитури, ноти) належать повністю продюсеру, крім того і готова пісня. Так, це порушення зі сторони продюсера щодо кожного учасника проекту відповідно до його інтелектуального продукту за який кожен відповідає. Що в подальшому призводить до багаторічних судових тяжб на відстоювання своїх прав на інтелектуальний медійний продукт.

Інтелектуальна власність в інформаційному суспільстві є продуктом, який є елементом торгу на економічному ринку, їх проблематика є непомітною для більшості громадян, але не для фахівців сфери інтелектуальної власності. Така ситуація яка склалася на музичному ринку пояснюється браком досліджень економіки музичного шоу-бізнесу, та відсутності ефективних економічних важелів, особливо у вітчизняному законодавстві, які є украй розпливчати у даній сфері. А тим часом шоу-бізнес продовжує жити і боротися в тих правових умовах які є на даний час.

Особливістю авторського права у сфері медіаіндустрії є колективне авторство яке є основою захисту творчих здобутків медіа-авторів. В українському законодавстві захист колективного авторського права визначається Законом України «Про авторське право і суміжні права» статтею 49 в якій викладені наступні критерії та визначення: Організації в яких переважає колективне управління повинні виконуватися від імені суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і на основі одержаних від них повноважень такі функції:

а) погоджувати з особами, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, розмір винагороди під час укладання договору;

б) укладати договори про використання прав, переданих в управління. Умови цих договорів повинні відповідати положенням статей 31-33 цього Закону;

в) збирати, розподіляти і виплачувати зібрану винагороду за використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав, правами яких вони управляють, а також іншим суб'єктам прав відповідно до цього Закону; (Підпункт "в" частини першої статті 49 в редакції Закону N 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

г) вчиняти інші дії, передбачені чинним законодавством, необхідні для захисту прав, управління якими здійснює організація, в тому числі звертатися до суду за захистом прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав відповідно до статутних повноважень та доручення цих суб'єктів. (Підпункт "г" частини першої статті 49 в редакції Закону N 850-IV (850-15) від 22.05.2003), (Підпункт "д" частини першої статті 49 виключено на підставі Закону N 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав, які не передали організаціям колективного управління повноважень на управління своїми правами, в тому числі щодо збирання винагороди, мають право вимагати від організацій колективного управління, які таку винагороду за використання їхніх творів і об'єктів суміжних прав зібрали, виплати цієї винагороди, а також вимагати вилучення своїх творів і об'єктів суміжних прав із дозволів на використання, які надаються організаціями колективного управління шляхом укладання договорів з особами, які використовують ці об'єкти.

3. Організації колективного управління мають право резервувати на своєму рахунку суми незапитаної винагороди, що надійшла їм від осіб, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав. Після трьох років від дня надходження на рахунок організації колективного управління відповідних сум суми незапитаної винагороди можуть бути використані для чергових виплат суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав або спрямовані на інші цілі, передбачені їх статутами, в інтересах суб'єктів авторського права і суміжних прав[118]

Досягнення в галузі комунікаційних технологій зокрема тих, які стосуються організацій ефірного мовлення, лежать в основі відносин між

структурами які мають подію і мають на цю подію права, наприклад спортивні події, і телебаченням та іншими засобами масової інформації, які мають на меті придбати в користування права на ці спортивні чи інші події права. Телебачення і ЗМІ організації платять величезні суми грошей за ексклюзивне право на трансляцію кращих спортивних і не тільки спортивних подій які виникають у суспільному житті.

Для більшості організацій, продаж мовлення і медіа права в даний час є найбільшим джерелом доходу, створюючи засоби, необхідні для фінансування великих спортивних заходів і не тільки спортивних, і внести свій вклад в розвиток суспільства. Кошти отримані від продажу мовних ліцензійні права, а також продажу ексклюзивних кадрів для інших засобів масової інформації дають можливість інвестувати в організаційну та технічну інфраструктури, яка бере участь в трансляції подій для мільйонів у всьому світі. В даному випадку мовники мають такі права:

- захистити дорогі інвестиції в телепрограмі спортивних заходів і не тільки спортивних
- визнавати і винагороджувати підприємницькі зусилля організацій ефірного мовлення
- визнавати і винагороджувати їх внесок в поширення інформації та культури.

В рамках Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Римська конвенція) 1961 року, мовники мають ексклюзивні права на 20 років, щоб санкціонувати ретрансляція, «фіксація» (запис), відтворення і сповіщення для загального відома своїх передач в ефір. Тим не менше, існує широка згода в тому, що захист прав мовників потребує в оновленні. Поточні переговори в ВОІВ спрямовані на створення міжнародно-правової бази, якаб адекватно і ефективно захищала б від піратства сигналів ефірного мовлення.

Перехоплення та трансляція сигналу «піратськими методами» не тільки загрожує рекламним продажам та доходам мовників, які заплатили за

ексклюзивні права на показ прямої трансляції різних заходів, але і ризики зниження вартості цих прав. У той час як національні закони передбачають різні варіанти вирішення проблем із піратством, в тому числі і закриття незаконних веб-сайтів, телерадіомовними вимагали від національного законодавства більш ефективного правового захисту на міжнародному рівні.[116]

2.2. Можливості охорони створюваних і використовуваних результатів інтелектуальної діяльності інститутом патентного права

Наступним елементом інтелектуальної власності є патентне право, яке у міжнародно-правових документах відносять до окремого розділу, що відповідає за промислову власність. Адже до інших об'єктів інтелектуальної власності, що залишилися за межами промислової власності є група результатів творчої діяльності, що охороняється авторським правом. Авторське право і патентне право мають як і спільні риси так і відмінні. Тому до промислової власності в сфері патентного права (Інтелектуальна власність) належать: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, фабричні або товарні знаки, знаки обслуговування і вказівки щодо походження або найменування місця походження, а також припинення недобросовісної конкуренції. Отже, результати творчої діяльності, у із сторони цивільно-правової охорони, поділяють на дві групи: перша група охороняється авторським правом, друга — патентним. Цивільно-правове регулювання відносин, що складаються у зв'язку зі створенням, використанням і охороною зазначених результатів, мають багато спільного, але також мають і значні відмінності. Можна звернути увагу на те, що всі результати чинним законодавством визнані товаром, тому вони можуть бути об'єктом будь-яких цивільних правочинів. У період переходу до ринкової економіки це має істотне значення, оскільки результати творчої діяльності в такий спосіб

стають об'єктом цивільного обороту і створюють ринок духовної і науково-технічної продукції [59;117].

Але глобальне світове перетворення в сфері технологічного прогресу, разом із інтелектуальним створило у цивільному праві і в цивільному законодавстві два самостійних правових інститути — авторське право і патентне право або право промислової власності. Першою спільною істотною ознакою цих двох правових інститутів є те, що об'єктами авторських і патентних прав є саме результати творчої діяльності людини.

Характерною рисою і особливістю цих інститутів є те, що вони регулюють відносини, які складаються у зв'язку з творчою діяльністю людей. Ніяка інша діяльність, що не має творчого характеру, не може бути предметом регулювання цих інститутів. Тому і в авторському, і в патентному законодавстві підкреслюється, що творцем може бути лише людина. Але при цьому слід мати на увазі, що суб'єктом творчої діяльності може бути справді лише людина або група, колектив людей, але не організація (юридичних осіб).

Паризька конвенція з охорони промислової власності 1883 р. у ст. 1 визначає наступне: *промислова власність — це права, що стосуються винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг, фірмових найменувань, зазначень походження товарів, а також захист від недобросовісної конкуренції*. Промислова власність поширюється не тільки на промисловість і торгівлю, а й на галузі сільськогосподарського виробництва і видобувної промисловості та на всі продукти промислового чи природного походження (наприклад, вино, зерно, тютюн, фрукти, худоба, мінеральні води, пиво, квіти, борошно тощо) [54;319]

Винаходи, корисні моделі і промислові зразки є об'єктами патентного права.

Водночас суб'єктами авторських і патентних відносин (прав і обов'язків) можуть бути як громадяни, так і юридичні особи, а також держава. Суб'єктом авторських прав може бути, наприклад, кіностудія, телестудія, видавництво та інші юридичні особи. (Суб'єктами патентних прав можуть бути

роботодавці, підприємства будь-яких форм власності та інші юридичні особи. Варто взяти до уваги те, що під правову охорону підпадає будь-який результат творчого пошуку, в тому числі й негативний, незалежно від його суспільної цінності.

В патентному праві результати науково-технічної творчості повинні бути реалізованими, не просто в певну матеріальну форму (креслення, зразок, опис тощо), а й у встановленому порядку визнані відповідним державним органом, саме тим результатом, на досягнення якого був спрямований творчий пошук. Винахід має бути описаний у заявці чи відображений у кресленнях. Але для надання йому правової охорони цього мало — він має бути кваліфікований відповідним державним органом України саме як винахід. Без такого визнання і без державної реєстрації заявлена пропозиція не вважається винаходом і їй не надається правова охорона [60;119]

Правова охорона об'єктів промислової власності є важливою прерогативою держави. Забезпечення правової охорони об'єктів промислової власності на належному рівні дає можливість:

- ✓ *створити умови для надходження в Україну іноземних інвестицій, сучасних прогресивних технологій та патентної документації, що містить відомості про найновіші досягнення науково-технічного прогресу;*
- ✓ *позитивно впливати на національну економіку та прискорення науково-технічного прогресу;*
- ✓ *створювати умови для торгово-економічного та інформаційно-технічного співробітництва зі світовим співтовариством;*
- ✓ *виходити на світовий ринок інтелектуальної власності;*
- ✓ *сприяти розвитку інноваційного процесу шляхом надання власнику патенту монопольного права на визначений законом час використання винаходу;*
- ✓ *сприяти розвитку заснованого на науково-технічних досягненнях інноваційного підприємництва.*

Патентне право регулює майнові, а також пов'язані з ними особисті немайнові відносини, що виникають у зв'язку зі створенням і використанням винаходів, корисних моделей і промислових зразків.

Об'єднання трьох названих об'єктів у рамках єдиного інституту патентного права зумовлене таким:

- ✓ по-перше, вони мають конкретних творців (авторів);
- ✓ по-друге, їхня охорона здійснюється за допомогою єдиної форми, шляхом видачі патентів;
- ✓ по-третє, правове регулювання правовідносин, пов'язаних з охороною прав на ці об'єкти, має дуже багато спільного.

Крім того, у багатьох країнах охорона винаходів, корисних моделей і промислових зразків здійснюється єдиним законодавчим актом — патентним законом. За принципами патентного права, тобто основними ідеями, що пронизують усю систему патентно-правових норм і служать основою для її подальшого розвитку, є:

➤ визнання за патентовласником виключного права на використання запатентованого об'єкта. Це означає, що тільки патентовласник може виготовляти, застосовувати або іншим способом вводити у господарський обіг запатентований винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Натомість усі інші особи повинні утримуватися від використання запатентованого об'єкта без дозволу патентовласника;

➤ дотримання розумного балансу інтересів патентовласника і суспільства. Одним із конкретних його проявів є обмеження дії патенту певним терміном, після закінчення якого об'єкт патентного права може бути використаний будь-ким;

➤ надання охорони лише тим розробкам, що в офіційному порядку визнані патентоздатними винаходами, корисними моделями, промисловими зразками. Для одержання охорони особа, яка має на це право, повинна оформити і подати до Установи — центрального органу виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності — заявку, що

розглядається з дотриманням визначеної процедури. Якщо заявлений об'єкт відповідає умовам патентоздатності, Установою видається патент;

Визнання і охорона законом прав та інтересів не тільки патентовласників, але і дійсних творців винаходів, корисних моделей і промислових зразків. Цей принцип відображений у багатьох нормах патентного права. Насамперед саме дійсним авторам надається можливість одержати патент і стати патентовласниками [55:320]

До джерела патентного права можуть відноситися юридичні акти органів державної влади, які містять правові норми, що регулюють відносини, пов'язані зі створенням і використанням винаходів, корисних моделей і промислових зразків. Українське законодавство визначає, що основною формою встановлення правових приписів щодо об'єктів права промислової власності є закони. В законодавстві є кілька основних взаємопов'язаних причин, за якими країни приймають закони, які спрямовані на охорону інтелектуальної власності. Одна з них – необхідність законним чином оформити моральні та економічні права авторів на результати їх інтелектуальної діяльності, та інша, це – прагнення підтримувати у межах спланованої державної політики творчу активність людей, поширення і застосування їх результатів, а також заохочення чесної торгівлі в межах держави.

Основними джерелами патентного права України є:

- Конституція України;
- ЦК України, в якому право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок врегульоване окремою главою 39;
- Спеціальні закони: Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» та Закон України «Про охорону прав на промислові зразки».

Діє також низка підзаконних нормативно-правових актів, зокрема про Порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716;

- Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 22 січня 2001 р. № 22; Правила складання і подання заявки на промисловий зразок, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 18 лютого 2002 р. № 110.

Відповідно до ст. 9 Конституції України міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною її національного законодавства. До основних міжнародних договорів у сфері патентного права, в яких бере участь Україна, належать: Паризька конвенція про охорону промислової власності 1883 р., Договір про патентну кооперацію 1970 р., Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури 1977 р., Договір про патентне право 2000 р.

Виходячи із законодавства України Об'єктами патентного права є: винахід; корисна модель; промисловий зразок. До винаходу у відповідності ст. 1 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» **винахід (корисна модель)** – це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології. Отже, винахід є результатом інтелектуальної, а точніше творчої діяльності людини. Причому закон окреслює сферу такої творчості як будь-яку сферу технології. Відповідно до ст. 1 Закону України від 14 вересня 2006 р. «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» **технологія** – це результат інтелектуальної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та (або) реалізації і зберігання продукції, надання послуг [97]

Поряд із продуктом і способом (процесом) об'єктом винаходу також може бути нове застосування відомого продукту чи процесу (так звані «винаходи на застосування»). У цьому випадку творчий результат праці винахідника виявляється не у створенні нового продукту чи процесу, а у

відшуканні для вже відомого продукту чи процесу нового застосування. Переважно, такі винаходи передбачають нове застосування відомої речовини. Наприклад, в Україні було видано патент на винахід – застосування опоки як стимулятора росту свиней. Але частині 3 ст. 6 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» передбачено, що правова охорона не поширюється на такі об'єкти технології:

- сорти рослин і породи тварин;
- біологічні у своїй основі процеси відтворення рослин та тварин, що не відносяться до небіологічних та мікробіологічних процесів;
- топографії інтегральних мікросхем;
- результати художнього конструювання [80]

Відповідно ці об'єкти виключені з числа об'єктів винаходу через те, що загалом вони не є технічними (технологічними) за своєю суттю рішеннями. Сорти рослин і породи тварин, як вже було сказано, становлять самостійний інститут права інтелектуальної власності, і охорона прав на них здійснюється відповідно до положень глави ЦК України, Закону України «Про оборону прав на сорти рослин».

Топографії інтегральних мікросхем також є самостійним об'єктом права інтелектуальної власності, права на який закріплені главою 40 ЦК України та Законом України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем». Результати художнього конструювання охороняються, як промислові зразки (Закон України «Про охорону прав на промислові зразки»). Щодо біологічних процесів відтворення рослин і тварин, то закон не розглядає їх як винаходи, оскільки йдеться про об'єктивно існуючі в природі процеси, які не створюються людиною, а можуть лише пізнаватися нею. Тому в даному випадку можна вести мову про наукове відкриття, а не про винахід [81]

Винахід для одержання правової охорони повинен відповідати встановленим у законі умовам. У цьому аспекті поняття «винахід» і «винахід, якому може бути надано правову охорону» не є тотожними. **Винахід** — це

технологічне (технічне) вирішення у будь-якій галузі суспільно-корисної діяльності, що відповідає вимогам патентоздатності, тобто є новим, має винахідницький рівень і придатне для використання. Стаття 6 закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» говорить про те, що правова охорона надається винаходу в тому разі якщо останній буде відповідати наступним критеріям:

- не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі;
- відповідає умовам патентоздатності.

Крім того однією із умов надання винаходу правової охорони є несуперечність його моральним засадам суспільства. Тлумачення поняття «моральні засади суспільства», загалом, не визначене у законодавстві. Але стаття 1 Закону України від 20 листопада 2003 р. «Про захист суспільної моралі» передбачено, що *суспільна моралі* – це система етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадський обов'язок, совість, справедливість [82]

В Україні Патент на винахід видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки на винахід, під час якої встановлюється відповідність винаходу умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню, промисловій придатності). А Патент на корисну модель видається за результатами формальної експертизи [98]

Винаходи які подаються на отримання охоронного патенту повинні визнаватися новим, якщо вони не є частиною рівня техніки. До Рівнів техніки включаються відомості про винахід, що стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до Державної служби інтелектуальної власності, що діє відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2014 р. № 658 «Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України», або якщо заявлено пріоритет. Тобто для визначення новизни винаходу до уваги береться світова новизна. При цьому до рівня техніки включаються тільки ті відомості, які стали загальнодоступними.

Загальнодоступними вважаються відомості, що містяться в джерелах інформації, з якими будь-яка особа може ознайомитися.

Патентним законодавством закріплюється єдиний перелік об'єктів винаходу і корисної моделі, продукту (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин тощо); процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу. Перелік об'єктів, що не можуть одержати правову охорону як корисні моделі, є той самий, що і для винаходів, і передбачений ст. 6 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».

У патентному праві основним творцем інтелектуальної власності є винахідник (автор промислового зразка). Суб'єктами права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок є, в першу чергу, творці вказаних об'єктів. Законодавство іменує творця винаходу, корисної моделі винахідником, а творця промислового зразка – автором промислового зразка.

Винахідником чи автором промислового зразка може виступати тільки фізична особа. Законодавець керується тим, що лише людина здатна до інтелектуальної, творчої діяльності, отже, тільки вона може набути статусу винахідника чи автора промислового зразка. Юридична особа не може визнаватися винахідником чи автором промислового зразка [36;61]

Відмінністю Патентного охоронний документ від авторського права характерна певними межами чинності одна із яких це – територіальні межі, які визначаються територією держави, в якій його видано. Патент, виданий в Україні, забезпечує охорону винаходу чи іншого об'єкта в межах території України. Тому для одержання правової охорони об'єкта в інших державах потрібно здійснювати його патентування в цих державах. Для здійснення захисту в рамках міжнародного законодавства - права передбачається видача регіональних патентів, які забезпечують правову охорону винаходу в декількох країнах (наприклад євразійський патент, передбачений Євразійською патентною конвенцією). Проте Україна на даний час не бере

участі в таких конвенціях. Та інша, це – часові межі коли патент діє протягом чітко встановлених у законі строків. Ці строки є неоднаковими для окремих видів об'єктів:

- патенту на винахід – 20 років;
- патенту на корисну модель – 10 років;
- патенту на промисловий зразок – 15 років.

Перебіг цих термінів починається від дати подання заявки або, якщо заявлено пріоритет, від дати пріоритету. За загальним правилом строк чинності патенту продовженню не підлягає. Винятком із цього правила є патент на винахід, об'єктом якого є лікарський засіб, засіб захисту тварин, засіб захисту рослин тощо, використання якого потребує дозволу відповідного компетентного органу. Строк дії такого патенту може бути продовжено за клопотанням власника цього патенту на строк, що дорівнює періоду між датою подання заявки та датою одержання такого дозволу, але не більше ніж на 5 років [99]

У патентних правовідносинах можуть брати участь представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені). Слід зазначити, що відповідно до положень Законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» і «Про охорону прав на промислові зразки», іноземні особи та особи без громадянства, які проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами території України, у відносинах з Установою реалізують свої права лише через патентних повірених. Відповідно до Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.1994 року № 545, патентний повірений надає фізичним і юридичним особам (далі — особи, яких він представляє) допомогу й послуги, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, представляє інтереси зазначених осіб у Держдепартаменті та установах, що належать до сфери його управління, а також судових органах, кредитних установах, у відносинах з іншими фізичними і юридичними особами. Згідно

з Положенням патентний повірений повинен бути громадянином України, який:

- постійно проживає в Україні;
- має повну вищу освіту, а також повну вищу освіту у сфері охорони інтелектуальної власності;
- має не менш як п'ятирічний досвід практичної роботи у сфері охорони інтелектуальної власності;
- склав кваліфікаційні экзамени, пройшов атестацію і одержав свідоцтво на право займатися діяльністю патентного повіреного [37;62-63]

В цифрову інтелектуально-інформаційну епоху розвитку технократичного суспільства та масового розвитку сучасних технологій, які є продуктом інтелектуальної діяльності, потребує охорони та захисту. Такий захист задовольняє система Патентного права, що дає суспільству розвиватися та працювати у подальшому напрямку розвитку та вдосконалюватися.

2.3. Охорона комерційних позначень в медіа просторі

Однією із особливостей сучасного інформаційного простору є його медіаактивність. Цій медіаактивності відповідають сфери в яких може найбільше і найчастіше зустрітися продукти Інтелектуальної власності, які також потребують охорони та захисту, або вже перебувають під захистом.

Інформаційний світ в якому найчастіше є порушення складової Інтелектуальної власності-комерційного позначення. До таких відносяться:

- реклама – графічна та аудіовізуальна;
- кінематограф,
- Інтернет
- Література
- Музика,
- Преса – друковані ЗМІ

Окремо ще можна виділити зв'язки з громадськістю або PR-сфера.

Саме в цих сферах, які перелічені вище, най частіше зустрічаються порушення прав юридичних осіб які мають охоронні свідоцтва на комерційне найменування або на торгову марку. Для того щоб краще зрозуміти в чому ж впливають ці порушення розглянемо спочатку, що таке *торгова марка* або *комерційне найменування*.

До об'єктів правової охорони засобів індивідуалізації - Комерційного найменування відповідно до глави 43 Цивільного Кодексу України відноситься – будь-яка назва підприємства, установи чи організації, що має статус юридичної особи. Такими юридичними особами можуть виступати і медійні компанії, які є власниками медіа компаній, а також тими організаціями які постійно у своїй діяльності зустрічаються із іншими торговими марками через трансляцію радіо, спонсорське використання в підготовці телевізійних програм.

В такому випадку чинне законодавство встановлює реквізити комерційного найменування, що відповідає ст. 23 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб підприємців», найменування повинна містити інформацію про організаційно-правову форму. Сутність права на комерційне найменування полягає в гарантуванні особі можливості виступати в цивільному обігу під власним ім'ям, що і відбувається під час трансляції в ефірі, тому для того щоб зрозуміти, які права використовуються медіа індустрією під час трансляцій і як не порушити права власників торгових марок.

Характерно те, що під комерційним найменуванням особа вчиняє цивільно-правові угоди та інші правочини, здійснює особисті немайнові права, захищає свої майнові або немайнові права. Власник юридичної особи має право розміщувати комерційне найменування на бланках, рахунках, прайсах тощо. Наступним підтвердження того, що комерційне найменування може використовуватися в рекламних оголошеннях, анотаціях, але тільки після укладання відповідних правових угод та договорів у яких

прописуються умови та терміни дозволу трансляції. Без дозволу власника, медійні компанії використовувати у своїй діяльності логотип, назву та інші елементи комерційного найменування не має права.

З огляду на те, що основною функцією комерційного найменування є індивідуалізація конкретного суб'єкта, передання майнових прав на комерційне найменування іншій особі можливе лише в одному випадку, якщо такі права передаються разом з цілісним майновим комплексом особи чи його відповідною частиною. Законодавчими підставами для їх ототожнення можуть виступати положення ст. 191 ЦК України, яка до складу підприємства як майнового комплексу відносить право на торговельну марку або «інше позначення» та п. 2 ст. 490 ЦК України, що передбачає перехід майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування разом з цілісним майновим комплексом підприємства чи його відповідною частиною. Комерційне найменування та назва підприємства є різними правовими категоріями: перша має на меті ідентифікувати суб'єкт права – юридичну особу, а друга стосується позначення об'єкта цивільних прав – цілісного майнового комплексу, що охоплюється поняттям «підприємство» [100]

Стаття 8 «Паризької конвенції про охорону промислової власності право на комерційне найменування» має екстериторіальну сферу охорони, тобто виходить за національні кордони. Необхідними умовами правової охорони комерційного найменування є новизна та оригінальність. Правова охорона надається комерційному найменуванню, якщо вона дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо справжності діяльності. Не може дістати правову охорону найменування, яке повторює вже використовуване або настільки схоже з ним, що його легко сплутати з іншими. Назва фірми повинна чітко відрізнятися від інших подібних. Користування схожими назвами може завдати матеріальних і моральних збитків користувачам. В окремих випадках юридичні особи можуть мати однакові комерційні найменування, якщо це не вводить в оману

споживачів щодо товарів, які вони виробляють і реалізують, та послуг, які ними надаються.

Ще одним важливим принципом правової охорони комерційного найменування є незмінність назви юридичної особи. Довільна безпідставна зміна назви не допускається. Важлива умова назви – її відповідність характеру діяльності певної фірми. В законодавстві іноземних держав ця вимога називається «принцип істинності фірми». Чинне українське законодавство не закріплює цей принцип [57;258-298]

У Цивільному кодексі України вжито термін «торговельна марка», а у законі про знаки для товарів і послуг таке позначення називається «знак для товарів та послуг». Крім торговельної марки для позначення товару використовуються також інші види ідентифікуючих знаків, які не належать до групи засобів індивідуалізації – об'єктів інтелектуальної власності. Це сертифікаційні та гарантійні знаки, а також виробничі марки.

Головними завданнями торговельної марки є встановлення відмінності одного знака для товарів і послуг від аналогічних товарів і послуг інших виробників, а також реклама і захист товару чи послуги.

Торговельна марка виконує ряд функцій: *інформаційну; функцію індивідуалізації; рекламну; охоронну*. Торговельна марка має ознаки репутації товару та його виробника; включає в себе витрати, які поніс виробник для просування товару на ринок, а також витрати на рекламну кампанію. Стаття 490 ЦК України до майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування належать:

- право на використання комерційного найменування;
- право перешкоджати іншим особам неправомірно використовувати комерційне найменування, в тому числі забороняти таке використання;
- інші права інтелектуальної власності.

Форми реалізації права на використання комерційного найменування за своїм характером є досить різноманітними. Вони не визначені на нормативному рівні. Відповідно до ст. 8 ЦК України, якщо певні

правовідносини не врегульовані конкретними нормами цивільного законодавства, вони регулюються тими правовими нормами цивільного законодавства, що регулюють подібні за змістом цивільні правовідносини.

У разі використання комерційного найменування іншими особами без дозволу власника, останній має право на захист своєї репутації та імені.

Суб'єкт права на комерційне найменування може заборонити використання тотожних назв. Це правило встановлюється ст. 27 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» (відмова в державній реєстрації), а також ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Використання товарних знаків у медіа сфері в умовах інформаційного суспільства має широке поширення, так як із розвитком мережі Інтернет частка аудіовізуального продукту збільшилася і в основному нелегально. А так як участь у створенні аудіовізуального продукту, кінематографу, реклами, телевізійних програм, приймають і торгові марки то відповідно кожний із учасників виробничого процесу має право на ту частку в яку він вклав. По своїй характеристиці медійний продукт розділяється на частки і на цю частку у основного виробника, там де використовується торгова марка, повинен бути дозвіл. Світова практика яка склалася в останні роки в сфері медіа виробництва та захисту інтелектуальної власності медіа виробників, вказує на те, що правовласники торгової марки мають право і як зазвичай є забороняють використовувати аудіовізуальні матеріали з їхньою торговою маркою тим каналам телевізійного мовлення, які не підписали договір про право на використання торгової марки (логотипу) чи продукту який виробляє чи представляє та чи інша торгова марка.

До таких спірних випадків відносять елементи Застосування в медіа-виробництві Product Placement, який є елементом суто рекламного характеру при цьому ще й прихованим. Разом з тим, правила застосування Product Placement із погляду можливих порушень економічних законів ринку, прав споживачів, дотримання правових норм є недостатньо вивченим питанням.

Product Placement є рекламним прийомом, який полягає в тому, що реквізит у фільмах, телепередачах, комп'ютерних іграх, музичних кліпах або книгах має реальний комерційний аналог. Зазвичай демонструється сам рекламований продукт, його логотип, або згадується про його хорошу якість [102]

Разом з тим, згідно законодавства багатьох країн до яких відноситься і Україна продукт-плейсмент не підпадає під визначення «легітимної» реклами, що також є порушенням охоронних та захисних прав щодо використання торгової марки в медіаіндустрії. На етапі зародження продукт-плейсмент сприймався в основному через художні фільми, потім швидко завоював рекламу на телебаченні та радіо в якості альтернативи прямої реклами, і в реаліях сьогодення охопив всі медіа жанри. Підступним для медіа, продукт-плейсмент, є те що купуючи іноземний аудіовізуальний твір, телевізійний канал чи кінодистриб'ютори можуть і не здогадуватися про те, що даний медіа продукт має приховані елементи реклами і відповідно елементи торгових марок. Така ситуація незнання призводить до того, що багато правовласників у більшості випадках приховують наявність у медіа товарів елементи торгових марок. Це робиться з метою змусити учасників медіа ринку купити право-дозвіл на трансляцію торгової марки або через міжнародні суди отримати компенсацію за недобросовісне використання і ще й без дозволу правовласників торгової марки. Але з розвитком правової бази та затвердженням низки законодавчих актів які покращують правовідносини у захисті та охороні права на інтелектуальну власність, питання застосування прийомів прихованої реклами потрохи набуває правових норм. В українському законодавстві в Закон України «Про рекламу» були внесені зміни які забороняють використовувати елемент Product Placement.

На законодавчому рівні захист торгової марки в сфері медіаіндустрії регламентується нормативно-правовими актами українського законодавства, що регулюють авторські правовідносини: *Закон України «Про авторське право і суміжені права»*, *«Основи законодавства України про культуру»*, *Закони України «Про кінематографію»*, *«Про телебачення і*

радіомовлення», «Про власність», «Про культуру» регулюють питання, пов'язані зі свободою творчості, прав і обов'язків громадян, зокрема у сфері професійної творчої діяльності та права інтелектуальної власності. Закони України "Про кінематографію" та "Про телебачення і радіомовлення" регулюють діяльність кінематографічних і телерадіоорганізацій на території України, зокрема й у питаннях дотримання авторського права на створені аудіовізуальні твори. Стаття 36 Закону України "Про телебачення і радіомовлення" закріплює за телерадіоорганізаціями авторські права на створені ними передачі (фільми) та програми, а також авторські права, отримані відповідно до договорів, які вони уклали. Використання програм або передач інших телерадіоорганізацій дозволяється лише в разі отримання від них відповідного дозволу. Майнові авторські права на фільм, згідно із Законом України «Про кінематографію», можуть належати юридичним і фізичним особам або державі. Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» визначає правові основи розповсюдження примірників зазначених вище творів і спрямований на захист інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав та на захист прав споживачів. Зокрема, згідно ст. 3 цього Закону, розповсюдження на території України примірників вище зазначених творів, а також їх прокат дозволяються лише за умови їх маркування контрольними марками, що є підтвердженням дотримання прав авторів. Також 21 жовтня 2015 року Кабінет Міністрів України схвалив проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет», але на жаль проект так і не був затверджений Верховною радою України, хоча зміни до законодавства сфери Інтелектуальної власності в питаннях регулювання охорони та захисту авторських прав в мережі Інтернет потрібний. Крім того українське законодавство в сфері медіа права спирається на ряд міжнародних договорів в яких Україна приймає участь. Нині законодавча база, що стосується авторського права не є розрізненою

сукупністю чинних нормативно-правових актів, а є достатньо цілісною системою із своєю Ієрархіє законодавчої бази.

За змістом і трактуванням юридичних норм у захисті та охороні торгових марок в сфері медіаіндустрії законодавча база максимально наближена до найавторитетнішої міжнародної угоди – Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів. Однак характерною рисою українського Закону є його ринкова спрямованість, що вимагає дотримання і Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року [101].

На думку експертів, пануюча в Україні зневага до охорони прав інтелектуальної власності, відсутність належного інформаційного забезпечення в цій галузі перешкоджають створенню у суспільстві ефективної системи охорони інтелектуальної власності.

Тому завдання засобів масової інформації та медіа індустрії полягає в пропагуванні інтелектуальної власності, необхідності її захисту, роз'ясненні громадянам України всіх можливих наслідків несанкціонованого використання чужого. Нині зміни в сфері технологій, законодавства і змісті ЗМІ спонукають журналістів переглянути свої позиції щодо інтелектуальної власності як на національному, так і на міжнародному рівнях. Широко й добре забезпечені права інтелектуальної власності є показником якісного рівня засобів масової інформації. Журналістика – суть вільної преси. Надійна охорона прав інтелектуальної власності журналістів, незалежно від того, які соціальні, політичні й культурні умови переважають у країні, допомагає забезпечити цілісність засобів масової інформації, а отже, довіру до них з боку публіки[117]

Комерційне або (фірмове) найменування охороняється без обов'язкового подання заявки чи реєстрації і незалежно від того, чи є воно частиною товарного знака. Суб'єктом права інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування може бути лише підприємницьке

товариство або фізична особа – підприємець. Відтак лише ці суб'єкти можуть звертатися за захистом прав на комерційне найменування.

Способами захисту права на комерційне (фірмове) найменування можуть бути:

- зобов'язання припинити використання тотожного найменування;
- відшкодування збитків, якщо їх завдано таким використанням;
- зобов'язання учасника юридичної особи або уповноваженого ним органу внести необхідні зміни до установчих документів.

У разі необхідності роз'яснення питань стосовно наявності чи відсутності тотожності, тобто цілковитої схожості між комерційними (фірмовими) найменуваннями, що протиставляються, а також між такими найменуваннями та знаками для товарів і послуг (торговельними марками), судом призначається судова експертиза.[118]

Право на використання товарного або комерційного знаку в сфері медіа, надається на договірних - правових засадах, при укладанні контракту на право бути показаним у телевізійних ефірах або в кінематографі на правах Продукт плейсмент (прихована реклама, яка частково заборонена). Практично рекламні матеріали, або спонсорські логотипи комерційні найменування, які телевізійні канали чи радіо станції використовують в оговорений час із замовником у рамках трансляції у рекламних блоках і тільки з рекламною метою. ЗМІ не мають права використовувати товарні чи комерційні знаки без узгодження із правовласником на ці знаки. Більш детальних відомостей про захист та використання товарів та комерційних найменувань в медіа не має. Така проблема пов'язана із тим, що представники медіа компаній не розголошують змісту договорів на отримання прав щодо трансляції та застосування в ефірі комерційних найменувань, та товарних знаків.

Висновки до другого розділу

Отже проаналізувавши вище викладене можна прийти до наступного висновку. Медіа-середовище, яке отримало свою популярність в 90-х роках ХХ століття, стрімко увійшло у сучасне глобальне інформаційне суспільство. По своїй сутності медіа стали тим основним рушійним елементом у формуванні системи масової комунікації нового глобального суспільства. Так, що із масовим розвитком інформаційних технологій в сфері кінематографії, телерадіомовлення, музики, Інтернету, культури, літератури і так далі, суспільство паралельно вдосконалювала захисну та охоронну базу правової сфери інтелектуальної власності.

В медіа індустрії головним елементом інтелектуальної власності є Інформаційна продукція яка є основним об'єктом (предметом) правовідносин медіа права. До суб'єктів медіа права відносяться: інформанти — журналіст, репортер; редактор (головний редактор), редакція та інші; інформовані — радіослухач, телеглядач та інші споживачі інформаційної продукції. Всі інститути медіа права мають комплексні ознаки, що пов'язані з відповідними інститутами провідних галузей права.

Але медійне середовище є складним механізмом виробництва власного продукту, який формується не окремою людиною-автором, а створюється цілими колективами, що вимагає від правової бази посиленних охоронних та захисних функції для твору створеного в умовах колективно-суміжної діяльності. Так би мовити захистити права авторів творчого колективу в умовах співпраці із роботодавцем.

Іншою проблематикою медіа є поширена мережа плагіату та піратства, особливо піратство набуло своєї популярності завдяки розвитку Інтернет технологій. Плагіат та піратство є невід'ємною частиною боротьби творчого середовища із порушеннями інтелектуальних прав на творчу власність, такі порушення практично у всіх країнах учасниках ВОІВ зазначені в національному законодавстві і мають кримінальну складову.

Медіа право через інституціональні ознаки має зв'язки з рядом міжгалузевих комплексних інститутів: правом інтелектуальної власності (у його складі — авторським правом та окремими інститутами промислової власності), рекламним правом, право друкованих засобів масової інформації (преси), право радіо і телебачення (чи телерадіоправо), право кінематографії (кінематографічне право), право про інформаційні агентства [103]

Порушення також виникають і з використанням рекламних матеріалів котрі транслюються на телеканалах або зустрічаються в кінематографі-фільмах. Але такі порушення мають підґрунття додаткового отримання коштів від транслятора бо споживача через приховану рекламу так званий Placement, який в багатьох країнах заборонений в тому числі і в Україні. Іноді медійників виникає проблема і пов'язана вона з тим, що наприклад: Ви як представник медіа індустрії купуєте фільм - права на його прокат в Україні, і тут виникає проблема. В фільмі який ви придбали є згадка про певну торгову марку. І що в цьому поганого? А погано в тому, що така торгова марка підпадає під захист «Паризької конвенції про охорону промислової власності право на комерційне найменування» тому власникам телеканалу або кіно театральної мережі разом із кінодистриб'юторами необхідно отримати дозвіл-право на публічне використання торгової марки. Іноді права на публічний показ у фільмах певної торгової марки продається разом із правами на трансляцію, що звісно покращує процес захисту та охорони прав учасників медіа ринку. В будь якому випадку медіа учасникам інформаційного ринку необхідно обов'язково укладати договори які дозволяють їм транслювати торгову марку або комерційне найменування без шкоди всім хто володіє та використовує інтелектуальною власністю.

Хоча законодавство України і відповідає певним критеріям захисту та охорони інтелектуальної власності, все ж потребує вдосконалення та певних змін які диктує сучасне інформаційне глобальне середовище. Тому сподіваємося на те, що все ж зміни будуть внесені і вони не погіршать стан захисту інтелектуальної власності в нашій державі, а й покращать їх.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗМК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

3.1. Актуальні проблеми ЗМК у сфері інтелектуальної власності, що породжені глобалізаційними процесами і можливі шляхи їх вирішення

Трансформація сучасних ЗМК та історичні зміни пов'язані із глобалізаційними процесами сформували нове інформаційне суспільство, яке має ціленаправленість щодо: захисту прав людини на свободу слова та незалежність і плюралізм ЗМК, захист професійної діяльності журналістів, права на доступ до інформації за європейськими стандартами, права на розвиток суспільного радіомовлення і телебачення, права на вільний і недискримінаційний доступ до мережі Інтернет тощо. Всі попередньо перелічені особливості функціонування Засобів масової комунікації є невід'ємними складовими процесів пов'язаних із інтелектуальною власністю.

Так як ЗМК є рушійною силою формування інформаційного суспільства в нових глобальних процесах, виникають і проблеми у захисті та охорони інтелектуальної власності цих процесів. Головним елементом інтелектуальної діяльності ЗМК є *інформація* не залежно від того які вона має складові інформаційних процесів. Кожна інформація в глобалізаційних процесах потребує захисту. Тому важливу роль у цих процесах відіграє міжнародне та національне право на які покладені функції забезпечення охоронного та захисного права.

Глобалістичні процеси сформували міжнародну система Неурядових організацій як в Україні так і закордоном. Саме ці НУО є об'єднавчими інституціями мета яких є діяльність та участь у побудові національного інформаційного суспільства за міжнародними принципами; встановлення правопорядку, що базується на принципах людської гідності, свободи комунікації; визнання транснаціональних асоційованих мереж прогресивними компонентами сучасного розвитку. Зважаючи на характер і

мету діяльності НУО, можна запропонувати компаративну класифікацію міжнародних та національних інституцій:

Міжнародна організація загальної компетенції — це Міжнародна федерація з інформації та документації, Спілка міжнародних асоціацій, Міжнародна асоціація "інформація задля розвитку", Інститут інформаційного суспільства, Міжнародна спілка досліджень комунікації, Європейський центр парламентських досліджень і документації, Міжнародний інститут комунікацій тощо. Вражаючим є те, що їхня мета — забезпечення діяльності міжнародних відносин у галузі інформації та комунікації на рівні громадських організацій. Крім того ще однією особливістю участі НУО у сфері Комунікацій це – вироблення міжнародної політики в організації наукових досліджень міжнародних проблем комунікації, формування суспільної думки щодо стратегії розвитку цивілізації в сучасних глобалістичних процесах [85]

Специфікою інформаційного простору в глобалізаційних відносинах, як я вже згадував попередньо є інформація. Але є запитання яке відношення інформація має до інтелектуальної власності. Пряме, і тут виникає конфлікт, правовий конфлікт визнавати інформацію інтелектуальною власністю в рамках закону чи ні. Сам конфлікт закладений у форму подачі самої інформації, наприклад новина, офіційні документи є – інформацією, але під захист не підпадають. Тому точаться дискусії навколо питання інформації, як охороняти і захищати в сучасних глобалізаційних процесах таку інформацію. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 1993 року, **інформацію** визначає так – Стаття 1. Визначення термінів - інформація про управління правами - інформація, в тому числі в електронній (цифровій) формі, що ідентифікує об'єкт авторського права і (або) суміжних прав і автора чи іншу особу, яка має на цей об'єкт авторське право і (або) суміжні права, або інформація про умови використання об'єкта авторського права і (або) суміжних прав, або будь-які цифри чи коди, у яких представлена така інформація, коли будь-який із цих елементів інформації прикладений до

примірника об'єкта авторського права і (або) суміжних прав або вміщений у нього чи з'являється у зв'язку з його повідомленням до загального відома [84]

Стаття 8. Об'єкти авторського права пункт 17 інші твори, охороні за цим Законом підлягають всі твори, зазначені у частині першій цієї статті, як оприлюднені, так і не оприлюднені, як завершені, так і не завершені, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, мети (освіта, інформація, реклама, пропаганда, розваги тощо).

Стаття 24. Вільне копіювання, модифікація і декомпіляція комп'ютерних програм пункт 1 підпункт 3 а і в.

а) інформація, необхідна для досягнення здатності до взаємодії, раніше не була доступною цій особі з інших джерел;

в) інформація, одержана в результаті декомпіляції, може використовуватися лише для досягнення здатності до її взаємодії з іншими програмами, але не може передаватися іншим особам, крім випадків, якщо це необхідно для досягнення здатності до взаємодії з іншими програмами, а також не може використовуватися для розроблення комп'ютерної програми, схожої на декомпільовану комп'ютерну програму, або для вчинення будь-якої іншої дії, що порушує авторське право. Та стаття 50 даного закону [83]

Складність ще й полягає у тому, що нас всіх оточує та чи інша інформація. Чіткого визначення тут немає, що можна використати як інформацію. Так можна описати інформаційну особливість інтелектуальної власності в законах та конвенціях, але інформація в сучасному світі має глобальне походження і впливає на ці глобальні процеси.

Тому ряд міжнародних організацій мають свої спеціальні компетенції мета яких розв'язання проблем у сфері міжнародних відносин за окремими напрямками міжнародної комунікації, забезпечення діалогу за віссю «державна влада — приватний сектор». Відповідно до цього міжнародні організації розділилися на окремі підгрупи і групи за сферою діяльності та впливу:

- ✓ правозахисні (організації свободи слова, прав людини і боротьби з цензурою, зокрема Організація 19-ї статті — Міжнародний центр боротьби з цензурою);
- ✓ медійні (спеціалізовані організації зі співпраці в галузі мас-медіа):
- ✓ журналістські — Міжнародна федерація журналістів, Європейський союз асоціацій наукових журналістів, Європейський інститут медіа, Європейська асоціація підготовки журналістів;
- ✓ організації телерадіомовлення — Європейська асоціація комерційного телебачення, Європейська телерадіомовна спілка, Європейська рада комерційного телебачення;
- ✓ організації друкованої преси та реклами — Жіноча публіцистична служба, Союз преси країн ЄС, Спілка асоціацій редакторів газет, Європейський рекламний тріумвірат, Європейська асоціація рекламних агентств;
- ✓ організації суспільного телерадіомовлення та інформаційні агентства — BBC, "Канал 4", "Шведське радіо", ТВ3, ARD, RTL+, NUP/UHP;
- ✓ організації інформаційних та комунікаційних послуг (кабельного, супутникового, електрозв'язку, мультимедіа, мережевого та Інтернет - зв'язку) — Міжнародна рада кабельного зв'язку, Міжнародна організація космічного зв'язку, Міжнародна асоціація мобільного супутникового зв'язку, Європейська комісія поштового, телеграфного та телефонного зв'язку, Європейський форум мультимедіа, Європейська аудіовізуальна обсерваторія, Європейська спілка операторів кабельного зв'язку, Європейська асоціація інформаційних послуг, Європейське космічне агентство, Асоціація інформаційного менеджменту;
- ✓ організації з наукових, аналітичних і прикладних досліджень спеціалізованих галузей інформаційних відносин
- ✓ (Міжнародний союз дослідження комунікації, Інститут науковців з інформації, Європейська асоціація досліджень з розвитку інформаційних технологій, Міжнародна асоціація "Інформація та інтелект", Європейська

рада наукової інформації) [85]

Серед основних проблем в глобалізаційних процесах засобів масової комунікації транскордонний потік даних, культурний імперіалізм, засоби масової інформації і, потік інформації. У ньому обговорюється ключове питання здатності ЗМІ втручатися в хід інформаційних подій і впливати результати: медіа-ринків, аудиторій, рекламу, фінанси і творчу складову. Завдяки процесам глобалізації, глобалізації вимірювання, географічної близькості, теоретичних культурних моделей, засобів масової інформації, одним словом – Глобальні медіа [104]

Тому саме Глобальні медіа, як складова засобів масової комунікації втрачають охоронні та захисні функції, головним чинником порушення прав інтелектуальної власності є глобальна Інтернет мережа. Ще однією із проблем, яка постає у процесі захисту порушених прав на Інтелектуальну власності у мережі Інтернет – це формування доказової бази. Кожен юрист, який здійснює представництво інтересів інших осіб у судових інстанціях знає, що запорукою успіху є не лише вміння вдало процитувати букву закону, а на обґрунтування своєї позиції надати суду належних та допустимих доказів.

Законодавство України у сфері захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет зараз на етапі зародження. За останні роки робилося спроби щодо розроблення правової бази. Це і проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет», і проект Національної стратегії розвитку сфери ІВ в Україні у період до 2020 р., проект стратегії Інноваційного розвитку України у 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів.

Проте, на жаль, усі ці законодавчі спроби більше схожі на популістські проекти без реальної перспективи їхнього прийняття. А тому, з огляду на сьогоденну ситуацію, правозахисника з цих питань залишається тільки вивчати мало чисельну судову практику, застосовувати аналогію права та керуватися загальними засадами у сфері Інтелектуальної власності, які не

здатні повною мірою захистити права власника об'єкта інтелектуальної власності у мережі Інтернет [105]

Глобальна система стала невід'ємною частиною розвитку суспільства і світу. Насправді, з використанням Інтернету з'являються різноманітні види відносин. Але крім створення нових відносин, реалізацію ряду інших відносин і при всіх інших корисних напрямків, Інтернет, як головна складова глобалізаційних процесів системи Засобів масової комунікації, став простором порушення прав осіб і авторських прав в першу чергу. Інформаційні дані, що наповнюють глобальну мережу Інтернет, тобто контент, є об'єктами авторських прав. Але для отримання доступу до цієї комп'ютерної мережі, необхідно скористатися різноманітним програмним забезпеченням, яке, в свою чергу, є також об'єктом авторського права. За підрахунками спеціалістів, загальний обсяг інформації, яка перебуває в мережі Інтернет, становить понад 500 млрд. гігабайт, причому цей показник невинно зростає [106]

Відносини по захисту інтелектуальної власності в мережі Інтернет в Україні охороняються законами: Цивільним кодексом та Законом України «Про авторське право та суміжні права», а також в процесі реформування деяких правових законів до Євро-інтеграційних процесів українського суспільства, нещодавно були внесені доповнення, що стосуються розміщення твору в оцифрованому вигляді в Інтернеті. Відповідно до цього доповнення оцифрований твір в мережі Інтернет вважається публікацією твору або його поширенням і тому потребує дозволу власника авторського права на цей твір або інформацію. Розміщення в Інтернет копії твору чи його частини без дозволу автора є порушенням Закону і може бути оскаржене в суді з вимогою відшкодування моральної шкоди та завданих матеріальних збитків (упущеної вигоди) [107]

Беручи Інтернет, як основну і першочергову структуру сучасних ЗМК в глобальних умовах та інформаційних процесах, розвиток законодавчої бази щодо захисту прав та охорони Інтелектуальної власності в Мережі з

перспективою на майбутнє розглядалися в Україні ще у 2000 році. Саме на початку XXI ст. був виданий Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31.07.2000 року. Характеризуючи цей документ слід сказати, що він має декларативний характер, але при цьому визначає основні напрями правового регулювання Інтернет в Україні. Передовсім, це захист авторського права в глобальній мережі [72]. Глобальне поширення інформації в контексті порушення авторських прав стало у інформаційному просторі ЗМК настільки буденним явищем, що користувач, розповсюджуючи, або використовуючи інтелектуальну власність іншої особи, просто не усвідомлює про те, що він діє у поза правовому полі.

Така безпечність характеризується віхами глобального середовища та процесів. Основу цього комунікаційно-глобального процесу охарактеризовано в Окінавській Хартії Глобального Інформаційного Суспільства [108] Саме хартія стала першим елементом узаконення глобалізаційних процесів на рівні Засобів масової комунікації.

Все ж таки міжнародні договори та конвенції й досі не мають можливості стримати в правовому полі порушення прав на інтелектуальну власність в Глобальній мережі. Найбільше від цього страждають Медійне середовище: кінематографія, література, музика, наука, освіта та ІТ сфера. Ці порушення впливають у незаконне відтворення і копіювання музичних, художніх, літературних творів чи комп'ютерних програм без попереднього надання на це згоди автором чи правовласником. Таке порушення впливає на матеріальні права авторів. Крім цього, все популярніше становиться такий вид порушень як плагіат, в мережі Інтернет порушують матеріальні і нематеріальні права авторів. Першопрохідцем у вирішенні питання піратства та плагіату в мережі Інтернет стала Франція, яка прийняла Закону «Про три кроки», вступив у дію з 1 жовтня 2010 року. Завдяки цьому законові влада отримала право на повне прослуховування трафіку, а також на сповіщення по

електронній пошті тих, хто активно викачує з мережі піратські програми та мультимедійний контент у файлообмінних мережах. Даним Законом передбачається навіть ігнорування «піратами» попереджень, в подальшому ігнорування призводить до втрати останніми доступу до мережі терміном на рік, в інших випадках штраф до 300 тис євро або кримінальні справи [109]

Крім Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», в Україні діють Рекомендації щодо вдосконалення механізму регулювання цифрового використання об'єктів авторського права і суміжних прав через мережу Інтернет. Дані Рекомендації щодо вдосконалення механізму регулювання цифрового використання об'єктів авторського права і суміжних прав через мережу Інтернет були розроблені відповідно до Договору ВОІВ про авторське право від 20 грудня 1996 року, Договору ВОІВ про виконання і фонограми від 20 грудня 1996 року, Директиву 2001/29/ЄС «Про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав у інформаційному суспільстві» від 22 травня 2001 року та Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 року. Дані Рекомендації були також розроблені з метою утворення способів регулювання та використання цифрових об'єктів авторського права і суміжних прав, захисту прав авторів, виконавців та інших суб'єктів, які на законних підставах володіють майновими правами на інтелектуальну власність [75]

Наступним кроком у захисті інтелектуальної власності в сфері ЗМК та глобалізаційних світових процесів є «Європейська конвенція про транскордонне телебачення» прийнята у Страсбурзі 5 травня 1989 року, а Україна приєдналася до конвенції тільки у 2008 році. Основою Конвенції про транскордонне телебачення є те, що Держави-члени Ради Європи та інші держави-учасниці Європейської культурної конвенції, які підписали цю Конвенцію, враховуючи мету Ради Європи є досягнення більшого єднання

між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, вважаючи, що гідність та однакова цінність кожної людини є важливими складовими цих принципів, вважаючи, що свобода виявлення поглядів та інформації, яку закріплено у статті 10 Конвенції про захист прав і основних свобод людини, є одним із найважливіших принципів демократичного суспільства та однією з головних умов його прогресу та розвитку кожної людини, знову підтверджуючи свою відданість принципам вільного поширення інформації та ідей і незалежності телеорганізацій, що є необхідним підґрунтям їхньої політики в галузі телемовлення, підтверджуючи важливість телемовлення для розвитку культури і вільного формування думок в умовах забезпечення плюралізму та рівних можливостей для усіх демократичних груп і політичних партій, переконані в тому, що подальший розвиток інформаційної та комунікаційної технології має сприяти здійсненню, попри всіх кордонів, права виражати, шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї незалежно від їхнього джерела, бажаючи розширювати коло телепрограм для масового споживача, зміцнювати у такий спосіб європейську спадщину та розвивати її аудіовізуальну творчість, а також сповнені рішучості досягти цієї культурної мети завдяки зусиллям, спрямованим на розширення виробництва та розповсюдження високоякісних програм і задоволення таким чином потреб масового споживача у політичній, освітній та культурній сферах, визнаючи необхідність зміцнення спільної загальної нормативної бази [76]

За даною Конвенцією права на інтелектуальну власність вироблених програм, телевізійними каналами, залишаються у їхній власності і не потребують додаткових угод про захист та охорону авторських прав на медійний продукт для трансляції на іншій території країни-учасниці Конвенції.

Все ж таки проблематика інтелектуальної власності ЗМК така ж як і в інших сферах авторського права та суміжних прав. Однією відмінністю є тільки те що у засобах масової комунікації на першому місці стоїть група

авторів які відповідають поняттю суміжне право або колективне право. В умовах глобалізаційних процесів транскордонного поширення інформації питання вирішення охорони та захисту прав на інтелектуальну власність відбувається по мірі настання таких проблем, адже в умовах які складаються в інформаційному глобальному середовищі важко встежити та замінами в інформаційних потоках та змішанні культурних надбань.

3.2. Вектори розвитку українських медіа та їх вплив на міжнародну медіа-індустрію.

Діяльність українських медіа, як і характер масової комунікації, сьогодні визначається глобалізаційними процесами, динамічними характеристиками та закономірностями розвитку культури в сучасних умовах. Але роль українських медіа в контексті найновіших теорій «мережевого» інформаційного суспільства дозволяє визначити нові шляхи їх розвитку та трансформації в сучасний інформаційний простір. Інформаційно-комунікаційні технології стають істотним елементом функціонування сучасного суспільства – сучасних медіа.

На даний час медіа визначають структуру всього політичного поля, оскільки для більшості населення це єдине джерело інформації та канал зв'язку з владними суб'єктами. Стан медіа-сфери України, особливо в умовах нинішньої політико-економічної кризи, стає однією з передумов ефективного подолання негативних явищ і започаткування позитивної динаміки всієї політичної системи країни. Глобальні тенденції становлення і розвитку медіакратій вкрай важливою стає увага до інформаційного простору, причому як з боку науки, так і з боку влади.

Формалізовані та нормативно забезпечені сучасні медіа можна розглядати як складні загально-каналні мережі, які є невід'ємною частиною загальної суспільно-політичної структури, оскільки вони впливають на владні процеси і зазнають відповідного зворотного впливу. Засоби візуальної

та аудіальної комунікації розділяються за такими типами медіа, які є засобами масової інформації та комунікації. Їх поділяють за характеристиками носія, – *друковані (газети і журнали) та електронні (телебачення, радіо, Інтернет)*. Функціональні особливості цих медіа залежать від цілей діяльності, а також їхнього місця у загальній структурі владного поля. Крім того, на сучасному етапі розвитку політичних систем у світі, а також в Україні, ЗМІ мають розглядатися як організаційна форма бізнесу, а відтак отримання прибутку від функціонування ЗМІ є однією з головних їх характеристик [38;109-119]

Але в Україні, на відміну від Європи, в умовах які склалися в новому інформаційному середовищі, потрібно захистити національний аудіовізуальний продукт, тому, що це захист національного інформаційного простору. Але правовий захист вироблених художніх, документальних програм, телевізійних відеофільмів, кінематографії, які створені в Україні, орієнтованих на українського глядача, та ще й за гроші українського рекламодавця – це вже справа не тільки честі народу, а й обов'язок держави [39]

Хоча Україна і підписала Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, національні інтереси в сфері медіа є пріоритетними. Тому щоб отримати бажаний результат, у нас готові йти на будь які не правові методи для досягнення поставленої мети. Інша справа якщо умови прийнятні, а їх не дотримуються, тоді тут треба реагувати по - іншому, спробувати інші шляхи вирішення цих проблем. «Потрібно зробити правове поле для мовників таким, щоб їм там легко жилося та працювалось, і хотілось виробляти власний продукт, а не ретранслювати у 100% етерного часу іноземних мовників [40]

Ситуація складна і початок цієї проблеми сягає середини дев'яностих років, коли стало можливим купувати закордонні ліцензії та медійну продукцію для адаптації в Україні і показ українському глядачеві закордонної телекіно продукції. Така ситуація була вигідна для багатьох

новостворених комерційних каналів, адже власний телевізійний продукт було дорого виробляти в потрібній кількості, а іноземне можна було купити за «малі гроші» і з різноманітним «пакетним наповненням», а за інші кошти виробляти мало бюджетні, менш якісні, програми. Хоча політика багатьох каналів за ліцензійними обіцянками і має певний відтінок власного телепродукту, але переважає іноземний телепродукт. Вимога – держави збільшувати виробництво власних телевізійних програм, ігнорується й досі. Лише поодинокі канали стали надавати пріоритет власним програмам.

Гоніння за рейтингом та збільшення капіталу через рекламні «пакети» спричинило до вимирання дитячо-юнацьких, просвітницьких програм які нині важко відродити до рівня, скажімо, середини дев'яностих, і поставити на ноги хоча б у той ритм, який був. Хоча ситуація поступово змінюється, але цей процес досить кволий. Якщо виробництво власних програм усіх каналів поєднати в єдиний реєстр, отримаємо маленьку частку того національного продукту, який вдалося неймовірними зусиллями втілити у життя.

Водночас глядачі отримали змогу обирати певний комерційний канал, де постійні пошуки змін, великі кошти для технічного оснащення каналів, запрошення молодих і талановитих творчих працівників з новим баченням нового телевізійного продукту в нових умовах. Зокрема, важливим фактором, щодо зростання якості програм, є професіоналізм тих, хто їх готує, а також від розміру матеріальної винагороди. Це складна проблема вирішення якої впродовж значного часу має досить складні наслідки. Нажаль, не завжди береться до уваги досвід роботи і нові ідеї, а обираються сумнівної якості програми, натомість залишається проблема якісного національного продукту. Вимагає вдосконалення оптимальне використання коштів, які заробляє канал. Якісний продукт не можливо реалізувати на тому технічному оснащенні, яке вже вичерпало свій технічний ресурс.

Придбання різного роду форматів телевізійних програм призвело до того, що більшість телеканалів України перестали реалізовувати свої

проекти. Якщо і відбувається реалізація якогось шоу чи політичного телевізійного проекту, організатори проекту намагаються перейняти та впровадити в життя вже створений закордонними авторами проект, в багатьох випадках, не маючи «ліцензії» на право копіювати або формувати на основі купленого продукту адаптований варіант програми для українського глядача.

Але є студії та продакшин компанії (студії по виробництву фільмів та програм на замовлення телеканалів або безпосередньо власними силами), які ставлять на меті виготовляти власний національний продукт, що відрізнявся б від того, який надходить на медіа ринок України. Попри усілякі переваги в ефірі національних телеканалів великої кількості міжнародних форматів, українським медійникам не вдається продавати ту маленьку кількість конкурентних своїх програм та проектів в інші країни. Переважно це пояснюють тим, що на сучасному українському телевізійному ринку бракує оригінальних ідей та відсутністю практики продажу форматів.

Нажаль, поки що у нас мало вдалих апробованих форматів, жанрів, а також недостатньо впроваджуються нові жанри телевізійної продукції. Порівнюючи з кіно, там класифікація базується на основі багаторічних видових та жанрових параметрів усталених від початку зародження кіно з урахуванням певних доповнень жанрової класифікації. Українське телебачення також має плідну багаторічну історію, але творче осмислення досягнутого, як і пошуки нових жанрів, - цей процес сьогодні, загалом, дуже недосконалий.

Ще одним фактором відсутності належного, конкурентного національного медійного продукту, кволим його виробництвом є недосконале українське законодавство стосовно авторських прав. Захисту практично ніякого. Не маючи гідного правового захисту в сфері авторського права, автори намагаються не поширювати свої ідеї в телевізійній та кінематографічній сфері країни до тих пір, поки не будуть остаточно захищені їхні права. Йдеться про законодавче дотримання всіх етапів:

реєстрація сценарію, реєстрація назв, торгових марок - усього, що можна зареєструвати. Фіксація всіх переговорів із усіма, кому пропонувався сценарій, концепція, заявка, а також формат нової програми.

Але, на жаль, стовідсоткового захисту у нас не існує. Вже багато років ведуться дискусії стосовно створення єдиного авторського реєстру на продукти кінотелевізійної-індустрії та інші авторські роботи, - для кращого правового захисту, як на внутрішньому, так і на зовнішньому медіа ринку.

Поки політики, депутати вияснюють свої політичні пріоритети та дискутують чи потрібно нам національне кіно, телепродукт, - національно свідомі телекомпанії займаються важливою справою не очікуючи від держави підтримки. Така полеміка навколо культурних, та медійних сфер, - стала сумнівна навіть небезпечна. Ми досі орієнтуємося на радянські догмати: копіюємо чуже, але при цьому створюємо своє. Такий принцип роботи фактично є однобоким.

Ситуація, яка склалася з українським національними медіа – це частка загалом дефектів ЗМІ простору. Журналісти та інші працівники пера та камери перетворилися на формальних рупорів подій, втратили спроможність впливати на маси та захищати їх інтереси. Не існує жодного прецеденту, коли через славнозвісну «четвертої влади», телевізійну передачу чи активну участь журналістського колективу припинили незаконні будівництва на культурно історичних «грунтах», коли відсутній захист прав пересічних громадян. Ситуація є досить складною: конкурентна недосконалість власного виробництва дефіцит професійного підходу до формування нових програм, телепродукту, а відтак – нестача фахових працівників у сфері медіа простору. Відсутні прагнення працівників до вдосконалення власних знань, пояснюються тим: навіщо вдосконалювати свої знання якщо застосувати в подальшому їх не буде нагоди. Доводиться, на жаль, констатувати, що кожний менеджмент каналу хоче мати серед колег високоосвічених професійних працівників. Але керівники каналів вбачають в таких «кадрах» конкурентів. Заяви керівників каналів, що їм потрібні молоді та перспективні

працівники, – насправді міф. На практиці фактичне ігнорування потенційних можливостей молодих на деяких каналах відлякують молодь.

Молодий спеціаліст, освоївшись у своїх обов'язках, прагне створити щось нове, але коли не відкриваються можливості для творчого росту, він не витримує і шукає кращих умов для свого творчого та інтелектуального росту. Це призводить до постійної зміни творчого колективу. Коли ж на решті припиниться така практика відштовхування потенційних ідеологів українського медіа простору? Напевно така практика буде продовжуватися ще дуже довгий час.

Після здобуття Україною незалежності, інформаційний простір нашої держави втратив основні параметри медіа-розвитку, що поставило молоду інформаційну систему країни в умови функціонування в нових жорстких реаліях. На той час країни Західної Європи і США вже мали сформовані моделі телебачення, преси, радіо, які були не тільки ефективними в своїх регіонах, а й становили інтерес своїм інформаційним розмаїттям для української аудиторії. Дезорієнтована, технічно і технологічно слабка інформаційна система України постала перед необхідністю конкурувати із більш потужними іноземними виробниками, опанувати домінуючу у світі комерційну концепцію, яка передбачала усвідомлення інформації як товару, а також поступово вмонтовуватися у загальносвітовий інформаційний контекст. Адже після проголошення Верховною Радою України незалежності, нова форма державності формувалася крок за кроком, часом і не завжди помітно. Нові умови розвитку інформаційного простору входили в життя та діяльність творчих колективів українського телебачення [41;210]

Основним законодавчим регулюючим чинником у сфері виробництва та підтримки національного телевізійного продукту є передусім Конституція України (статті 34, 92), Закон України "Про інформацію" (статті 5, 6), Закон України "Про телебачення та радіомовлення" (стаття 4).

Станом на 2016 рік головними гравцями медіа середовища України є великі гравці, по суті монополісти медіа ринку України: Національна

телекомпанія України, яка випадає із значення монополістів, але є державним гравцем серед комерційних представників медіа індустрії; ТОВ "ТРК "Ера", Медіа група "1+1 Медіа", Медіа група «Inter Media Group», Медіа група «StarLightMedia», Медіа група "Україна", при цьому кількість медіа підприємств в Україні з початку 2000 практично не змінилася, як їх було 15 ключових гравців так і досі залишаються, що є практично головними на українському медіа-ринку, а всі інші складають орієнтовно 25-40%, Інтернет медіа поки поза конкуренцією, хоча і набирають шалених темпів, за кілька років Інтернет медіа відбере у основних гравців українського медіа-ринку приблизно 20% інформаційного простору, що збільшить конкурентну боротьбу за глядача, читача, слухача.

Але все ж таки розвиток медіа індустрії продовжується. Новим етапом для розвитку Українських медіа стали події Революції Гідності – Майдану 2013-2014 рр. та події на Півдні і Сході України – війна.

Дані події вивели медійний ринок України на новий етап розвитку, впровадивши в професійне русло технологічні особливості он-лайн трансляцій – наживо все те, що відбувається навколо нас, такий собі нон стоп, або – стрим (живе мовлення, живий репортаж без авторського втручання, автор є безпосереднім учасником подій). Нові технологічні особливості для українських медіа стали проривом, відповідно до цього прориву на ринку з'являються нові гравці, такі, як студії «Громадське телебачення», Суспільне мовлення. Це є соціальні проекти створені професіоналами медіа галузі України, які отримали популярність завдяки використанню Інтернету і технологій які із ним пов'язані. Практично Україна вступила у новий вектор розвитку медіа індустрії і він відповідає напрямку – соціалізації медіа, доступності аудиторії до інформації. Тут можна відзначити той фактор, що нарешті за десятиліття, українське медіа середовище частково стало елементом світової системи медіа в умовах глобалізаційних процесів.

Зокрема, за останні кілька років спостерігається поступове зростання національного кіновиробництва. Можна звернути увагу і на те, що національне серіальне та кіновиробництво є цілком конкурентно-спроможним і є досить успішним продуктом. Який у малій кількості продається до більшості країн: Казахстану, Латвії, США, Канади, Ізраїлю, Китаю тощо. Фахівці в галузі медійного ринку прогнозують, що подальший розвиток телевізійного та кінопродукту в Україні буде динамічний [86]

Також не варто забувати і про те, що з початком в Україні війни та впровадження жорстких нормативних актів щодо заборони прокату та показу ряду аудіовізуального продукту на медіа-ринку країни із країни північного сусіда, яка є основним агресором по відношенню до України. Лояльне ставлення до національного медійного продукту призвело до того, що ми втратила дорогоцінний час у розвитку власного потужного національного медіа-продукту.

Ситуація змінилася за останні роки, адже врахувавши помилки минулого, на національний кінематографічний медійний продукт в 2017 році збільшили державну підтримку. На створення та розповсюдження національних фільмів, фінансову підтримку державного підприємства «Національний центр Олександра Довженка» у 2017 році планується витратити з державного бюджету 501,5 млн. грн. Із них 1,5 млн. грн. – зі спеціального фонду, тобто зароблені кошти, решта – із загального фонду. Про це йдеться в проекті державного бюджету на 2017 рік, поданому 15 вересня Кабінетом Міністрів до Верховної Ради.

Це майже вдвічі більше, ніж у 2016 році. У державному бюджеті на 2016 рік на створення та розповсюдження національних фільмів і фінансову підтримку Центру Довженка передбачено 265,5 млн. грн., що майже на 100 млн. грн. більше, ніж торік. Розпорядником цих бюджетних коштів виступає Державне агентство з питань кіно. Також Держкіно розпоряджатиметься ще кількома традиційними бюджетними програмами, за якими передбачено такі кошти (у дужках – обсяг фінансування 2016 року);

✓ Керівництво та управління у сфері кінематографії – 8 млн. 732,5 тис. грн.. (2016 – 4 млн. 321,5 тис. грн.);

✓ Здійснення концертно-мистецьких, культурологічних заходів у сфері кінематографії, фінансова підтримка Національної спілки кінематографістів України – 5 млн. 300 тис. грн.. (2016 – 3 млн. 300 тис. грн.);

✓ Гранти Президента України молодим діячам мистецтва для створення і реалізації творчих проєктів в сфері кінематографії та премії за видатні досягнення у галузі кінематографії – 420 тис. грн.. (2016 – 100 тис. грн. Загалом Держкіно у 2017 році розпоряджатиметься 515 млн. 952,5 тис. грн., тоді як у 2016 році відомство оперує 273 млн. 221,5 тис. грн.

Також був збільшена і фінансова підтримка Національної суспільної телерадіокомпанії України у 2017 році планується витратити з державного бюджету 897 млн. 757 тис. грн., а на державне іномовлення та інформаційне агентство «Укрінформ» у 2017 році планується витратити 209 млн. 633,7 тис. грн.. [110]

Хоча в 2016 році і було мале фінансування це не завадило кінематографічному медіа-ринку України виготовити якісний медіа-контент. До цих успіхів можна віднести 14 українських фільмів які у на початку 2016 року вийшли у прокат. Чому згадуються успіхи кіноіндустрії, так тому, що кіноіндустрія практично є однією із найважливіших елементів медіа-ринку країни. На даний момент можна відзначити сім нових українських прем'єр, що вийдуть до кінця року: «Микита Кожум'яка» анімаційний фільм, «Червоний», «Чунгул», «Гніздо Горлиці», «Правило бою», «Жива», «Сторожова застава». Не виключено, що цей список поповниться й іншими фільмами – «Осінніми спогадами» та «Давай, танцюй!». Але і 2017 рік не залишаються без прем'єр, це ті фільми, які вже незабаром будуть в прокаті і ще велика кількість знаходяться у виробництві. Тому у 2017 році заплановано вихід фільмів «Казка старого мельника», «Руслан і Людмила», «Поліна», «Рівень чорного», «Моя бабуся Фанні Каплан», «Максим Оса»,

«Урсус». За даними Cut Insight, у 2015-му році в прокат вийшло 24 українські фільми, в 2014-му – 16 стрічок, а в 2013-му – 12 вітчизняних прем'єр [111]

Виходячи із останнього держава має бути реально зацікавлена у запровадженні класичної дуальної моделі системи аудіовізуальних медій. На шляху до неї оптимальною може виявитися тактика перерозподілу ресурсів та коштів (наприклад, за допомогою запровадження системи цільових податків та пільг для учасників медіа-ринку країни не залежно від форми власності і господарської діяльності) та адресних дотацій.

Загалом же, на сучасному етапі розвитку системи аудіовізуальних ЗМІ в Україні державна політика в цій галузі має бути спрямована, на наш погляд, на вирішення таких основних завдань:

- Забезпечення прозорості медіа-власності,
- Підтримання конкуренції на ринку,
- Запобігання надмірної концентрації ЗМІ в одних руках, не залежно від форми власності.
- Запровадження альтернативного комерційному сектору «Загальнонаціонального Суспільного телемовлення».
- Створення конкурентоспроможної національної кіноіндустрії із замкненим технологічним циклом.

Адже світовий досвід показує, що системна і масштабна цілеспрямована державна підтримка телекіно галузі (з боку прямих дотацій, пільг, цільового фінансування окремих проектів і будівництва виробничих потужностей та сприяння у просуванні продукції на світових ринках) є найбільш ефективною. Саме завдяки такій державній політиці успішно еволюціонує європейська медіа галузь.

Висновки до третього розділу.

Отже підсумовуючи викладене у розділі третьому можна прийти до такого висновку. Глобалізаційні процеси в світі починаючи із середини ХХ

ст.. і продовжуючи в ХХІ столітті – є невід’ємною складовою світової інформаційної системи Засобів масової комунікації. Адже в епоху тотального розвитку інтелектуальних систем світова спільнота переходе на нові інформаційні технології, тобто із індустріального в постіндустріальний із постіндустріального в новий цифровий-інформаційний світ.

Саме інтелектуальна складова в найближчому майбутньому буде рушійною силою нового суспільного процесу. Практично той хто буде в майбутньому володіти технологіями породженими інтелектуальними процесами і зареєстровані законодавчо як інтелектуальна власність отримають тотальний контроль, який призведе до масштабних формувань Транскордонних корпорацій. Практично процес створення таких корпорацій вже йде, але світова спільнота поки в складних масовокомунікаційних процесах намагається протистояти таким процесам і зберегти свою ідентичність в умовах глобалізаційних процесах.

Поява мережі Інтернет зробила великий прорив у розвитку інтелектуальної власності. Це свідчить про те що світові процеси є не контрольовані в повному обсязі. Об’єднання світового суспільства через мережу Інтернет в єдиний глобальний колективний інформаційний мозок, дає багатьом спілкуватися та розповсюджувати свої ідеї та інтелектуальну власність в світовому інформаційному просторі. Розвито медіа індустрії на основі Інтернет технологій та впровадження нових системи цифрових можливостей відкриває для людства нові пріоритети. Те, що описувалося сотні років назад фантастами в наш час набирають шаленої популярності та розвитку.

Тому на мою думку в подальшому вся система Засобів масової комунікації буде будуватися на принципах правової охорони та захисту інтелектуальної власності, як в національному законодавстві так і в міжнародному. Так як я згадував попередньо така тенденція повинна стати пріоритетною, тому, що той хто володіє інформацією той володіє світом, а до інформації якраз і відноситься інтелектуальна складова яка формує творчо-

науковий потенціал. Хто вкладає в інтелект отримує більше ніж те на, сподівається.

Закономірності розвитку глобального інформаційного суспільства, що зараз формується, багато в чому відповідають інтересам та можливостями країн так званого «золотого мільярда», які володіють значними здобутками у сфері медіа-ресурсів. Домінуючими позиціями та основними чинниками у світовому медійному просторі є суспільно-політичні та фінансово-економічні процеси, які дозволяють мати вагомий вплив на Масово-комунікаційний простір країн світу.

Сучасні інформаційні можливості дають для всіх учасників медіа ринку рівні умови розвитку. Україна теж може використовувати як вже апробовані власні інформаційні технології для підняття ЗМК, так і цінний досвід країн світу у формуванні систем телемовлення. Вагомим фундаментом для розвитку національного медіа простору України і держави загалом є значні внутрішні ресурси та можливості суспільства у реалізації оптимальної моделі розвитку національної системи ЗМК [112].

Українські ЗМК радикально відрізняється від них. Боротьба за глядача та ліцензії мовлення жорстка. Учасники медіа ринку України мають різні інтереси в стратегічному плані, кожна телевізійна компанія зацікавлена у прозорих правилах гри, які б обмежували політичне втручання в процес функціонування телевізійного медіа простору. Однак встановлення прозорих правил у ліцензуванні потребує значних змін в існуючому законодавстві, а відтак в діяльності Національної ради з питань ТБ і радіомовлення. Прикладом може стати світова практика де контроль за наданням ліцензій на мовлення видається громадською організацією, а не органом, підпорядкованим державній установі. Такий контроль з боку громадськості дає можливість формувати інформаційний простір країни і водночас ефективно розвивати його.

ВИСНОВКИ

Дослідивши в даній роботі особливості охорона та захист прав інтелектуальної власності у глобалізаційній сфері засобів масової комунікації можна зробити наступні висновки.

Сучасний світ не стоїть на місці і постійно змінюється як в інтелектуальному напрямку та і в інформаційному. Така ситуація перш за все характеризується глобалізаційними процесами які впливають на світові Засоби масової комунікації до яких і входить процес інтелектуалізації діяльності суспільства. Саме в найближчі десятиліття світове суспільство буде розвивати в умовах стрімкої глобалізаційної інтелектуалізації. Що це таке – інтелектуалізації. Інтелектуалізація – це процес розвитку інтелектуальної складової суспільства і умовах розвитку глобалізаційних інформаційних процесів, головним рушійним процесом розвитку такого суспільства є Інтелектуальна власність яка повинна мати ґрунтовний правовий охоронний захист.

Адже маючи права на винахід чи геніальний літературний твір автор зможе з користю для себе та суспільства використати свій інтелектуальний потенціал. Саме завдяки інтелектуальним процесам відомих митців, філософів, літераторів, винахідників і так далі світ отримав ті блага які маємо ми сьогодні. Практично все чим користуються сучасність в ХХІ столітті накопичувалося і розвивалося сотнями а то і тисячами років. Тому можна вважати, що саме завдяки багатолітній діяльності людства накопичилася база інтелектуального продукту яка тою чи іншою мірою отримала охоронний та захисний механізм. Тому для сучасності в епоху Масово комунікаційних процесів важливим є вдосконалення правового механізму охорони та захисту інтелектуальної власності в сучасних глобалізаційних процесах.

Так, як головною складовою масово комунікаційного світового процесу є сфера розвитку інформаційних технологій, таких як – Інтернет те Медіа (до якого належать кінематограф, телебачення, музика, мистецтво, література,

культура, етнографічна ідентичність) націй в умовах глобальних процесів, виникає потреба захисту національної ідентичності на світовому медіа-ринку. Такий захист і регламентується не тільки міжнародними конвенціями, а й національними законодавчими актами у сфері авторського та інтелектуального права. Також Україна не є винятком і має свої національні законодавчі акти, що регламентують охорону та захист на інтелектуальну власність. Також українське суспільство приєдналося до низки міжнародних договорів, про які я згадував у попередньому тексті дослідження.

Але характерність Глобалізації полягає в тому, що Масово комунікаційні процеси зачіпають практично всі напрямки людського буття. Саме технологічно інформаційні процеси призвели до того, що інтелектуальна складова сучасного світу відіграє важливу роль у розвитку світових процесів. Так як на передову розвитку суспільства вийшла інформації та інтелектуальна власність, а саме кінцевий продукт ІВ, світова громадськість змушена була влитися в цей складний інформаційний процес.

Але, якщо звернути увагу на остаточну систему українського медійного середовища, можна побачити те, що медіа середовище України ще не сформоване, хоча формування і пройшло початковий нелегкий етап. На противагу країнам Західної Європи, де розвиток телевізійного простору починався із створення громадського (суспільного) мовлення, незалежна ж Україна отримала у спадок протилежну систему – радянського монопольного формування державного телебачення. Тому розвиток комерційного та оновленого державного телебачення формувався стихійно, в умовах відсутності законодавчо-правової бази, соціально-економічної та політичної стабільності, відповідної культури, традицій та досвіду. Така низка негативних тенденцій у формуванні національної системи аудіовізуальних призвела до того, що національний ефір заповнив іноземний медіа продукт [113]

Основним дисбалансом у процесі формування інформаційного середовища є розвиток системи аудіовізуальних ЗМК, який знаходиться під

цілковитим контролем корпоративно-комерційних ЗМК. Вони в свою чергу, залежать від окремих бізнесових чи політичних угруповань. Така модель існування телевізійного простору України не забезпечує нагальних потреб у розвитку українського суспільства, як:

- формування розвиненої національної та державно-політичної ідентичності, збереження культурно-історичної самобутності, загальносуспільних цінностей;
- ефективне протистояння інформаційній експансії ззовні, забезпечення інформаційно-психологічної безпеки громадян;
- отримання ними об'єктивної інформації, цілісної збалансованої картини розвитку країни та суспільства;
- забезпечення зворотного зв'язку між державою та суспільством;
- засвоєння громадянами демократичних цінностей.

Цікавим для України є досвід держав західноєвропейського регіону (Велика Британія, Франція, Німеччина), як країн з краще розвиненим масово комунікаційним національним медіа середовищем.

Головними «гравцями» у виробленні та здійсненні скоординованої політики у галузі масової комунікації займається низка Європейських інституцій. До найвпливовіших відносяться: керівні органи ЄС, Рада Європи, EUTELSAT, Асоціація комерційного телебачення (ACT), Спілка асоціацій редакторів газет (CAEJ), Європейська асоціація рекламних агентств (EAAA), Європейський рекламний тріумвірат (European Advertising Trepartite - EAT), Європейське космічне агентство. Вони є провідними Європейськими установами у координації міжнародних спільних проєктів у сфері телебачення та інформації.

Стосовно українського медіа середовища, яке тільки формується, ключовим аспектом можна було б використати досвід закордонних колег. Їхні методи є традиційно жорсткими по відношенню до вимог програмних стратегій комерційних телеустанов, поєднані із розвиненими системами підтримки національного телебачення і кінематографії (Франції, Німеччини,

Швеції, Норвегії та Данії). Такий методологічний алгоритм підтримки національного виробника є досить ефективним у культурно-протекціоністській політиці країн Західної Європи та Скандинавії.

Але подальший розвиток українського національного телевізійного медійного виробництва та розвиток медіа ринку повинен відбуватися в рамках колективного обговорення медіа проблем з усіма учасниками інформаційного масово комунікаційного ринку держави. Адже досвід розвинених країн свідчить, що така модель медіа простору (яка на даний момент на половину сформована в Україні) є ризикованою, оскільки великою є імовірність негативних наслідків:

- переходу галузі під контроль одного чи декількох приватних монополістів;
- переходу галузі під контроль іноземних монополістів чи дрібніших власників

Тому такі перспективи вочевидь не відповідають інтересам абсолютної більшості українських громадян, а також суспільства в цілому. Але при збереженні нинішнього стану й тенденцій розвитку телевізійних ЗМК в Україні найбільш вірогідною є реалізація саме такого сценарію.

Таким чином українському медійному середовищу потрібно формуватися в рамках оптимально дуальних відносин у моделі існування телерадіомовлення у співвідношенні: громадське (державне), комерційне телебачення. Але для досягнення відповідних результатів необхідно вдосконалити систему регулювання розвитку комерційного телемовлення. На відміну від європейської системи існування телевізійних підприємств Україна різниться сильними позиціями держави щодо видачі ліцензій комерційним мовникам, контролем над рекламною діяльністю, але наявність недостатніх важелів суспільного контролю, обмежена ефективність штрафних санкцій Національної ради призводить до гальмування позитивних ідей. Скажімо «Служба незалежного телерадіомовлення» у Великій Британії» займається регулюванням тематичної сітки мовлення каналів та

встановленням оптимального відсотка програм для дітей, просвітницьких програм, демонстрацією національного кіно.

При сучасній ситуації в державі марно сподіватися на міражні, примарні перспективи зміни у державних та комерційних ЗМК, на можливість оприлюднення інформації не лише про власників медіа, а й про осіб, які впливають на їх діяльність. Хоча згідно з новою редакцією Закону України «Про телебачення і радіомовлення» такий контроль над медіа установами передбачений, проте дистанція між законом на папері та законом в реальній дії неподолана [70]

Помітним прогресом у розвитку українського медіа простору за останні роки стало поступове збільшення власних телепрограм. Але ефективність просування до світової інформаційної мозаїки, повинна відповідати телевізійним стандартам сучасного світу, адже міжнародні інформаційні потоки надають можливість органічно вписати національний продукт в загально світовий інформаційно – медійний простір. Україні в цьому питанні бракує реальної власної стратегії підтримки своїх інформаційних структур. Тому значну роль у сучасному медіа просторі України відіграють державні органи влади, але не національні телеканали, для яких продукування і популяризація нових ідей, проєктів є бізнесово-перспективними у задоволенні попиту на власний телевізійний продукт. Розвинуті в інформаційно-комунікаційно-глобалізаційному просторі країни мають міцні традиції інформаційного самозабезпечення та експортують власну продукцію. Україна ж лише починає виходити з доби тотального споживання іноземного і лише наближається до активізації власного виробництва із залученням нового потенціалу творчих кадрів та з накопичених набутоків за роки консервації власного виробництва в інтелектуальній власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антимонов Б. С. Авторское право [Текст] / Б. С. Антимонов, Е. А. Флейшиц. – М. : Юрид. лит., 1957. – 280 с. ст. 75
2. Афанасьєва К. О. Авторське право в контексті діяльності засобів масової інформації України: дис. канд. філол. наук: 10.01.08 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2004.
3. Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика: Збірник нормативних актів. - Київ ., Юрінком Інтер – 2003 р., 400с. 13-18ст.
4. Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика: Зб. Норм. Акт. – за редакцією кандидата юридичних наук Ковальського В.С., //К.: Юрінком Інтер, 2003 рік -400с. ст. 5
5. Афанасьєва К. О. Авторське право в контексті діяльності засобів масової інформації України: дис.. канд. філол. наук: 10.01.08 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2004.
6. Борисова В. І., Основи римського приватного права: Підручник / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, М. В. Домашенко та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. — Х.: Право, 2008. — 224 с. ст5-11
7. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: [підручник] / В.Д. Базилевич. - К.: Знання, 2006. - 413 с.
8. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 288 с. ст. 1
9. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 288 с. ст. 14
10. Бубенко П. Т. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / П. Т. Бубенко, В. В. Величко, С. М. Глухарєв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 215. Ст..24-29
11. Бубенко. П. Т., Інтелектуальна власність: навчальний посібник / П. Т. Бубенко, В. В. Величко, С. М. Глухарєв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.

– Х.: ХНАМГ, 2011. – 215 с. ст.. 29

12. Бернская конвенция об охране литературных и художественных произведений. Парижский акт от 24 июля 1971 г., измененный 2 октября 1979 г. — ВОИС. - Женева, 1990.— С. 8.

13. Боярчук О. М. Цивільно-правова охорона суміжних прав [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. М. Боярчук.— Київ, 2002.— 201 с.

14. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: [підручник] / В.Д. Базилевич. - К.: Знання, 2006. - 413 с.

15. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 262 с.: 23 іл. Ст.-29-30

16. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 262 с.: 23 іл. Ст.-29-30

17. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 262 с.: 23 іл. Ст.7-8

18. Верховлетов М.А. Интеллектуальная собственность как теоретико-правовая категория: автореферат дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук: спец.12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / М.А. Верховлетов. - М., 2005. - 27 с.

19. Верховлетов М.А. Интеллектуальная собственность как теоретико-правовая категория: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук: спец.12.00.01 “Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве” / М.А. Верховлётов. - М., 2005. - 27 с.

20. Верховлетов М.А. Интеллектуальная собственность как теоретико-правовая категория: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. юрид. наук: спец.12.00.01 “Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве” / М.А. Верховлётов. - М., 2005. - 27 с.

21. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/

І.І.Вербя, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 262 с.: 28-32

22. Гражданский кодекс Республики Беларусь. - [3-е изд., с изм. и доп.]. - Мн.: Национальный центр правовой информации Республики Беларусь, 2003. - 621 с.

23. Губерський Л. В., Інформаційна політика України: європейський контекст: [Монографія] / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко, М. А. Ожеван, О. І. Шнирков, А. В. Яковець.– К. : Либідь, 2007.– 360 с. http://pidruchniki.com/13331222/politologiya/gromadski_neuryadovi_organizatsiyi_informatsiyi_komunikatsiyi

24. Єременко А.В. // Управління міжнародною конкурентоздатністю в умовах глобалізації екон. розвитку: Монографія: В 2т. -Т.І / Ред. Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник. - К.: КНЕУ, 2006. Ст.195-24

25. Доріс Лонг, Патриція Рей., Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Жаров В.О., Шевелева Т.М., Василенко І.Е., Дроб'язко В.С. Практичний посібник. – К.: «К.І.С.», 2007.– 448 с. ст.41-42.

26. Дроб'язко В.С. Право інтелектуальної власності: [навчальний посібник] / В.С. Дроб'язко, Р.В. Дроб'язко. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 512 с.

27. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навчальний посібник. –К.: Юрінком Інтер, 2004. –512 с. ст. 42

28. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации: [сб. ст.] / В.А. Дозорцев. - М.: Статут, 2003. - 416 с.

29. Зайцева-Калаур І.В., Авторські права організацій ЗМІ, Науковий вісник ужгородського національного університету, серія ПРАВО. Випуск 22. Частина І. Том 1., Ужгород, 2013 рік. с..244., ст. 143

30. Зайцева-Калаур І.В., Авторські права організацій ЗМІ, Науковий вісник ужгородського національного університету, серія ПРАВО. Випуск 22. Частина І. Том 1., Ужгород, 2013 рік. с..244., ст. 145

31. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року

№254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №30. - Ст.141.

32. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №30. - Ст.141.

33. Кірін, Р.С. К 43 Інтелектуальна власність [Текст]: підручник / Р.С. Кірін, В.Л. Хоменко, І.М. Коросташова. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 320 с. ст14

34. Кірін, Р.С. К 43 Інтелектуальна власність [Текст]: підручник / Р.С. Кірін, В.Л. Хоменко, І.М. Коросташова. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 320 с. ст15

35. Кірін, Р.С. Інтелектуальна власність: підручник / Р.С. Кірін, В.Л. Хоменко, І.М. Коросташова. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 320 с. ст..19

36. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с. ст..61

37. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.ст.62-63

38. Ковалевський В., Сучасний стан і тенденції розвитку медіа-сфери України / В. Ковалевський // Політичний менеджмент : Український науковий журнал . – 10/2009 . – N5 . – С. 109-119.

39. Котенко К., «Як захистити національний продукт-2?», «Телекритика» 18.11.2002., <http://ua.telekritika.ua/expert/2002-11-18/1541>

40. Котенко К., «Як захистити національний продукт-2?», «Телекритика» 18.11.2002., <http://ua.telekritika.ua/expert/2002-11-18/1541>

41. Карабанов М.М, Абрамов С.О, Горобцов В. О., Мащенко І.Г. «Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра»., К., «Дирекція ФВД» 2006р.-.648с. ст210

42. Колесников А.Л. Об истории разработки Патентного закона 1924 года /А.Л. Колесников // Вопросы изобретательства. - 1989. - №8. - С.18-22.

43. Лазебний В.С., Розорінов Г.М., Толюпа С.В. Осно ви інте лекту ально ї вл асно сті та її зах исту . — К. : Л ір а- К,2011. — 150 с. ст14-16

44. Лазебний В.С., Розорінов Г.М., Толюпа С.В. Основи інтелектуальної власності та її захисту. — К.: Ліра-К, 2011. — 150 с., ст.12-18
45. Лазебний В.С., Розорінов Г.М., Толюпа С.В. Основи інтелектуальної власності та її захисту. — К.: Ліра-К, 2011. — 150 с., ст.12-18
46. Лазебний В.С., Розорінов Г.М., Толюпа С.В. Основи інтелектуальної власності та її захисту. — К.: Ліра-К, 2011. — 150 с. ст. 15-16.
47. Меггс П. Б., Сергеев А. П. . Интеллектуальная собственность. - М.: МАУП, 2000. - 400 с. ст.99.
48. Мельникова Л. И., Романова Н. И., Столяров А. М. Патентные исследования на различных этапах создания и освоения объектов техники: Учебное пособие. — М.: ВНИИПИ, 1987. — 128 с. ст.81
49. Никитина М. И. Авторское право на произведения науки, литературы и искусства [Текст] / М. И. Никитина. — Казань : Изд-во Казанского гос. ун-та им. В. И. Ленина, 1972. — 258 с. ст. 24
50. Николаенко С. Проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування щодо захисту прав інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. —2007. -№ 2. —С.4-14.
51. Орлюк О. П., Андрощук Г. О., Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. П68 закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с.,ст.14-21
52. Орлюк О. П., Андрощук Г. О., Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. П68 закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с.,ст.38-49
53. Орлюк О. П., Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. П68 закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с.
54. Орлюк О. П. ,Право інтелектуальної власності: Акад. курс:

Підруч. для студ. вищих навч. П68 закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с., ст..319

55. Орлюк О. П. ,Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. П68 закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — 696 с., ст..320

56. Остапович Г.М., Стороженко М., Уманців Г.В., Фоміна О.В., Інтелектуальна власність : навч. посіб. /. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 456с. ст.. 87-89

57. Остапович Г.М., Інтелектуальна власність: навч. посіб. /, О.М. Стороженко, Г.В. Уманців, О.В. Фоміна. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 456 с., ст. 258-298

58. Підопригора О.А., Підопригора О.О. «Право інтелектуальної власності України» - К.: Юрінком Інтер, 1998. – 334 с.

59. Підопригора О. А., Бутнік-Сіверський О. Б., Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / О. А. Підопригора, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. С. Дроб'язко та ін.;. -2-ге вид., переробл. та допов. — К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 672 с. ст..117

60. Підопригора О. А., Бутнік-Сіверський О. Б., Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / О. А. Підопригора, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. С. Дроб'язко та ін.;. -2-ге вид., переробл. та допов. — К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. - 672 с. ст..119

61. Підопригора О. А., Право інтелектуальної власності: [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / [за ред. О.А. Підопригори, О.Д. Святоцького]. - К.: Видавничий дім “Ін Юре”, 2002. - 624 с.

62. Право інтелектуальної власності: [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / [за ред. О.А. Підопригори, О.Д. Святоцького]. - К.:

Видавничий дім “Ін Юре”, 2002. - 624 с.

63. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. –2003. -№ 11. –ст.461.

64. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. –2003. -№ 11. –ст.461.

65. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Офіційний вісник України. - 2003. - №11. - ст.461.

66. Цибульов П.М. та ін. Управління інтелектуальною власністю/За ред. П.М. Цибульов: монографія. – К.: «К.І.С.», 2005. – 448с.

67. Шишка Р.Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект: [монографія] / Р.Б. Шишка. - Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. - 368 с.

68. Шишка Р.Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект: [монографія] / Р.Б. Шишка. - Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. - 368 с.

69. Шишка Р.Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект: [монографія] / Р.Б. Шишка. - Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. - 368 с.

70. Шемшученко. Ю. С., Чиж І. С., «Інформаційне законодавство України». Науково – практичний коментар, К. ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006р. «Закон України «Про телебачення і радіомовлення », 230 ст.

Електронні ресурси

71. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності., [електронний ресурс] http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_018/print1480102317318764/

72. Указ Президента №928/2000 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31.07.2000, року. [електронний ресурс], <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/928/2000>

73. Конвенція підтвердження Всесвітньої організації інтелектуальної

власності (підписана в Стокгольмі 14 липня 1967 року із змінами від 2 жовтня 1979 року), [електронний ресурс] http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_169

74. Конвенція підтвердження Всесвітньої організації інтелектуальної власності (підписана в Стокгольмі 14 липня 1967 року із змінами від 2 жовтня 1979 року), [електронний ресурс] http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_169/

75. Авторське право і суміжні права - Рекомендації щодо вдосконалення механізму регулювання цифрового використання об'єктів авторського права і суміжних прав через мережу Інтернет., [електронний ресурс] <http://sips.gov.ua/ua/recomnet.html>

76. Європейська конвенція про транскордонне телебачення, Страсбург, 5 травня 1989 року [електронний ресурс] http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_444/print1480007089278657

77. Закон України Про науково-технічну інформацію [електрон. ресурс] <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/332212/print1433770931275691>

78. Закони України. [електрон. ресурс] <http://centra.net.ua/old/laws/main>.

79. Інноватика інтелектуальної власності// Право інтелектуальної власності, [електронний ресурс] http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/pharma3/classes_stud

80. Закон України Про охорону прав на винаходи і корисні моделі., частині 3 ст. 6 Закону., [електронний ресурс] zakon4.rada.gov.ua/laws/show/368712/print1480040081920239

81. Закон України Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем, [електронний ресурс] <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621/97print1480246501831444>

82. Закон України Про захист суспільної моралі., стаття 1 Закону., [електронний ресурс] <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>

83. Закон України Про авторське право і суміжні права, стаття 8., 24, 50., [електронний ресурс] // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/print1452798571951710//>

84. Закон України Про авторське право і суміжні права, стаття 1

[електронний ресурс] // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/print1452798571951710//>.

85. Губерський Л. В., Інформаційна політика України: європейський контекст: [Монографія] / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко, М. А. Ожеван, О. І. Шнирков, А. В. Яковець.— К. : Либідь, 2007.— 360 с. [електронний ресурс]
http://pidruchniki.com/13331222/politologiya/gromadski_neuryadovi_organizatsiyi_informatsiyi_komunikatsiyi

86. Гнатюк С., «Сучасний розвиток Національного Медіа-середовища в Україні (аудіовізуальні ЗМІ)», [електронний ресурс], <http://www.niss.gov.ua>

87. Інтелектуальна власність [електронний ресурс]
<https://uk.wikipedia.org/wiki/>

88. В центрі уваги: Захист прав Інтелектуальної власності в судовому порядку, Аналітичний звіт, підготовлений Комітетом з інтелектуальної власності Європейської Бізнес Асоціації з метою висвітлення проблеми недосконалості судового захисту прав інтелектуальної власності, необхідності реформування системи захисту таких прав в суді та надання практичних рекомендацій в цьому аспекті. Європейська Бізнес Асоціація., [електронний ресурс] www.eba.com.ua, Квітень 2008, ст. 2

89. Лало В., Ферчук А. До історії становлення державної системи охорони промислової власності України, [електронний ресурс] // Винахідник і раціоналізатор. —2006.-№ 6.- <http://www.uipv.org/ua/Lalo.html>

90. Становлення і розвиток системи правової охорони інтелектуальної власності, [електронний ресурс], http://studopedia.su/9_51360_stanovlennya-i-rozvitok-sistemi-pravovoi-ohoroni-intelektualnoi-vlasnosti.html//

91. Загальні положення законодавства України про інтелектуальну власність, [електронний ресурс]. <http://readbookz.com/book/192/7104.html//>
Право інтелектуальної власності//

92. Стройко Ірина., Група телевізійних каналів 1+1., [електронний ресурс] ст.24., http://uba.ua/documents/text/Stroyko_Iryna.pdf/

93. Стройко Ірина. Група телевізійних каналів 1+1., [електронний ресурс] ст. 27 http://uba.ua/documents/text/Stroyko_Iryna.pdf//
94. Рекомендація Комітету міністрів державам-учасницям СМ/Rec (2011) 7 про нове визначення медіа (прийнята Комітетом міністрів 21 вересня 2011 року на 1121-му засіданні Заступників міністрів Європейського союзу), [електронний ресурс], <http://cedem.org.ua/library/rekomendatsiya-komitetu-ministriv-derzhavam-uchasnytsyam-sm-rec-2011-7-pro-nove-vyznachennya-media/>
95. THE DIGITAL MILLENNIUM COPYRIGHT ACT OF 1998 U.S. Copyright Office Summary <https://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf//>
96. Digital rights management (DRM)., [електронний ресурс] <https://uk.wikipedia.org/wiki/DRM//>
97. // Тема № 4. Охорона патентного права., [електронний ресурс] http://lib.mdpu.org.ua/e-book/gapotiy_intelect/kurs/t4.htm
98. Об'єкти промислової власності - Винаходи та корисні моделі., 6. Розгляд заявки., [електронний ресурс] <http://sips.gov.ua/ua/inventions.html//>
99. Термін дії патенту, свідоцтва в Україні., [електронний ресурс] http://www.tm24.com.ua/ua/details/page_69//
100. Загальна характеристика інституту правових засобів індивідуалізації товарів, послуг та учасників цивільного обігу. [електронний ресурс] http://lib.mdpu.org.ua/e-book/gapotiy_intelect/kurs/t5.htm//
101. Законодавство України, що регламентує діяльність у сфері шоу-бізнесу., [електронний ресурс], <http://pravo-media.at.ua/index/zakhist-intelektualnoji-vlasnosti-v-shou-biznesi/0-38//>
102. Продакт-плейсмент//Вільна Інтернет енциклопедія Вікіпедія., [електронний ресурс] <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
103. Мас-медійне право, [електронний ресурс] <https://uk.wikipedia.org/wiki//>
104. European Journal of Scientific Research., Globalization of Media: Key Issues and Dimensions., Mirza Jan., Department of Mass Communication, Gomal University D. I. Khan (NWFP) Pakistan, pp. 66-75., [електронний ресурс]

<http://www.eurojournals.com/ejsr.htm/>

105. Комаха А., Захист прав інтелектуальної власності у мережі Інтернет., Юридична газета он-лайн, 09 червня 2015., [електронний ресурс] <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/zahist-prav-intelektualnoyi-vlasnosti-u-merezhi-internet.html>

106. Качечка С., Захист авторських прав в мережі Інтернет., Інтернет - право UA – перша спільнота українського Інтернет - права, 09.04.2015., [електронний ресурс], <https://ilaw.net.ua/zahyst-avtorskyh-prav-v-merezhi-internet/>

107. Ріппа П.С. Забезпечення авторських прав у мережі Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [електронний ресурс] <http://www.nbu.gov.ua>

108. Окінавська Хартія Глобального Інформаційного Суспільства, [електронний ресурс] <http://library.kr.ua/okinawa.html>

109. Закон Республіки Франція «Про три кроки» від 1 жовтня 2010 р Code de la Propriété Intellectuelle (version consolidée au 1 octobre 2010). [електронний ресурс] http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=179120..

110. На український кінематограф у держбюджеті-2017 заплановано понад 500 млн. грн., [електронний ресурс] <http://detector.media/rinok/article/118902/2016-09-19-na-ukrainskii-kinematograf-u-derzhbyudzheti-2017-zaplanovano-ponad-500-mln-grn/>, понеділок, 19 вересня 2016р.

111. 7 Українських фільмів, що вийдуть у прокат в 2016 році., Філатов А., [електронний ресурс], <http://cutinsight.com/ua/7-ukrainskih-filmov-kotorye-vyjdut-v-prokat-v-2016-godu/01.08.2016>

112. Державне регулювання медіа-простору: Світовий досвід для України» (На прикладі аудіовізуальних ЗМК), [електронний ресурс] <http://www.niss.gov.ua>

113. «Державне регулювання медіа простору: світовий досвід для України «на прикладі аудіовізуальних засобів масової комунікації», [електронний

ресурс] <http://www.niss.gov.ua>

114. Функції організацій колективного управління, Стаття 49
http://protokol.com.ua/ru/pro_avtorske_pravo_i_sumigni_prava_stattya_49/

115. «Української ліги авторських та суміжних прав» Організації колективного управління майновими правами. <http://www.ulasp.org/uk/review-june-september-2016/>

116. Broadcasting & Media Rights in Sport, <http://www.wipo.int/ip-sport/en/broadcasting.html>

117. Кудіна О. В. Інтелектуальна власність у сучасних ЗМІ
<http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2013>

118. Тарасенко Леонід., Захист прав Інтелектуальної власності на комерційне найменування <http://yurholding.com/news/106-zahist-prav-ntelektualnoyi-vlasnost-na-komercyune-naymenuvannya.html>